



สำนักงานคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติ

อ่าวอุดม ... อัน อุดม

ผลการศึกษาโครงการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนรุ่งอรุณ ปีการศึกษา 3/2555



ວ່າວອຸດມ...ອັນອຸດມ

อ่าวอุดม...อันอุดม

(โดยนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรุ่งอรุณ ปีการศึกษา 3/2555)

ที่ปรึกษา

อาจารย์ สมพร เพ็งคำ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
ดร.สมนึก จงมีวดีน เครือข่ายเพื่อนตะวันออก
ชนิษฐา แซ่เอี้ยว สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
สุนันทา ปิ่นทะทาโน สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

คณะบรรณาธิการ

ครูเปรมปรีดี หาญทงศ์ โรงเรียนรุ่งอรุณ
คณะนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 สายศิลป์
ปีการศึกษา 3/2555 โรงเรียนรุ่งอรุณ

เนื้อหา และ ข้อมูลภาคสนาม

กมลวรรณ ศิริพัฒนากุลขจร
กฤตณัฐ พจนานเกษม
กษิติศ ตีมันคงวณิช
แก้วใส แก้วใจ
จรุพรรณ วิศัลย์ศยาพงศ์
ชนิกานต์ เผ่าไพสิฐศรีอนันต์
ชนิกานต์ เรืองฤทธิ์สกุล
ชาลิสา ธีรวิจิตรณญาณกุล
โชติมิญช อุรานุกุล
ณัฐฐนิช ชัยพิพรรธ
ณัฐฐา เมฆะวิภาต
ธัชชัย นาทพัฒน์พงศ์
นภัสสร เรื่องศิริ
ปติตตา สกฤษชัยวานิชย์
ปรินทร์ อินทรศร
พลอย เลหาศรีกุล

เนื้อหา และ ข้อมูลภาคสนาม

รพีพร มโนรัตน์
รภัส บุญวานิช
รมิตา สิงห์แก้ว
สิริธร เสริฐสุวรรณกุล
ศุภนิดา มหวงศิริวิริยะ
อภิชญา จันส์ญชัย
อรพิชญ์ หลิว
อัศนี ลิลิตนันทวัฒน์

กราฟฟิก และ รูปเล่ม

ชนิกานต์ เรืองฤทธิ์สกุล
ณัฐฐนิช ชัยพิพรรธ
ปติตตา สกฤษชัยวานิชย์
รมิตา สิงห์แก้ว
ศุภนิดา มหวงศิริวิริยะ
อัศนี ลิลิตนันทวัฒน์

ศิลปกรรม

แก้วใจ แก้วใส
นภัสสร เรื่องศิริ
รพีพร มโนรัตน์
อภิชญา จันส์ญชัย

ประสานงาน และ ประชาสัมพันธ์

กฤตณัฐ พจนานเกษม
พลอย เลหาศรีกุล
อรพิชญ์ หลิว

ขอขอบคุณ

ชาวบ้าน.อ่าวอุดม ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี
เทศบาลนครแหลมฉบัง
ผู้บริหารบริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)
ผู้บริหารบริษัท สยามคอมเมอร์เชียล ซีพอร์ท จำกัด
ผู้บริหารบริษัท เคอรี่ สยามซีพอร์ท จำกัด
ผู้บริหารบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
ผู้บริหารบริษัท เอชโซ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย

ศูนย์ประสานงานพัฒนาระบบ และ กลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (ส.ช.) ชั้น 3
อาคารสุขภาพแห่งชาติ 88/33 ม. 4 ถ.ติวานนท์ 14
ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

พิมพ์ที่

บริษัท แพลนพรินติ้ง จำกัด 346 ซ.ไผ่สุวรรณ
ถ.พระราชราษฎร์ 1 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800
โทรศัพท์ 02-587-1377
พิมพ์ครั้งที่ 1
มีนาคม 2556 จำนวน 3,000 เล่ม

คำนำ

“เที่ยวชลบุรี สะดวกดีทางไกล คลื่นลมหาดทรายแสนรื่นรมย์ สัตว์ป่า ศรีราชา พัทยา อ่าวอุดม ผาแดง พนัสนิมคม บางแสนเอ๋ย...” เนื้อเพลงท่อนหนึ่งของเพลง “มาร์ชชลบุรี” ที่ใครหลายคนอาจเคยได้ฟัง หรืออาจเคยได้สัมผัสความสวยงามทางทัศนียภาพของสถานที่ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในเนื้อเพลง และแต่ก่อนเคยโด่งดังเป็นที่กล่าวขวัญจนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

อ่าวอุดมคือหนึ่งในสถานที่ที่ถูกกล่าวถึงในปัจจุบันคือบ้านอ่าวอุดม ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สถานที่แห่งนี้เคยมีมนต์เสน่ห์ที่ตราตรึงของผู้คนมาหลายรุ่น ทั้งด้วยความอุดม ทั้งสมบูรณ์ทางทรัพยากรทะเล ภูมิปัญญาประมง และความสวยงามของอ่าว ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ “อ่าวอุดม” นั่นเอง

ความอุดมประการแรก คือ**ความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรทะเล** ระบบนิเวศแบบหาดโคลนที่สมบูรณ์ อุณหภูมิน้ำที่เหมาะสม เหมาะแก่การเติบโตของสิ่งมีชีวิต ทำให้มีแพลงตอนพืชและสัตว์เป็นจำนวนมาก แพลงตอนเหล่านี้เป็นอาหารของสัตว์น้ำ ซึ่งต่างดึงดูดสัตว์น้ำหลากชนิดให้เข้ามาอยู่อาศัยและเติบโตในอ่าวแห่งนี้ อ่าวอุดมจึงอุดมไปด้วยสัตว์น้ำ และสำหรับเราคืออาหารทะเลอร่อยๆ ที่ทั้งคนกรุงเทพฯ และคนทั่วประเทศเคยลิ้มลอง

สัตว์น้ำจากอ่าว ก. ไข่ หรือชายฝั่งทะเลอ่าวตอนบน เคยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยกว่า 80 ล้านบาทต่อวัน¹ และอ่าวอุดมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้นั้น เพราะความที่สมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำนี่เอง จึงก่อให้เกิดอาชีพที่อยู่คู่กับ ชาวบ้านอ่าวอุดมแห่งนี้มาแต่เดิม นั่นคือการทำประมงพื้นบ้านซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาการออกเรือหาปลา หรือจับสัตว์น้ำ เช่น ปลาทุบ ปลากระตัก ปลากระบอก ปลาอินทรี ปลาสาก หมึกกล้วย หมึกหอม กุ้งโอคัก กุ้งแชบ๊วย หอยนางรม ปูม้า เป็นต้น

ชาวบ้านหลายชั่วอายุคนที่มีชีวิตด้วยการพึ่งพาความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวอุดมแห่งนี้ จึงนำไปสู่ความอุดมประการที่สองนั่นคือ **ภูมิปัญญาในการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือประมงพื้นบ้าน** ให้เหมาะสมสอดคล้องกับพันธุ์สัตว์น้ำ กระแสลม กระแสน้ำ ความลึกของน้ำ เช่น อวนกุ้ง อวนปู อวนปลา แฉงหอยแมลงภู่ เป็นต้น ดังนั้นชาวประมงบ้านอ่าวอุดมจึงต้องมีภูมิรู้เรื่องของวิถีธรรมชาติ น้ำขึ้น - น้ำลง ลมฟ้า อากาศ และวิถีการดำรงชีวิตของสัตว์แห่งท้องทะเลเป็นอย่างดี ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้ส่งสมมาแต่รุ่นบรรพบุรุษและยังคงสืบสานต่อมา

สำหรับความอุดมประการสุดท้าย คือ**ความสวยงามทางทัศนียภาพ**ของอ่าวอุดม รวมถึงชายหาด ผา เกาะต่างๆ เช่นเกาะสีชังที่เคยโด่งดังมากในอดีต เพราะมีความสวยงามและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้มีชื่อเป็นที่คุ้นเคยของผู้คนเป็นอย่างดี ในอดีตความสุขประเภท “กินลม ชมตะวัน” หรือ “ฟ้าใส ทะเลสวย” ในวันสุดสัปดาห์ของหลายครอบครัวทั้งจากกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง จึงมักลงเอยที่นี่ นอกจากนี้ชายทะเลแถบนี้มีชื่อเสียงโด่งดังไม่แพ้กัน คือหาดพัทยาและหาดบางแสน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี จากสถิติการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2554 พบว่าเฉพาะหาดบางแสนที่เดียวมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยว 3,659,594 คน และมีรายได้รวม 6,996.13 ล้านบาท² หรือกล่าวได้ว่ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหาดบางแสนกว่า 5 ล้าน 6 แสนคน สร้างรายได้รวมเกือบ 7 ล้านบาท

แต่เมื่อเวลาผ่านไปหลายสิ่งกำลังคุกคามอ่าวอุดม โครงการพัฒนาหลายอย่างได้นำความเสื่อมโทรมมาสู่สถานที่ที่เคยสวยงามและเคยอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ อย่างไรก็ตาม ในวันนี้อ่าวอุดมก็ยังมีได้สูญเสียทัศนียภาพ และมนต์เสน่ห์ไปหมดเสียทีเดียว ...ถ้าหากว่าเราทั้งหลายจะร่วมมือกัน

โครงการ “ศึกษาคุณค่าประมงพื้นบ้าน กรณีบ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” จึงได้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาคุณค่าในด้านต่างๆ ของประมงพื้นบ้านอันเป็นหนึ่งในความอุดมของอ่าวอันอุดมแห่งนี้ และจัดทำออกมาเป็นรายงาน HIA “อ่าวอุดม... อันอุดม” รวมทั้งการจัดเวทีเสวนาโต๊ะกลม “คุยกันอย่างมีความสุข” เรื่อง “อ่าวอุดม New Face” ที่มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและพูดคุยของทุกฝ่ายที่ต่างยังต้องพึ่งพิงอ่าวอุดมทั้งสิ้น เพื่อทำให้เกิดแนวทางอันจะนำไปสู่ ‘ความสุข’ ของการอยู่ร่วมกันในอนาคต

รวมทั้ง...เพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยนำความอุดมสมบูรณ์และมนต์เสน่ห์ของอ่าวอุดมให้กลับมาอีกครั้ง

1 พรทิพย์ โม่งใหญ่, อ่าว ก. ไข่ ฐานอาหารทะเลคนไทย, <http://transbordernews.in.th/home/?p=508> . (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มีนาคม พ.ศ. 2556)
2 สถิติการท่องเที่ยวบางแสน, <http://www.saensukcity.go.th/news-update/tourism-statistics.html> , (วันที่ค้นข้อมูล : 2 มีนาคม พ.ศ. 2556)

สารบัญ

บทกวี

เพลง	
อ่าวอุดมเมื่อวันวาน	
พระจุฑาธุชราชฐาน	
แผ่นดินของเรา	
เรื่องเล่า 3 ตะกูลแห่งอ่าวอุดม	
ผังสมบัติทางทะเล	
ผังชุมชนอ่าวอุดม	
ประมงพื้นบ้าน	
ความรู้คู่ประมง	
เรือประมงพื้นบ้าน	
อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ	
ตารางอวนปลา อวนปู อวนกุ้ง	
ทรัพยากรสัตว์น้ำ	
สัตว์น้ำหน้าอ่าว	
อาหารพื้นบ้าน	
อาชีพต่อเนื่อง	
รายได้ชุมชน	
ทำความเข้าใจจักทำเรือ	
ทำเรือที่อ่าวอุดม	
เรื่องอวนๆ ที่ผ่านมากับการปรับตัวของชาวบ้าน	
บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)	
บริษัท สยามคอมเมอริเชี่ยล ซีพอร์ท จำกัด	
บริษัท เคอร์รี่ สยามซีพอร์ท จำกัด	
ชาวบ้านคิดอย่างไรกับ Kerry Siam Seaport Phase 4	
กิจกรรมชุมชนหรือ ... ภาระ?	
ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำบอกเราว่าอะไร?	
อ่าวอุดม new face จะเป็นอย่างไรได้บ้าง	
กระบวนการศึกษาของเรา	
หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม	
พวกเราขอคิดบ้างนะ	
Q : A	
สถานการณ์ปัจจุบัน	

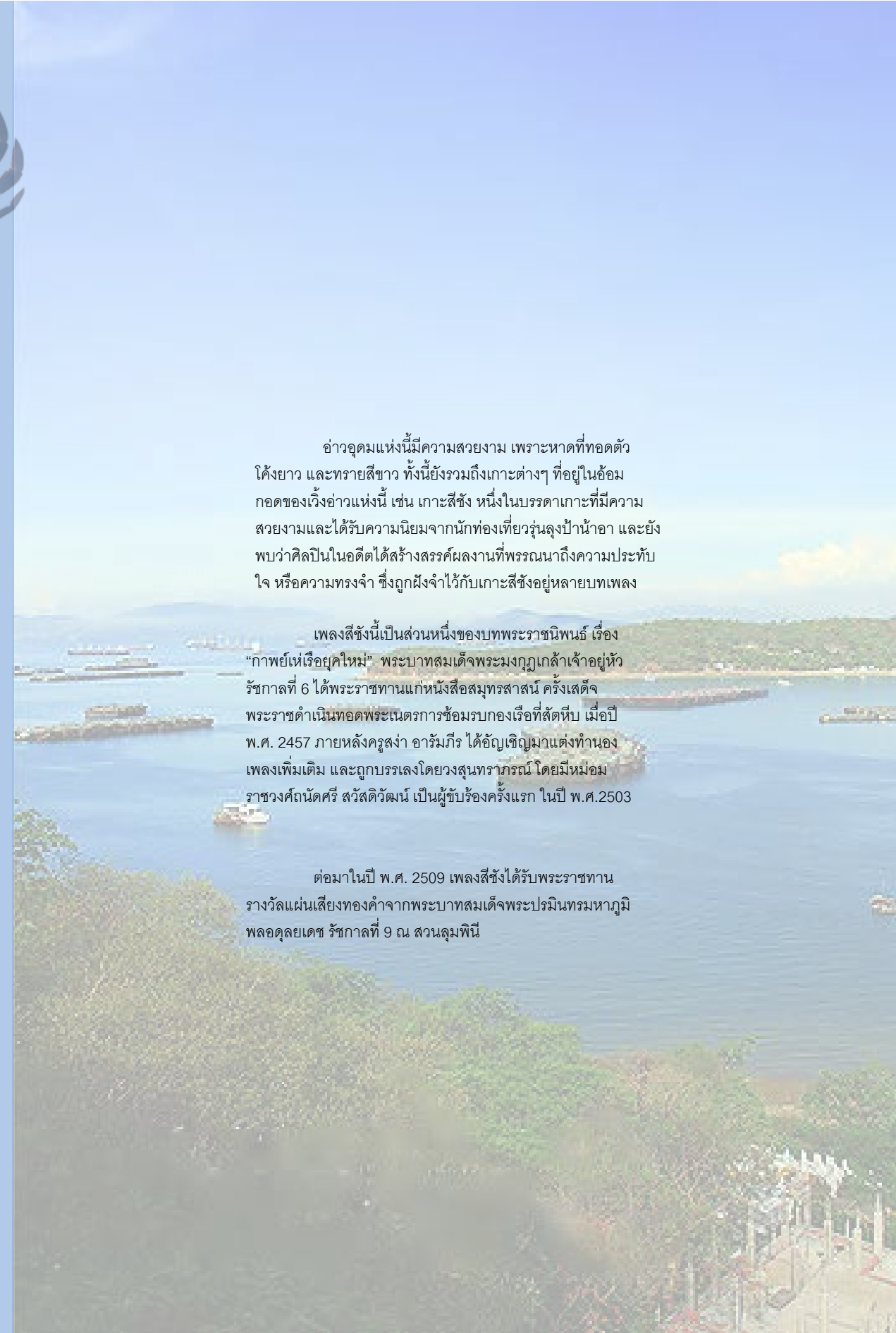
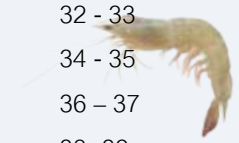
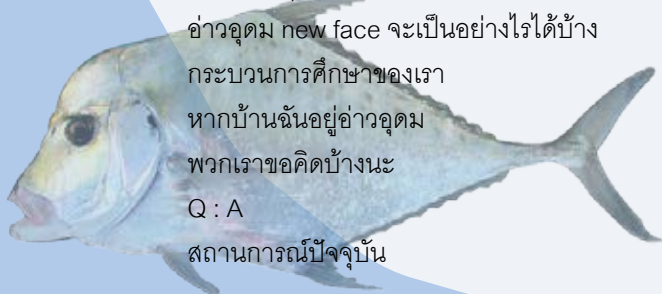
หน้า

5
7
8
9
10 - 11
12 - 13
14 - 15
16 - 21
22 - 23
24
25
26 - 27
28 - 31
32 - 33
34 - 35
36 - 37
38 - 39
40-41
42 - 43
44 - 45
46
47
48
49
50
51
52 - 53
54
55 - 59
60 - 67
68 - 69
70 - 73

อ่าวอุดมแห่งนี้มีความสวยงาม เพราะหาดที่ทอดตัวโค้งยาว และทรายสีขาว ทั้งนี้ยังรวมถึงเกาะต่างๆ ที่อยู่ในอ้อมกอดของอ่าวแห่งนี้ เช่น เกาะสีชัง หนึ่งในบรรดาเกาะที่มีความสวยงามและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวรุ่นลูกรุ่นหลาน และยังพบว่าศิลปินในอดีตได้สร้างสรรค์ผลงานที่พรรณนาถึงความประทับใจ หรือความทรงจำ ซึ่งถูกฝังจำไว้กับเกาะสีชังอยู่หลายบทเพลง

เพลงสีชังนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทพระราชนิพนธ์ เรื่อง "กาพย์เห่เรือยุคใหม่" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานแก่อนั่งเรือสมุทรสาสน์ ครั้งเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการซ้อมรบกองเรือที่สัตหีบ เมื่อปี พ.ศ. 2457 ภายหลังครูสง่า อารมิภีร์ ได้อัญเชิญมาแต่งทำนองเพลงเพิ่มเติม และถูกบรรเลงโดยวงสุนทราภรณ์ โดยมีหม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นผู้ขับร้องครั้งแรก ในปี พ.ศ.2503

ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 เพลงสีชังได้รับพระราชทานรางวัลแผ่นเสียงทองคำจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ณ สวนลุมพินี



เพลง สีซัง

คำร้อง : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

ทำนอง : สง่า อารัมภีร

สีซัง ซังซ้อแล้วอย่าซัง
อย่าโกรธพี่จริงจังจิตซ้อง
ตัวไกลจิตก็ยั้งเนาแนบ
เสนห์สนทน์องนิจผู้อาดูร

สีซัง ซังแต่ซ้อ
เกาะนั้นหรือจะซังใคร
ขอแต่แม่ดวงใจ
อย่าซังซังพี่จริงจัง

ตัวไกลใจพื่ออยู่
เป็นคูน้องครองยืนยั้ง
ห่างเจ้าเฝ้าแลหลัง
ตั้งใจติมิตรสมาน

สีซัง ซังแต่ซ้อ
เกาะนั้นหรือจะซังใคร
ขอแต่แม่ดวงใจ
อย่าซังซังพี่จริงจัง

ตัวไกลใจพื่ออยู่
เป็นคูน้องครองยืนยั้ง
ห่างเจ้าเฝ้าแลหลัง
ตั้งใจติมิตรสมาน

เพลง เกาะสีซัง

คำร้อง : แก้ว อัจฉริยะกุล

ทำนอง : เวส สุนทรจามร

ฉันมาเห็นสถานลานตา งามเหมือนเกาะฟ้าสมญาสีซัง
ลอยอยู่หว่างกลางน้ำลำพัง มีฝั่งหาดทรายแลลาน
เหลียวทางไหนสดใสวิญญา แลสูงหนักหนาประกาศาร
ยวนยั่วใจอย่างเหลือประมาณ สำราญสถานทิ้งาม
เพริดแพรวเห็นหาดแก้ววิบวาม
สมนาม เหมือนดังแก้วแสนเพลิน
ณ แห่งนี้เห็นศรีราชา ภูผาดูสูงสง่าเหลือเกิน
คลื่นลมเสียงดังได้ฟังแล้วเพลิน ดุจด่าเชื้อเชิญเรียกดัง
สวยงามแท้แลแล้วชื่นจ๋า ชมแล้วชมซ้ำถึงนามสีซัง
งามเด่นดิมี่แหลมท่าวัง ดูช่างชื่นชมยวนใจ
สายลมพลิ้วอยู่ทุกนาที่ แห่งนี้จะเห็นเจดีย์วิไล
มียอดแซมดูแหลมแทงใจ พิศไปสดใสน่าชม
เสียงคลื่นซัดฝั่งครื้นครื้นโครม
เสียงลม เสียงกล่อมกลมเสียงดัง
เห็นเกาะนี้สดใสมตา สุดที่จะหามาเทียบให้ฟัง
ไอ้ใครหนอใครให้นามสีซัง ไม่ซังเหมือนดังซ้อเลย

บทเพลงทั้งสองสะท้อนให้เห็นถึงความสวยงามของเกาะสีซังและทะเลอันเป็นที่
ประจักษ์แก่สายตาของผู้คน กระทั่งกลายเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ศิลปินในการสรรค์สร้างผล
งานขึ้นเอกในรูปบทเพลงที่ยังคงเป็นความภูมิใจของของคนไทยทุกคน

อ่าวอุดมเมื่อวันวาน

ด้วยความสวยงามของอ่าวอุดมอันน่าประทับใจ ทำให้ทั้งผู้คนทั้งอาศัยอยู่ที่นี่ และอีกหลายๆ คนก็มีโอกาสได้มาเยือนที่แห่งนี้ ต่างมีความทรงจำเกี่ยวกับอ่าวอุดมที่ยังคงตราตรึงในใจจวบจนปัจจุบัน



คุณสุพจน์ จันทรานูวัฒน์

อายุ 84

“อ่าวอุดมเป็นเมืองชายทะเล มีวัดวาอาราม มีชาวประมงหาปลา พวกเรือวิ่งเข้ามาในหมู่บ้านได้เลยนะ เพราะเป็นท่าเรือ พอกลางวันเขาก็ออกไปหาปลากัน พอเช้ามีดก็กลับกันมา ที่ชอบอ่าวอุดม ก็เพราะอาหารเยอะดี มีซีอิ๊ว แล้วก็อร่อยมาก ของทะเลมันสด บวกกับวิวและบรรยากาศสวยงาม ทำให้อาหารยิ่งอร่อยเข้าไปอีก โดยเฉพาะร้านสุดท้ายที่รักตั้งอยู่บนทางน้ำที่ไม่สามารถจะเดินต่อไปได้แล้ว มันสุดทางใจ แต่ตอนนี้ก็ไม่รู้เหมือนกันนะว่าอ่าวอุดมยังสวยอย่างนั้นอยู่หรือเปล่า เพราะไปมาครั้งสุดท้ายก็กว่า 10 ปีแล้ว”

คุณนงเยาว์ เฉียวกุล

อายุ 60 ปี

“ชอบการที่อยู่แบบที่นี้เอง อาหารทะเลสดๆ คือเสน่ห์ของอ่าวอุดม และชอบที่ใกล้ทะเลและภูเขา อยู่สบาย สภาพพื้นที่ของอ่าวอุดมในสมัยก่อน มีทั้งภูเขา ป่า และทะเลที่อุดมสมบูรณ์สวยงาม”

ความสวยงามด้านความสัมพันธไมตรีในครอบครัว สิ่งแวดล้อมทรัพยากร และอาหาร คือสามอย่างนี้เป็นสิ่งที่คุณนงเยาว์ชอบที่สุดในบ้านอ่าวอุดม

“อยู่กับยายสบายๆ เมื่อก่อนอาหารการกินไม่ได้หายากและแพงแบบนี้ ผักก็ปลูกเองหลังบ้าน พักทอง ข่า ตะไคร้ เก็บกินเอง ปลาที่หาเอง สมัยนี้แพง ต้องซื้อทุกอย่าง เดี่ยวนี้ปลูกไม่ได้ ถึงถอนหมด” สมัยก่อนที่คุณนงเยาว์ยังอยู่กับคุณยายผูก ทุกอย่างสะดวกสบายข้าวปลาอาหารดี นี่อาจเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้คุณยายผูกมีอายุยืนยาวเกือบร้อยปี

คุณนภา มโนรัตน์

อายุ 47 ปี

“ใคร ๆ ก็ไปกินก๋วยเตี๋ยวผัดไทยร้านป่าหวาน” เมนูชื่อดังที่ดึงดูดผู้คนเข้ามาเยี่ยมเยือนอ่าวอุดมที่ทุกคนต้องติดใจ

คุณนภาเองเคยแวะกินก๋วยเตี๋ยวผัดไทยชื่อดังของร้านป่าหวานที่อ่าวอุดมในบางครั้ง และมีโอกาสได้เห็นทะเลของอ่าวอุดมโดยมองในมุมจากร้าน ซึ่งมีสภาพที่ค่อนข้างดี สวยงาม น่าชม ไม่ต่างจากความงามของทะเลทั่วไป

คุณอารีย์ จันท์แย้ม

อายุ 55 ปี

คุณอารีย์ไปอ่าวอุดมครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2521 มีโอกาสได้ไปสัมผัสสัมผัสความสวยงามของพื้นที่นี้

“มันสวยงามมาก เป็นหมู่บ้านที่มีความสุขที่สุด น้ำทะเลสะอาด แมงกระพุนเล็กๆ ว่ายน้ำแข่งกับเราด้วย มีอาหารทะเลที่อร่อย ชาวประมงเล่าให้ฟังว่าเขาตรงอ่าวอุดมเป็นที่จอดเรือที่ดี คนอ่าวอุดมใจดี เขาไม่เคยดื้อร้อน มีอาหารการกินสมบูรณ์”



คุณรัชนีวรรณ เฉียวกุล

ภาพเหล่านี้สะท้อนให้เห็นชายหาดกว้างสะอาด ซึ่งในวันนี้ไม่ปรากฏให้เห็นที่ บ้านอ่าวอุดม



คุณ...



คุณ...

คุณนิรินทร คำภูมิ

อายุ 52 ปี

สิ่งที่ประทับใจที่สุดสำหรับที่อ่าวอุดมคือ ‘ทุกอย่างที่อ่าวอุดม’
“เพราะเป็นบ้านเกิด แหล่งอาหารทำกิน เป็นหมู่บ้านที่ไม่พลุกพล่าน มีวิถีชีวิตที่ไม่ต้องดิ้นรนอะไรมาก ทุกคนใช้ชีวิตแบบไม่เร่งรีบ ทุกอย่างมีดีอยู่แล้วไม่ต้องไปชวนขายไม่อดตายแน่นอน เนื่องจากอยู่ติดทะเล”
ปัจจุบันก็ทำร้านอาหารทะเลเป็นของตัวเอง ชื่อว่า ร้านป่าหวาน “นำทรัพยากรจากทะเลมาทำกิน เอามาทำให้ลูกค้าเราก็มีความสุข ขายแบบพออยู่ได้เราก็มีความสุขแล้ว”

คุณมานพ เฉียวกุล

อายุ 70 ปี

“น้ำใส หาดสวยตามชายหาดตอนน้ำลดมาก”
คุณลุงมานพ...
ทำปุ๊วะกัน หรือไม่ตก



คุณบวร พิพัฒน์ดิลก



คุณหยอย เฉียวกุล



คุณคำนึ่ง เฉียวกุล



คุณพิมพ์แพรว นิยมไวทยะ

อายุ 17 ปี

“มุมมองที่ประทับใจ ในอดีต คือ ชอบบริเวณสะพานสั้น เพราะทะเล สะอาด โล่งกว้าง เมื่อก่อนชายทะเลสะอาดไม่มีขยะ น้ำใส สะอาด น่าเล่น เมื่อก่อนร้านอาหารบริเวณนั้นจะขายดี เพราะบรรยากาศและอากาศดี ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวน และลมเข้าตลอดเวลา”

“ความสุขที่สุด คือ การได้ทำเพื่อบ้านตัวเอง เช่น ช่วยแม่ปกป้องบ้าน ได้ออกมาใช้สิทธิปกป้องชุมชน ช่วยปกป้องบ้านเกิด ช่วยกันหาเลี้ยงชีพ รักษาให้ทรัพยากรธรรมชาติ ประมงอาชีพให้ยังคงอยู่ ต้องการให้ประมงพื้นบ้านเหมือนเดิม เป็นธรรมชาติ ไม่อยากให้โรงงานเข้ามาทำลาย”

คุณรัชนีวรรณ เฉียวกุล

อายุ 36 ปี

“มันเป็นมุมมองที่เราอยู่ กิน ทำกิจกรรม มีความทรงจำกับญาติพี่น้อง เครือญาติทุกคน ทำให้เป็นมุมมองที่ประทับใจที่สุด แล้วที่นี้ยังเป็นชุมชนที่ปลอดภัยมาก ญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกัน ไม่มีคนภายนอกเข้ามาอยู่อาศัย ไปค้างบ้านเพื่อนบ้านได้อย่างสบายใจเพราะเป็นคนรู้จักกัน”

วิถีชีวิตและวิถีการกินสุขสบายและอร่อย รวมทั้งหนึ่งในเมนูที่คุณรัชนีวรรณโปรดปรานมากที่สุด คือ ‘หอยเสียบ’

“จับจากไหลออกมา แล้วดูๆ ซืดๆ กินแบบไม่ต้องกินข้าวก็ได้” คำนิยามความอร่อยของหอยเสียบ และหอยเสียบเหล่านี้เป็นหอยเสียบที่ขุดหาเอง แล้วให้คุณย่าตอง ทำให้หอยเสียบธรรมดา ยิ่งอร่อยเป็นพิเศษ ความอร่อยที่เปี่ยมไปด้วยความภูมิใจ

อาหารการกินที่อ่าวอุดมนั้นมีไม่ขาดสาย ไม่ผิดนักที่จะเรียกได้ว่า “อุดมสมบูรณ์” อย่างยิ่ง “เราจะสืบสานแบบวิถีตาการกินทุกวัน โดยที่เราแทบจะไม่รู้ว่ามันแพง เพราะเรากินทุกวัน”

คุณบวร พิพัฒน์ดิลก

อายุ 80 ปี

คุณยายอยู่อาศัยที่นี่มาเป็นเวลา เกือบ 70 ปีแล้ว ได้เห็นความสวยงามและเสน่ห์ของอ่าวอุดมในอดีต “เมื่อก่อน ชัก30 ปีมาแล้วใครๆ ก็สามารถอยู่ที่นี้ได้ ดาราก็มาถ่ายหนังที่นั่นทั้งนั้น มาถ่ายหาดนี้” คุณยายจะเล่าว่าในอดีตนั้นหากินได้ง่าย ฟังฟังทรัพยากรที่มีอยู่มากมาย “หากินก็อกๆ แยกๆ ตรงนี้แหละ ทำไปปะไปเรื่อยๆ สมัยก่อน หาดสวย นั่งนอนสบายเลย เรียกได้ว่า อ่าวอุดมมีความสมบูรณ์มาก เมื่อก่อนสบายจะตาย นั่งนอนที่ไหนก็ได้ พอเรือเข้ามาก็มีอาหารกิน กุ้ง ทะเล ทอดกุ้ง ผัดกุ้ง ทำกินเอง”

คุณพนม พิพัฒน์ดิลก

อายุ 60 ปี

“ตรงแถวๆ ไทยออยล์ สมัยก่อนตรงนี้เนินสวย เห็นได้หมดเลย ทะเลสวยมากไม่มีสะพานของไทยออยล์ เราเห็นปลาทะเลทั้งหมด (ปลาใบ) ทางใบ เยอะแยะเลย สมัยนี้ไม่มีแล้ว” ด้วยความเป็นเด็กในตอนนั้นทำให้คุณพนมได้ค้นพบมุมมองที่สวยงามตรงนี้ “ป่าตรงนั้นมันรกขึ้นยาก ช่วงเดือนเมษายนจะขึ้นเพราะป่าจะเปิด มันจะมีมะม่วงเยอะมาก เรามีหนึ่งสติกคนละอัน ก็ไปยิงเก็บกิน” และแน่นอนว่าเมื่อมีผลไม้มาก ทำให้จำนวนลิงที่อาศัยอยู่บนภูเขาออกไปด้วย นาน ๆ ครั้งจะลงมาที่อยู่อาศัยของคน เพราะมันกลัวคน

“ลิงใช้หางมันแห่รูป มันก็เจ็บ ปูหนีบทางขึ้นมา ลิงก็กิน” แต่ปัจจุบันลิงกลับลงมาหาอาหารในที่อยู่อาศัยของคน และแย่งอาหาร

เมื่อ 53 ปีที่แล้ว คุณพ่อของคุณพนมเป็นคนจีนมากับเรือสำเภา และก็มาทำอาชีพเป็นอาจารย์ พร้อมทำโป๊ะเป็นอาชีพเสริม “เรามีโป๊ะเราทำโป๊ะ เตี้ยมทำโป๊ะ โดยเมื่อก่อนใช้ไม้ 7,000 ต้นต่อหนึ่งโป๊ะ หนึ่งไม้ได้หอยแมลงภู 30-40 กิโล ภายใน 6 เดือน โดยสามารถ 1 กิโลเมตรจากชายฝั่ง น้ำไม่ควรเกิน 8 เมตร” ซึ่งตัวเลขปริมาณหอยแมลงภูที่สามารถเลี้ยงได้นั้นน่าตกใจมาก ยังไม่รวมจำนวนสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่จับได้ในโป๊ะ แสดงให้เห็นว่า อ่าวอุดมนั้นอุดมสมบูรณ์มาก โดยไม่ต้องลงทุนใด ๆ เรียกได้ว่า ‘มีต้นทุนทางธรรมชาติที่เกินพอ’



พระจุฑาธุชราชฐาน

● พระจุฑาธุชราชฐานตั้งอยู่ ณ เกาะสีชัง ในอดีตเคยเป็นพระราชวังฤดูร้อนในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระตำหนักของพระราชโอรสและพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานนามพระจุฑาธุชราชฐานตามพระนามของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกฯ ที่ประสูติ ณ เกาะสีชังแห่งนี้ ในปี พ.ศ. 2435

ในช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์ชั้นสูง เสด็จประทับแรมตากอากาศรักษาพระอาการประชวร ณ เกาะสีชัง ตามคำแนะนำของแพทย์หลวง ได้แก่ พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีพระวรราชเทวี สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอภัยวงศ์เดชาวุธ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เกาะสีชังเป็นเวลานานและทรงมีพระราชดำริว่า เกาะสีชังมีอากาศดี สถานที่ต่างๆ ก็ดูสวยงาม จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ตั้งพระจุฑาธุชราชฐานสำหรับเป็นที่ประทับในฤดูร้อน

หลังจากเหตุการณ์ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ทำให้การก่อสร้างพระตำหนักต่าง ๆ ชะงักลง บางส่วนถูกรื้อถอนย้ายนำไปสร้างเป็นพระที่นั่งอื่น ๆ เช่น พระที่นั่งวิมานเมฆ พระที่นั่งอัมพรสถาน และหลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ไม่ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่แห่งนี้ตั้งแต่นั้นมา

กล่าวกันว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนชาวไทย ในเขตพื้นที่อ่าวอุดม รวมทั้งเกาะแก่งต่างๆ ในเชิงอ่าว ให้ช่วยเป็นหูเป็นตา เฝ้าระวังอ่าวจากเรือของชาติตะวันตก ด้วยการที่พระองค์พระราชทานสารานุกรมปกอคั่นจำเป็นแก่ประชาชนบนเกาะสีชัง และพระราชทานโฉนดที่ดินแก่ประชาชนบ้านอ่าวอุดม ●

แผ่นดินของเรา



สามตระกูลแรก ที่มาตั้งรกรากที่บ้านอ่าวอุดมแห่งนี้ คือศรีปาน สังข์ทอง และเจียวกุล โฉนดนี้แสดงให้เห็นถึงควมมีสิทธิในการครอบครองที่ดินของตระกูลเจียวกุลซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในช่วงที่บ้านอ่าวอุดมยังอยู่ในเขตอำเภอบางพระก่อนจะเปลี่ยนมาอยู่ในเขตอำเภอสรีราชา ซึ่งในขณะนั้นบ้านอ่าวอุดม ยังมีชื่อเรียกว่า “บ้านอ่าวกระสีอ”

โดยในโฉนดที่ดินฉบับนี้ ได้ระบุว่า **จินแดงสามีอำแดงชิมภรรยา** เป็นผู้ได้ครอบครองที่ดินแปลงหนึ่ง

จากหลักฐานโฉนดที่ดินฉบับดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบรรพบุรุษตระกูลหนึ่งของบ้านอ่าวอุดม กล่าวกันว่าชาวจีนที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ที่บ้านอ่าวอุดมนี้มักมาขึ้นฝั่งที่เกาะสีชังก่อน จากนั้นจึงโยกย้ายมาสร้างบ้านเรือนอยู่บนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งนั่นคือบริเวณบ้านอ่าวอุดม และทำมาเลียงชีพด้วยการทำประมงสืบต่อกันมา

โฉนดที่ดินที่ได้รับพระราชทานมานี้ ได้เก็บไว้สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของตระกูลที่มีโอกาสได้เข้าถึงพระเจ้าแผ่นดินผ่านกระดาษแผ่นนี้



ในภาพคืออาว์ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของตระกูลเจียวกุล และเชื่อว่าอาจเป็นบุคคลที่ถูกเรียกว่าจินแดงสามีในโฉนดฉบับนี้

เรื่องเล่า 3 ตระกูลแห่งอ่าวอุดม

ตระกูลเฉียวกุล

นามสกุล “เฉียวกุล” เดิมมาจากนามสกุล “กิมก้วย” บรรพบุรุษต้นตระกูลมาจากเมืองจีน ในช่วงยุคที่คนจีนยังถักผมเปียแบบแมนจู

“ที่รู้คือมีการถ่ายรูปไว้เป็นภาพขาว – ดำ แล้วสืบมาว่าอันนี้คือปู่ มาจากเมืองจีน บรรพบุรุษบางคนก็ไปเกาะสีชัง บางคนก็ข้ามมาที่นี่ เพราะว่าคนจีนเห็นว่าตรงไหนเขียว ก็คิดว่าตรงนั้นต้องอุดมสมบูรณ์ เมื่อก่อนนี้อ่าวอุดมสมบูรณ์จริง ๆ สุนทรภู่ยังได้แต่งนิราศเกี่ยวกับที่นี่ไว้ด้วย” คุณสมยศ ได้กล่าวเล็กน้อยเกี่ยวกับบรรพบุรุษต้นตระกูล

ปัจจุบันตระกูลเฉียวกุลนั้นมีพี่น้อง 12 คน คุณพ่อชื่อ ประสิทธิ์ เฉียวกุล (นายหลี่) มีภรรยาสองคนคือ นางเจี๋ยและนางทองหยิบ ซึ่งทั้งสองเป็นพี่น้องกัน มีลูกที่เกิดจากนางเจี๋ย 5 คนและลูกที่เกิดจากนางทองหยิบ 7 คน โดยคุณมานพ คุณนงเยาว์ และคุณสมยศเป็นลูกของนางทองหยิบ

ตระกูลสามารถแยกสายนามสกุลได้อีก ได้แก่ นิยมสุวรรณและผูกสุวรรณจากฝ่ายแม่ ส่วนศรีปานก็เป็นญาติกัน ซึ่งพี่น้องแต่ละคนต่างก็มีครอบครัวของตนเอง ทำให้ตระกูลนี้เป็นครอบครัวที่ใหญ่ การที่มีพี่น้องถึง 12 คนสามารถสะท้อนความจริงในอดีตอย่างหนึ่งว่า ในสมัยก่อนนั้น วิถีชีวิตของคนสมัยนั้นไม่ต้องพึ่งพาเงินเพื่อซื้ออาหารและคนในสมัยนั้นนิยมมีลูกหลายคน แสดงว่าพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากเพียงพอที่จะเลี้ยงครอบครัวที่มีลูกจำนวนมากได้



คุณมานพ เฉียวกุล อายุ 70 ปี, คุณนงเยาว์ เทพสุพล (เฉียวกุล) อายุ 60 ปี และคุณสมยศ เฉียวกุล อายุ 54 ปี

“หาดทรายกว้าง พื้นที่เหลือเยอะ เล่นน้ำ เก็บหอย หาหอยตามชายหาด ได้หอยเสียบ หอยข้างกระเพาะ หอยน้ำหวาน ดาว ตาแหวน ตกปลาที่ไหนในอ่าวก็ได้” คุณนงเยาว์กล่าวถึงภาพของอ่าวอุดมในอดีต

“ลงจากบ้านมา เราตำน้ำพริกเตรียมไว้เลย ลงไปหาหอยตะไคร่นั่น มันเยอะมาก เจออะไรก็กินได้หมด” คำกล่าวของคุณสมยศ

เริ่มแรกตระกูลเฉียวกุลทำอาชีพประมงพื้นบ้าน และมีลูกหลานเพียงบางคนที่สืบทอดอาชีพนี้ โดยประมงพื้นบ้านที่ทำต่อกันมา คือ การทำโป๊ะ แต่หลังจากที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งแรกขึ้นมาในพื้นที่ อาชีพประมงพื้นบ้านนี้ก็ไม่มีลูกหลานในตระกูลทำต่อ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางทะเลไม่อำนวยต่อการวางอวน หรือโป๊ะเพราะมีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นมากมายในทะเล และการทำประมงก็ไม่ให้ผลผลิตที่คุ้มค่าอีกต่อไป จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้ปัจจุบันครอบครัวห่างกันมากขึ้น ไม่ใกล้ชิดกันเหมือนเมื่อก่อน เพราะหลายคนแยกย้ายไปทำงานหรือสร้างครอบครัวต่างถิ่นไม่ได้กลับมาพบหน้ากันมากเท่าใด

“มันเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อุตสาหกรรมอย่างแรกเข้ามา ความเปลี่ยนแปลงมันก็ตามมาเยอะ เราเคยเดินเลียบชายทะเลไปเที่ยวแหลมฉบัง เที่ยววังนกตกปลาได้ ตอนนั้นไม่มีหาดยาว ๆ แล้ว”

“เราอยู่ปกติของเรานะ แต่ได้อาการโรคภูมิแพ้มากขึ้น เมื่อ 10 – 20 ปีหลังมานี้” เป็นเสียงสะท้อนของคนจากตระกูลเก่าแก่ถึงความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของพวกเขา



ลุงมานพให้สัมภาษณ์ กับนักเรียนโรงเรียนรุ่งอรุณ

ตระกูลสังข์ทอง

คุณตาฉันท์ สังข์ทอง อายุ 80 ปี

ต้นตระกูลของสังข์ทองคือเจ้าอาวาสวัดใหม่เนินพยอมที่ชื่อว่าสังข์ทอง เกิดที่อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง แต่ย้ายมาอยู่ที่อำเภออุทุมแห่งนี้ คุณตาไม่ทราบสาเหตุเหมือนกันว่าเหตุใดจึงย้ายมา คุณพ่อของคุณตาชื่อพ่อชา คุณแม่ชื่อแม่ลาย คุณตามีพี่น้อง 3 ได้แก่ ฉาน โฉม ฉียบ ทั้งหมดล้วนอาศัยอยู่ที่อำเภออุทุมทั้งสิ้น คุณพ่อคุณแม่ของคุณตาทำประมงพื้นบ้านกันมานานและคุณตาเองก็สืบทอดทำประมงพื้นบ้านแบบจับพอประมาณเหลือก็ขาย ส่วนใหญ่เก็บไว้กิน ทำแบบนี้มา 40 ปี แล้วจึงเลิกเพราะร่างกายไม่อำนวยและสัตว์น้ำที่ได้ไม่คุ้มค่างับต้นทุน

ช่วงเวลา 40 ปีที่เป็นชาวประมงนั้น สังข์ทองประสบกรรม ทำให้คุณตา รู้จักพันธุ์ปลามากมายนับไม่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นปลาใบขนุน ปลาอินทรี ปลากระเบน ปลาเกลา ปลาการัง ปลาเห็ดโคน ปลาตบเต่า หมึกกระดอง หมึกกล้วย ปลาฉนาก ปลาไซกุน ปลากะระเม็ด ซึ่งเหล่านี้สามารถหาพบได้ในระยะไม่เกิน 100 เมตรจากชายฝั่ง

ผู้เฒ่าผู้แก่ที่บ้านอำเภออุทุมนี้ มักจดจำเพลงที่ใช้ท่องจำชื่อเกาะ 72 เกาะ ตั้งแต่บริเวณศรีราชาถึงระยอง และคุณตาเป็นคนที่จำได้มากที่สุดในอำเภออุทุมแห่งนี้ ในอดีตก่อนที่โรงงานจะมาตั้ง สภาพแวดล้อมไม่มียูงนอนเล่น กลางแจ้งสบาย ร่มรื่น อาหารก็หาได้ง่ายต่างจากปัจจุบันอย่างมาก คุณตาเล่าว่าเวลาฝนตกน้ำข้างเป็นแอ่ง เขาเดินย่ำลงไปก็จะเจอปลาหมอกกระโดดดินขึ้นมา ในตอนนั้นก็ไม่ได้สนใจอะไร เพราะมีกินเหลือเพื่อ มีปลาที่ดีกว่าปลาหมอกให้กินอีกมากมาย

สิ่งที่คุณตาประทับใจที่บ้านอำเภออุทุมมากที่สุด คือ วัดใหม่เนินพยอม เนื่องจากเติบโตที่นี่ และได้มีโอกาสไปบวชที่วัดนี้ด้วย จึงมีความผูกพัน คุณตาไปที่วัดแห่งนี้บ่อย เวลาที่วัดมีงานก็จะไปเที่ยว เนื่องจากที่วัดมีปูโจ ซึ่ง เป็นปูของตาฉันท์ที่บวชอยู่ที่วัดแห่งนี้



คุณตาฉันท์ สังข์ทอง



ตระกูลศรีปาน

คุณสมกิจ ศรีปาน อายุ 68 ปี

ต้นตระกูลเป็นคนที่อำเภออุทุม ศรีปานเป็นนามสกุลของคุณปู่ คุณปู่ถือโฉนดครอบครองที่ดินมานาน เพราะเป็นคนที่มาจับจองที่ดินตั้งแต่สมัยก่อน แล้วเอาที่ดินมาแบ่งกันในครอบครัว คุณตาสมกิจเป็นลูกคนที่ 3 จากพี่น้องทั้งหมด 8 คน ได้แก่ สมอง เกียรติ สมกิจ สมมิตร เกื้อ สมหมาย สามารถ บังอร

สมัยก่อนทุ่ง หอย ปู ปลา หมึก มีความอุดมสมบูรณ์มาก คุณตาทำประมงพื้นบ้านแต่ไม่ได้ทำเป็นอาชีพหลัก คุณตาทำประมงเป็นมาตั้งแต่อายุ 6 ขวบ เวลาจับสัตว์น้ำมาได้ก็นำมาทำอาหารได้เลย ได้กินอาหารทะเลสดๆ

ถ้าจับได้มากก็แบ่งให้คนในครอบครัวกินกัน ไม่ได้เอาไปขาย ปลาที่จับได้นั้นได้แก่ ปลากระบอก ที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งและปลาทุที่มีมาก ส่วนอาชีพหลักคือทำไร่มันและปลูกข้าว ซึ่งจะไปขายให้กับคนนอกหมู่บ้าน



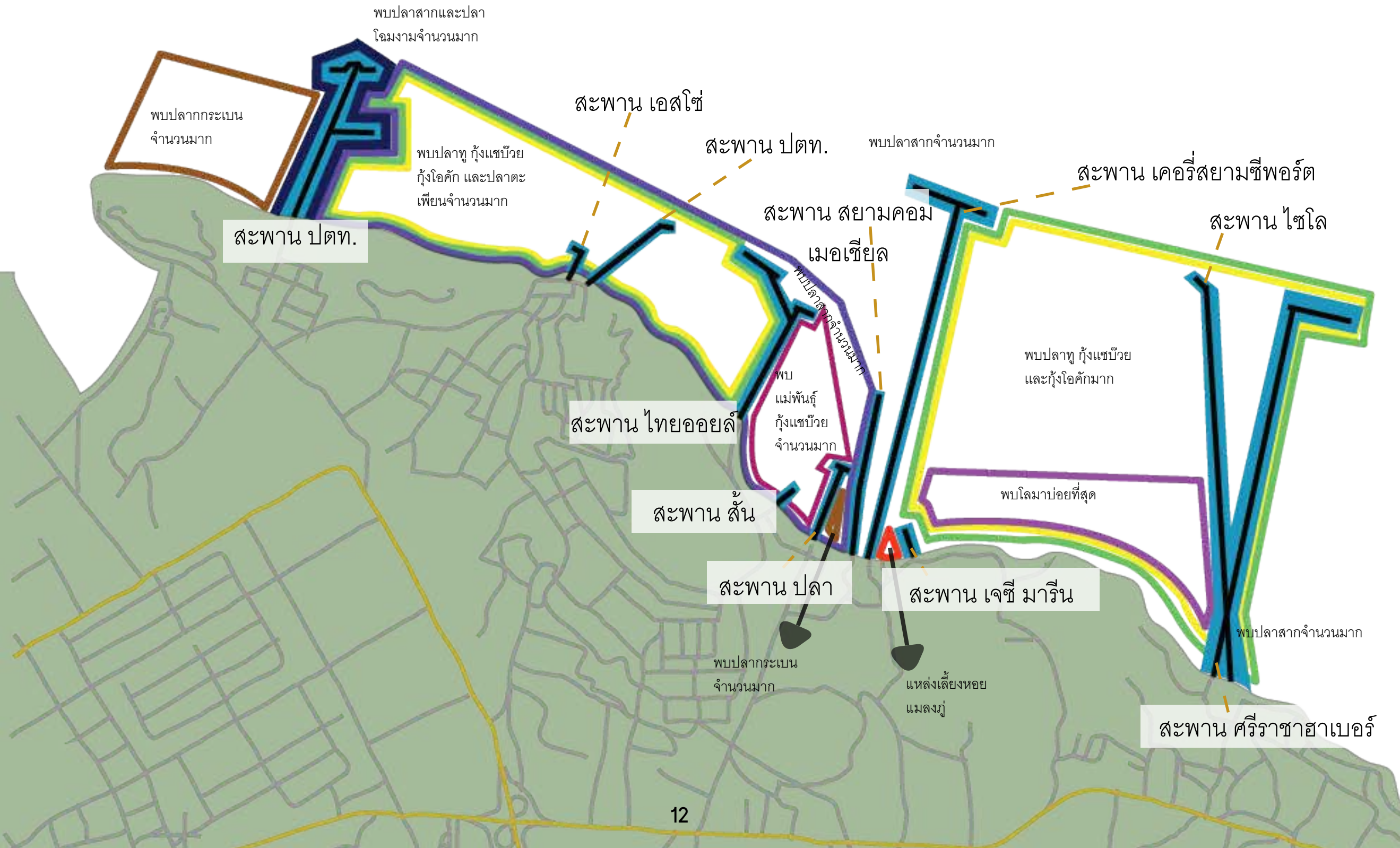
คุณสมกิจ ศรีปาน

“ความสุขที่อำเภออุทุมเกิดขึ้นในสมัยก่อน ทุกคนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหมด ทำไร่นานาด้วยกัน เดินด้วยกัน ซ้ำจกรยานด้วยกัน ไปทำงานก็เจอกัน อากาศก็ดีไม่มียูงตอนกลางคืน สามารถนอนนอกชานบ้านโดยไม่ต้องกางมุ้ง น้ำก็ชุดบ่อเอาเองรองน้ำฝนกินกัน จุดไฟใช้ตะเกียงไม่ต้องใช้ไฟฟ้าไม่เสียเงินด้วย หุงหาอาหารก็ใช้พื้นถ่าน” คุณตาประทับใจสิ่งเหล่านี้มาก ใช้ชีวิตโดยพึ่งพาตนเองไม่ต้องไปพึ่งพาคนอื่น โรคภัยก็มีน้อย นานๆ ครั้งถึงจะป่วย เวลามีคนป่วยก็ใช้สมุนไพรรักษาหายแล้ว และที่สำคัญความอุดมสมบูรณ์ของที่นี่ มีทั้งแก่ง กวาง กระต่ายป่า เสือ เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่บนเขารอบๆ หมู่บ้าน มีมากมายจนบางทีลงมาวิ่งเล่นในหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันนี้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป

“เราไม่รู้หรอกว่าปลาที่เรากินนั้น มันปนเปื้อนอะไรบ้าง แต่เราก็ต้องกิน”



ผังสมบัติทางทะเล



สัตว์น้ำที่ปรากฏในผังสมบัติทางทะเล

โลมา

สมัยก่อนพบมากเป็นฝูง แต่
ปัจจุบันพบเพียง 2 - 3 ตัวเท่านั้น

ปลาสาก

พบมากตามท่าเรือ เนื่องจาก
มักหาอาหารอยู่บริเวณนั้น

ปลาตะเพียน

พบห่างจากฝั่งไม่เกิน
400 - 500 เมตร

หอยแมลงภู่



หอยแมลงภู่เลี้ยง เลี้ยง
ไม่เกิน 500 เมตร ห่างจาก

ปลากระเบน



โดยปกติแล้วจะพบได้ทั้งอ่าว พบ
มากบริเวณข้างสะพานปตท.

กุ้ง



บริเวณสะพานสยามเคอร์ซีพอร์ต
ถึงสะพานสะพานศรีราชาฮาเบอร์
พบกุ้งไอคัก 60% และกุ้งแชบ๊วย
40% และบริเวณสะพานปตท.ถึง
สะพานไทยออยล์ พบกุ้งแชบ๊วย
จำนวน 60% กุ้งไอคัก 40%

แม่พันธุ์กุ้งแชบ๊วย



พบแม่พันธุ์กุ้งแชบ๊วยมาก โดย
เฉพาะเดือนมิถุนายนถึงกันยายน
สำหรับกุ้งไอคักจะพบน้อย

ปลาทู



บริเวณสะพานท่าเรือปตท.ถึง
สะพานท่าเรือเอสโซ่จะพบ
ปลาทูมาก ส่วนบริเวณท่าเรือ
เคอร์ซีพอร์ตถึงสะพาน
ท่าเรือศรีราชาฮาเบอร์จะพบ
ปลาทูมากเป็นอันดับสอง

ปลาโอมวาม



อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกับปลาสาก

สัตว์น้ำอื่นๆ

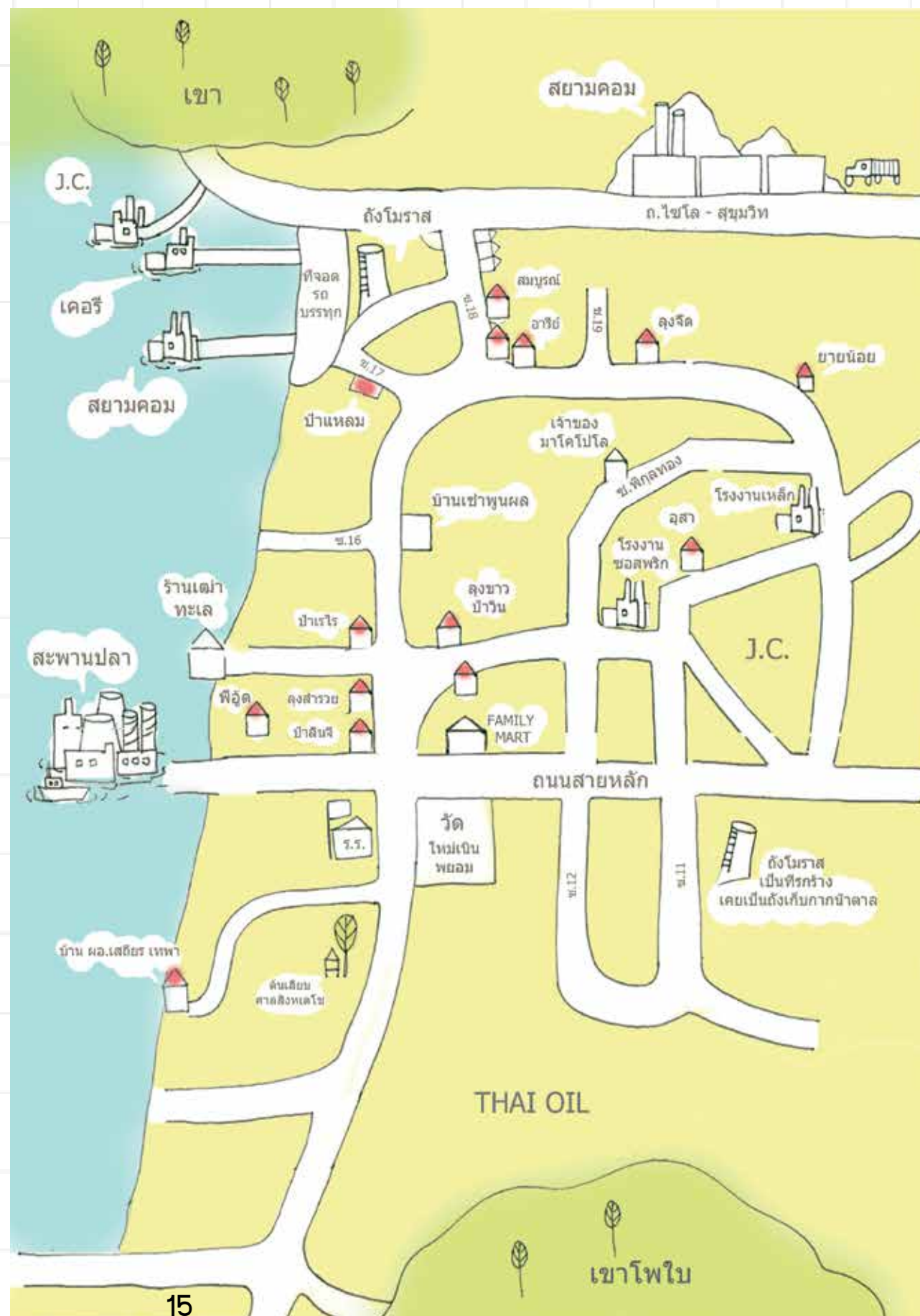
- ▶ ปูม้า พบทั้งอ่าว
- ▶ ปลาเห็ดโคน พบทั้งอ่าว ตั้งแต่ชายฝั่งเป็นต้นไป
- ▶ ปลาอินทรี เป็นปลากลางน้ำ พบมากที่เกาะนก
- ▶ ปลาสำลี พบหลังเกาะสีชัง
- ▶ ปลากระตัก พบทั้งอ่าว ยิ่งใกล้ฝั่งยิ่งพบมาก
- ▶ ปลากระบอก เป็นปลาพื้นถิ่นพบได้ทั้งอ่าว ยิ่งใกล้ฝั่งยิ่งพบมาก ปัจจุบันใกล้สูญพันธุ์แล้ว
- ▶ ปลากุเลา อยู่ในทะเลลึกห่างจากฝั่ง 3 กิโลเมตรไป
- ▶ ปลาสลิดทะเล พบได้ทั้งอ่าว
- ▶ ฉลามวาฬ มักเข้าอ่าวมาเป็นฤดูกาล พบได้ที่เกาะนก ปัจจุบันไม่ค่อยพบแล้ว
- ▶ แมงกะพรุน พบทั้งอ่าวในฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเกือบเดือนสิงหา ไม่ว่าจะความลึกระดับใด



หลักสูตร
และจัด

เริ่มทำความรู้จักชุมชนผ่านผังชุมชนที่
อาสาบ้านอ่าวอุดมจัดทำขึ้น

หลังจากนั้นเราได้สำรวจชุมชนด้วยตนเอง
ทำผังชุมชนของพวกเราขึ้นมา



อวนปลา

หากพูดถึงการทำประมงบริเวณชายฝั่งที่น้ำทะเลขึ้นถึงกันเป็นฝูงบริเวณชายฝั่ง ชาวบ้านฝั่งให้เราจับได้เลย วิธีการดังกล่าวมากเพื่อนำไปขายนั้น จะต้องออเรือลำเล็กของตนไปขึ้นเรือที่ทอดประมงจะวางอวนตรงแหล่งที่มีปลามากออกจากอวน แล้วเอาปลาใส่ใส่ประมงจับปลาทั้งหมด 10 จุด ซ



สิ่งแรกที่ทุกคนนึกถึงก็คือการจับปลา ซึ่งการจับปลาที่บ้านอ่าวอุดมนี้ ทำได้ตั้งแต่สมัยก่อนมีปลามากมายหลายชนิดที่มีวิธีจับแบบง่ายๆ เช่นปลากระบอก ซึ่งมักอยู่บนเสาให้ห่างจากเพียงแค่น้ำตื้นลงไป ปลาจะตกใจแล้วกระโดดหนีขึ้นมากอยู่บนบกเพียงพอสำหรับการนำปลามากินกันเองในบ้าน แต่หากจะจับปลาให้ได้จำนวนมากเรือไปจับ ในกรณีนี้เรือประมงของชาวประมงไม่ได้จอดอยู่ที่ฝั่ง ชาวประมงจะพายเรือล่องในทะเล บนเรือประมงลำนั้นจะมีอวนปลาทุ หลัว และกระตักน้ำแข็ง ชาวประมงจะนำปลาที่ทำมาจากเอ็นแล้วทิ้งไว้ 20-30 นาทีจึงเก็บอวนและเก็บปลา หลัวเพื่อล้างกับน้ำทะเล จากนั้นจะนำเรือไปจับปลาที่จุดอื่น ในอดีตนั้นหากชาวประมงจะได้ปลา 7-8 จุด แต่ปัจจุบัน ชาวประมงจะได้ปลาเพียง 1-2 จุดเท่านั้น

การทำประมงอีกแบบหนึ่งของชาวบ้านอ่าวอุดมคือการล้อมอวนตีปลา โดยชาวบ้านจะออกเรือพายในช่วงเช้าไปดักปลาบริเวณใกล้ชายฝั่ง เพราะว่าในช่วงเช้าน้ำจะขึ้นสูงและชาวบ้านก็จะออกเรือไปไม่ไกลจากชายฝั่งมากนัก ชาวบ้านใช้อวนปลาที่มีความยาว ล้อมปลาเป็นรูปวงกลม แต่มีช่วงเว้นไว้เพื่อให้ปลาว่ายเข้ามาติดอวน เมื่อล้อมอวนเสร็จชาวบ้านจะพายเรือวนล้อมอวนและใช้ไม้ตีน้ำ เพื่อให้ปลาตกใจแล้วว่ายเข้าไปติดอวน ในอดีตชาวบ้านจะใช้เครื่องมือชนิดหนึ่งในการตี มีลักษณะเป็นหัวขนาดใหญ่เหมือนไม้ตูดส้ม ในการตีน้ำจะทำให้เกิดเสียงดัง ปลาและสัตว์น้ำชนิดอื่นจะตกใจและเข้าติดอวน แต่ในปัจจุบันไม่มีเครื่องมือชนิดนั้นแล้ว จากนั้นชาวบ้านก็จะเก็บอวนขึ้นกลับเข้าฝั่งและจะเก็บปลา

ปัจจุบันการทำประมงแบบล้อมอวนตีปลาไม่ได้รับความนิยมและชาวประมงทำประมงแบบนี้ก็มีน้อยลง เนื่องจากได้ปลาน้อยซึ่งต่างจากในอดีตที่การล้อม อวนตีปลาจะมีความอุดมสมบูรณ์มาก เพราะมีปลาอยู่เต็มอ่าว สมัยก่อนได้ปลามากมายหลายสิบกิโลกรัมแต่ปัจจุบันได้เพียงสองสามกิโลกรัมต่อวัน

ปลาที่จับได้

ปลาที่จับเป็นหลัก



ปลากระบอก

- พบได้ทั่วไปตามชายฝั่งไม่เกิน 500 เมตร
- พบมากช่วงพฤษภาคม - พฤศจิกายน
- แต่ในปัจจุบันมีจำนวนน้อยลง
- ขายได้ราคา 120-150 บาท/กิโลกรัม



ปลาทุ

- กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่สะพานศรีราชาฮาเบอร์ สะพานเคอร์ซียามซีพอร์ต และ สะพานไทยออยล์ สะพานปตท.
- จับได้มากช่วงเดือนกันยายน - กุมภาพันธ์
- ขายได้ราคา 80 บาท/กิโลกรัม



ปลาตะกั

- สมัยก่อนพบได้ทั่วไปตามชายฝั่งที่น้ำตื้น
- มีทั้งปีแต่จะพบมากช่วงมกราคม - เมษายน
- ปลาสดขายได้ราคา 40 บาท/กิโลกรัม ปลาแห้ง ขายได้ราคามากกว่า 100 บาท/กิโลกรัม



ปลาโอบวบ



ปลาลิ้นหมา



ปลาตุ๊กทะเล



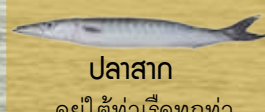
ปลาลำลี



ปลาหูช้าง



ปลาทุลา



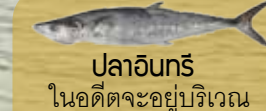
ปลาสาก
อยู่ได้ท่าเรือทุกท่า



ปลาดอกหมาก



ปลากระเบน



ปลาอินทรี
ในอดีตจะอยู่บริเวณ
เกาะนกและแหลมจบัง



ปลารายแดง



ปลาแปบ



ปลาตาบิ



ปลาเห็ดโคน



ปลาสิลิดทะเล

ห่างจากชายฝั่ง 3 กิโลเมตร อาศัยอยู่ตามซั้ง(ไม้ไผ่ผ่ามามัดรวมกันแล้วถ่วงน้ำ) กับกองหิน

หากินตามหน้าดินห่างจากชายฝั่งไม่เกิน 400-500 เมตร ตั้งแต่สะพานปตท. - สะพานปลา

อวนกุ้ง

กุ้งแชบ๊วยและกุ้งโอดักเป็นกุ้งที่พบได้มากในพื้นที่บ้านอ่าวอุดม โดยกุ้งทั้งสองชนิดนี้มักอยู่รวมกัน หากบริเวณใดมีกุ้งแชบ๊วยมาก กุ้งโอดักจะมีน้อยกว่าในอัตราส่วน 60:40 และหากกุ้งแชบ๊วยมีน้อย กุ้งโอดักจะมีมากกว่าในอัตราส่วน 40:60 ในการจับกุ้งชาวประมงจะใช้อวนกุ้งที่มีสามชั้นเพื่อป้องกันกุ้งติดตัวออกเมื่อเข้ามาติดอวนและเมื่อจะจับกุ้งชาวประมงจะวางอวนแล้วรอ 20-30 นาที เช่นเดียวกับอวนปลา เมื่อเก็บอวนขึ้นมาแล้วจะนำกุ้งไปใส่ไว้ในกระติ๊กน้ำแข็งเพื่อรักษาความสด แล้วไปจับกุ้งในจุดอื่นๆ ต่อ

นอกจากนี้ในการจับกุ้ง ยังมีสัตว์น้ำอื่นๆ ที่ติดมาด้วย เช่น กุ้ง ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกุ้งและเป็นที่ต้องการแต่ค่อนข้างหายากในปัจจุบัน ปูใบเป็นปูที่มีเปลือกแข็งมาก สีตัวออกสีแดงหรือน้ำตาล ตัวมีขน แมงดาทะเลซึ่งเป็นสัตว์หน้าดินเหมือนกันคนจะนิยมนำไปทำอาหาร และกั้งกระดานที่มีลักษณะคล้ายกับกั้งทั่วไปแต่มีเปลือกที่หนาและแข็งกว่า ตัวเป็นสีน้ำตาล



กุ้งแชบ๊วย

พบมากบริเวณสะพานไทยออยล์ - สะพานปตท.
มีมากในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน (กุ้งจะไหลตามกระแสน้ำมาจากปากน้ำบางปะกง) เป็นที่ต้องการมาก เพราะมีขนาดใหญ่ และผิวมันสวย แต่พบน้อยในพื้นที่อ่าวอุดม เพราะมีเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่เข้ามากวาดหน้าดินของพื้นที่อ่าวอุดม



กุ้งโอดัก

พบมากบริเวณ สะพานเคอรัลสยามซีพอร์ต - สะพานศรีราชาฮาเบอร์
พบมากในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน มีขนาดค่อนข้างเล็ก และมีมากในพื้นที่อ่าวอุดม แต่ปัจจุบันก็ลดน้อยลงมาก



โดหมึก

ความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวอุดมได้ส่งผลให้น่านน้ำแห่งนี้อุดมไปด้วยพันธุ์สัตว์น้ำนานาชนิด ไม่ว่าจะเป็น ปลา ปู กุ้ง หรือหอย แต่ทรัพยากรอีกประเภทหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญและโดดเด่นไม่แพ้กัน ต้องยกให้กับ **"ปลาหมึก"** และจำนวนอันมากมายของประชากรหมึกนี้ส่งผลให้ชาวบ้านประกอบอาชีพ **"โดหมึก"** ขึ้น ซึ่งถือเป็นอีกเอกลักษณ์หนึ่งของการทำประมงพื้นบ้าน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการโดหมึก ได้แก่

- อวน ใช้ในการจับหมึก (ทำจากเอ็น ขนาดตา 1 นิ้ว)
- ลูกตะกั่ว ใช้ในการถ่วงอวน
- ไม้คั่นยอ หนามไม้ที่ใช้ยึดอวน (ยื่นออกไปนอกเรือ)
- น้ำมัน ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อนเครื่องยนต์ และปั่นไฟ
- อวนถ่วงเรือ ใช้ถ่วงเรือให้เรือคงตัว
- หลอดไฟ เป็นตัวล่อให้หมึกเข้ามาเล่นไฟ
- เรือโดหมึก สร้างจากไม้สัก เพื่อความแข็งแรงและคงทน

ช่วงเวลาจับ

ช่วงเดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ ของทุกๆ ปี จะเป็นช่วงเดือนมีด (แรม 4 ค่ำ ถึงขึ้น 8 ค่ำ) ในหนึ่งเดือนจะทำได้ 22 – 24 วัน ที่จะสามารถหาหมึกได้มาก เนื่องจากในช่วงเดือนมีดนี้ หมึกจะไม่ขึ้นมาเล่นแสงจันทร์ จึงทำให้ชาวประมงต้องใช้แสงไฟในการล่อหมึก โดยหลังจากสิ้นสุดฤดูกาลหมึกนี้ ชาวประมงจะหันมาประกอบอาชีพอื่นแทนเช่น ลากอวนปลา วางอวนกุ้ง ในช่วงเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม และจะวางอวนปูด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถวางได้ตลอดปี

หลังจากที่ได้หมึกมาแล้ว ชาวประมงในพื้นที่อ่าวอุดมจะนำหมึกไปขายต่อทั้งในรูปแบบของหมึกสด และหมึกตากแห้ง โดยที่หมึกสดจะถูกส่งไปขายตามร้านอาหารและตลาดในชุมชน ส่วนหมึกตากแห้งจะนิยมทำกินเองในครอบครัวมากกว่า

หมึกส่วนมากในพื้นที่อ่าวอุดม จะสามารถพบได้ที่ท่าเรือสยามคอมเมอร์เชียลจนถึงสะพานปลา โดยจะเริ่มนำเรือออกจากฝั่งตั้งแต่ 5 โมงเย็น และจะกลับเข้าฝั่งอีกทีในช่วงเวลา ตี 5 เนื่องจากการโดหมึก จะต้องออกเรือไปในช่วงดึกเพราะต้องอาศัยแสงสว่างจากหลอดไฟในการล่อหมึกให้เข้ามาใกล้เรือ (นิยมใช้ไฟแสงสีเขียว ตามแบบของชาวประมงเวียดนาม ซึ่งคาดกันว่าหมึกจะชอบแสงสีเขียวมากกว่า) หลังจากนั้น หมึกก็จะว่ายตามแสงไฟที่ผูกติดไว้กับไม้คั่นยอที่ยื่นออกไปนอกเรือ หลังจากที่ได้หมึกขึ้นมาตอมไฟบริเวณผิวน้ำแล้ว ชาวประมงก็จะใช้อวนวางครอบปูงหมึกแล้วจึงยกอวนขึ้นมาจากน้ำนั่นเอง



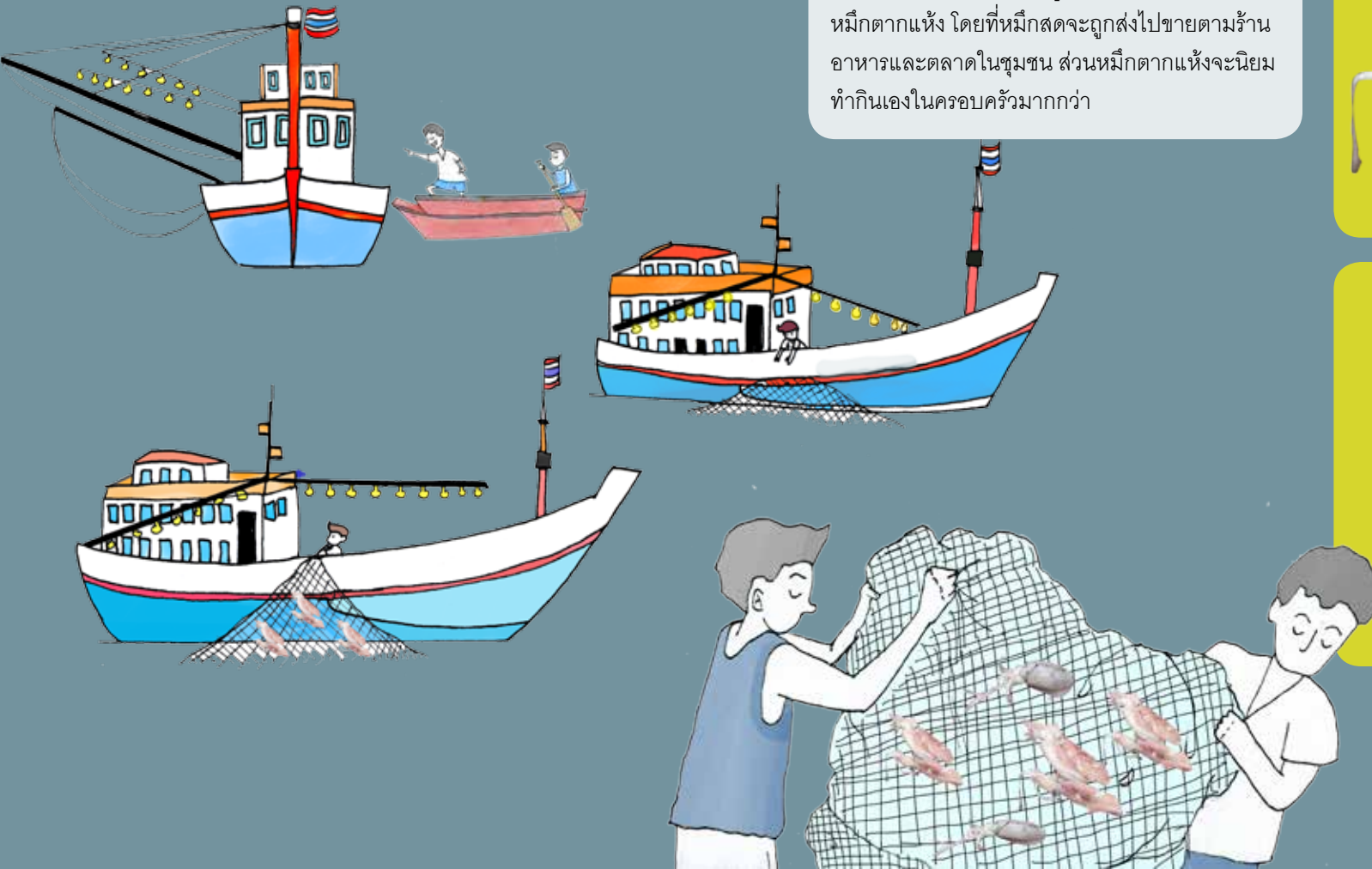
หมึกกล้วย

พันธุ์หมึกที่พบมากในอ่าวอุดมมี 2 ชนิด คือ หมึกกล้วยหรือหมึกหลอด (มีรูปร่างยาวเรียว ลำตัวกลม ครีบเป็นรูปสามเหลี่ยม มีหนวดสั้น 4 คู่ และหนวดยาว 1 คู่ นิยมตามีขนาดใหญ่ ในปากมีฟันเขี้ยว ในลำตัวมีกระดองใส ความยาวประมาณ 20-35 เซนติเมตร กินสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กกว่า พบทั่วไปในอ่าวไทย โดยปกติกลางวันจะหลบอยู่ตามหน้าดิน ออกหาอาหารในเวลากลางคืนตามผิวน้ำ ราคาประมาณ 100 – 250 บาท / กิโลกรัม



หมึกหอม

ส่วนหมึกอีกชนิดหนึ่งคือ หมึกหอม หรือหมึกตะเภา ลำตัวรูปทรงกระบอก ครีบหรือแพนข้างตัวทั้ง 2 ด้าน มีลักษณะกว้างและแบน หนวดรอบปากมี 10 เส้น เป็นแขน 8 เส้น มีหนวดคู่ยาว 2 เส้น ลักษณะของลำตัวดูใส มีสีน้ำตาลอมแดง เป็นจุดประทั่วลำตัว นิยมตากแห้ง หมึกตัวผู้มีขนาดเล็กกว่าตัวเมีย รวมกลุ่มอยู่เป็นฝูง ทั้งในบริเวณผิวน้ำจนถึงพื้นทะเล ไข่หมึกมีลักษณะคล้ายนิ้วมือ เรียงอยู่เป็นกลุ่มเกาะติดกับสาหร่ายปะการัง หิน หรือวัสดุอื่นๆ กินปลาและกุ้งขนาดเล็กกว่า เพศผู้ยาว 29 เซนติเมตร เพศเมียยาว 26 เซนติเมตร ราคาประมาณ 150 – 200 บาท / กิโลกรัม



อวนปู

ในท้องทะเลที่เต็มไปด้วยสัตว์นานาพันธุ์ หนึ่งในสัตว์ที่เป็นที่ต้องการและมีรสชาติอร่อย จะต้องยกให้ปูอยู่ในอันดับต้นๆ ปูเป็นสัตว์ที่มีกระดองแข็ง มีแปดขา และพบทั่วไปตามท้องทะเลของประเทศไทย ทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ปูมีหลายประเภท เช่น ปูนา ปูแสม ปูลม และพบทั้งที่เป็นปูขนาดเล็กและปูขนาดใหญ่ เช่นปูทะเลและปูม้า เป็นต้น ในพื้นที่อ่าวอุดมเองก็มีทรัพยากรปูอยู่มากเสียจนชาวบ้านสามารถนำมาประกอบอาชีพได้ ทั้งรับจับปู และนำไปแปรรูปเป็นอาหารต่างๆ ทั้งเนื้อปูสดและปูจ๋า


อุปกรณ์ที่ใช้ในการจับปูคืออวนปู เนื้ออวนทำจากเอ็น ตาอวนห่าง ขนาดตาอวน 3.5-4 นิ้ว เนื้ออวนจึงมีน้อย มีตะกั่วถ่วงให้อวนติดกับหน้าดิน และใช้กระสง (โพงหรือพลาสติก ทำหน้าที่คล้ายทุ่น) ธรรมชาติในการพวงให้อวนลอย

- เวลาจะจับปูก็จะต้องนำอวนไปปล่อยทิ้งเอาไว้ราว 4-5 ชั่วโมง เช่นปล่อยตอนกลางดึก ตอนเช้าก็ออกไปเก็บ หรือจะปล่อยตอนเช้า ตอนเย็นไปเก็บก็ได้ ให้ปูมาติดอวนเอง โดยไม่ต้องทำอะไร
- ปูที่จับได้คือ ปูม้า ที่มีกระดองบางที่สุดในบรรดาปูทั่วไป ยกเว้นปูนิ่ม หรือปูที่เพิ่งลอกคราบเปลี่ยนกระดองนั่นเอง ลักษณะเด่นที่เป็นที่รู้จักกันของปูม้าก็คือลวดลายสีฟ้าและมีลายจุดสีขาว ที่อยู่บนกระดองของปู
- อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน ที่พื้นทะเลเป็นทราย หรือทรายปนโคลน สามารถพบได้ทั้งอ่าวบริเวณน้ำตื้น
- ปูม้าสามารถจับได้ในทุกสภาพลมและน้ำและพบตลอดทั้งปี แต่จะมีมากในช่วงเดือนธันวาคมจนถึงเมษายน

ปูม้าเป็นปูที่พบได้มากในพื้นที่ เมื่อก่อนชาวบ้านจะเอาลอบไปวางไว้ไม่นานก็ได้ปูตัวใหญ่ แต่ถ้าจับได้ปูไซ้มา ชาวบ้านจะปล่อยลงทะเลให้มันเติบโตต่อไป

ปัจจุบันปูมีขนาดเล็กลงไปมาก ไม่ค่อยได้ราคาเท่าเมื่อก่อน ตอนนี้ส่วนใหญ่จะได้ปูที่ติดมากับอวนปลาอีกทีหนึ่ง ไม่ได้วางอวนปูเอง แต่ก็มียังคนทำอวนปูอยู่ เมื่อมีปูติดมากับอวนปลาหรืออวนกุ้ง บางครั้งก็จะไปกัดกินปลาและกุ้งตัวอื่นๆ จนไม่สวยและขายไม่ได้ ชาวประมงก็จะเก็บกุ้งและปลาส่วนนี้ไว้กินเอง

ถึงแม้ว่าปูจะมีขนาดเล็กลง แต่ก็ยังพบปูตัวใหญ่อยู่บ้าง ส่วนปูตัวเล็กยังพบมากอยู่

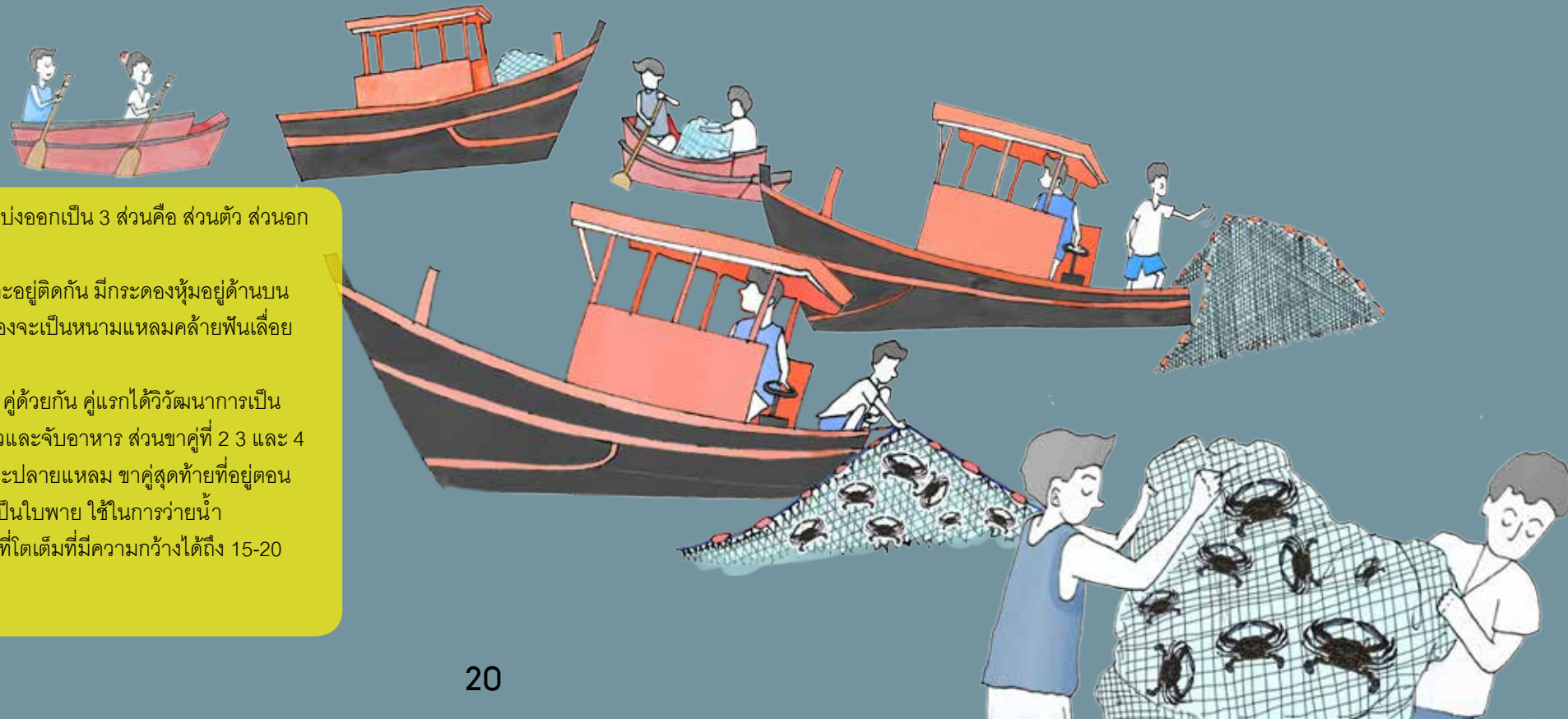


ลักษณะทั่วไป ตัวของปูแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนตัว ส่วนอก และส่วนท้อง

ส่วนหัวและอกจะอยู่ติดกัน มีกระดองหุ้มอยู่ด้านบน ด้านข้างทั้งสองของกระดองจะเป็นหนามแหลมคล้ายฟันเลื่อยข้างละ 9 อัน

ปูมีขาทั้งหมด 5 คู่ด้วยกัน คู่แรกได้วิวัฒนาการเป็นก้ามใหญ่เพื่อใช้ป้องกันตัวและจับอาหาร ส่วนขาคู่ที่ 2 3 และ 4 เป็นขาเดิน มีขนาดเล็กและปลายแหลม ขาคู่สุดท้ายที่อยู่ตอนปลาคือขาของลำตัวมีลักษณะเป็นใบพาย ใช้ในการว่ายน้ำ

ขนาดกระดองปูที่โตเต็มที่มีความกว้างได้ถึง 15-20 เซนติเมตร



เลี้ยงหอย

การเก็บหอยเป็นอาชีพที่เกิดจากการที่มีทรัพยากรอยู่ในพื้นที่ โดยไม่ต้องเพาะเลี้ยง แต่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่อ่าวอุดม ทำให้มีหอยนางรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ในอดีตหอยนางรมในพื้นที่มีขนาดใหญ่ มากและคงความสดได้นาน แต่เมื่อเวลาผ่านไปสะพานและสิ่งก่อสร้างต่างๆ เข้ามา ถึงแม้ว่าจะมีที่ให้หอยเกาะเพิ่มขึ้น แต่สิ่งอื่นที่ตามมาเช่นความสกปรก หรือมลพิษในน้ำ ก็ทำให้หอยนางรมที่ได้คงความสดได้ไม่นาน

การเก็บหอยนางรมแบ่งออกเป็น การเดินเก็บกับการดำน้ำเก็บ **การเก็บหอยนางรมแบบแรก** คือการนำสัปปะนงเครื่องมือเกาะหอย มาเกาะหอยนางรมที่เกาะอยู่ตามหิน ถ้าเดินช่วงน้ำลง จะไม่มีต้นทุนเมื่อเก็บได้ก็นำไปเกาะหอยออกมาเป็นเนื้อหอยขาย

ชาวประมงบางกลุ่มจะเก็บออกมาเป็นหอยทั้งตัว นอกจากนี้การเก็บหอยแบบมีเปลือกยังสามารถแบ่งย่อยได้ คือแบบแรกจะนำเครื่องมือ ดำน้ำลงไปเก็บ พวกที่มีถึงออกซิเจน จะดำลงไปเก็บหอยตัวใหญ่ๆ ในน้ำลึก บริเวณเสา ของท่าเรือ โดยนักดำน้ำเหล่านี้ก็คือคนที่มีอาชีพเกาะหอย เกาะเพรียงออกจากเรือนั่นเอง การเก็บหอยเป็นผลพลอยได้

แบบที่สองก็คือการนำเรือออกไป แล้วไปดำกันเอง เป็นแบบที่ชาวบ้านทำกัน คือนำเรือออกไป แล้วก็ดำน้ำเก็บหอยนางรมออกมา จะได้ตัวใหญ่กว่าที่เดินเก็บตามโขดหินตามหาด แต่ก็ไม่ใหญ่เท่าคนที่ดำน้ำด้วยถังออกซิเจน

หอยแมลงภู่เป็นหอยที่พบทั่วไปในพื้นที่ หอยแมลงภู่จะเกิดขึ้นเองในธรรมชาติและรอหอยมาเกาะหลักเอง ซึ่งหอยแมลงภู่จะพบได้ทั่วไปในพื้นที่ทั้งฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ในอดีตชาวบ้านจะนำเสาไม้ไผ่ไปปักในน้ำเป็นแนวยาวบริเวณริมชายฝั่ง ทั้งไว้สักพัก หอยแมลงภู่ก็จะมาเกาะ และเจริญเติบโตเอง โดยที่ไม่ต้องทำอะไร รอเพียงมันโตแล้วเก็บเลื่อยหลักไม้ไผ่ขึ้นมา ชูดเอาหอยแมลงภู่ออกมาขาย

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน อ่าวอุดมมีพื้นที่ทำกินน้อยลงเนื่องจากการสร้างท่าเรือในอ่าว ซึ่งนำไปสู่การที่เรือใหญ่สามารถแล่นไปชนหลักหอยแมลงภู่ได้ ชาวบ้านจึงเปลี่ยนมาทำแพหอย หรือที่เรียกว่า “หอยลา” แทน

การทำแพหอยจะต้องนำแพหอยไปลอยในน้ำ โดยจะนำเชือกมาผูกติดกับแกลลอนน้ำมัน จากนั้นก็เอาเชือกที่มีหอยเกาะอยู่แล้ว ซึ่งเป็นลูกหอยที่นำมาจากอ่างศิลาผูกกับแกลลอนที่ลอยอยู่ จากนั้นก็ปล่อยให้โตและคอยตรวจสอบให้เชือกที่มีหอยเกาะอยู่ไม่จม เมื่อครบ 7-8 เดือนก็จะเก็บหอยขึ้นมาขาย โดยราคาหอยแมลงภู่จะอยู่ที่ 40-60 บาทต่อกิโลกรัม ในช่วงอื่นของปีที่ไม่ได้เก็บหอยแมลงภู่หรือช่วงที่ว่างจากการทำงานประจำ ชาวประมงจะไปจับปูแทน



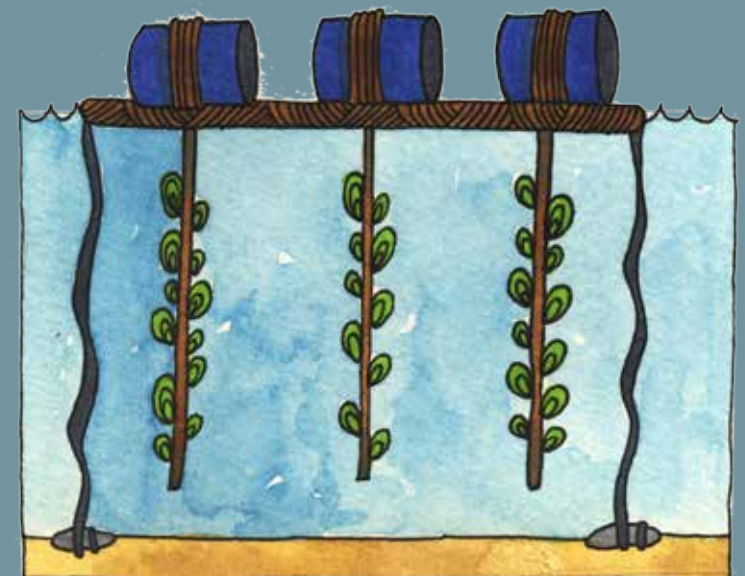
หอยแมลงภู่สามารถพบได้ทั่วทั้งอ่าว ในบริเวณชายฝั่งตามสะพานต่างๆ ที่มีเรือใหญ่จอดอยู่

หอยแมลงภู่จะสืบพันธุ์สองครั้งต่อปี แต่ไม่มีช่วงเวลาที่ยาวตัว ซึ่งตามปกติชาวบ้านบอกว่าก็พอเห็นได้ทั้งปี และสามารถเก็บได้ทุกวัน แต่ชาวบ้านนิยมลงในช่วง เดือน มกราคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ และเก็บขึ้นมาในช่วงเดือน กรกฎาคม ไล่ไปจนถึงช่วงเดือนธันวาคม



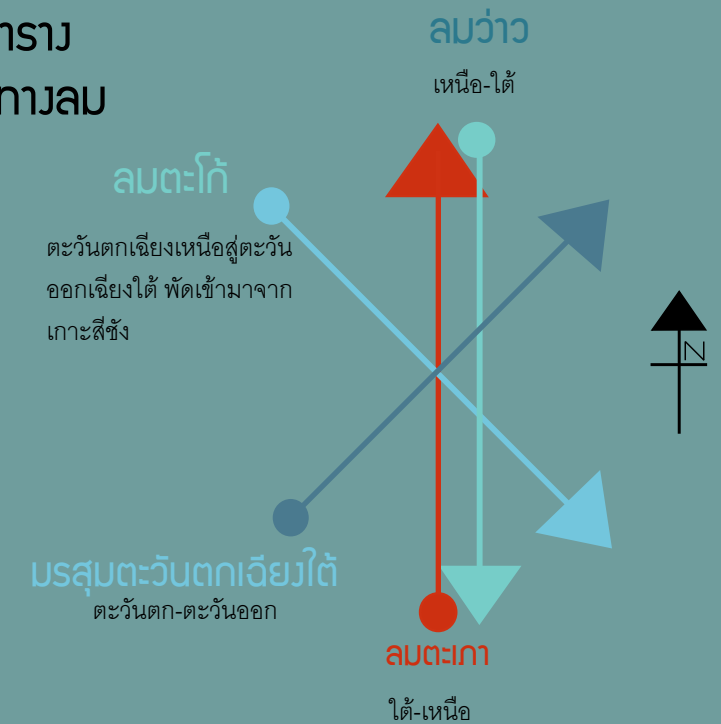
หอยนางรมสามารถหาได้บริเวณแถบชายฝั่ง อาศัยอยู่ตามหิน หรือเสาของสะพานต่างๆ ท่าเรือขนาดใหญ่

หอยนางรมจะมีทั้งปี แต่หอยนางรมใช้เวลาในการโตหลายปีมาก กว่าจะได้ขนาดที่ใหญ่พอ ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีก็ไม่สามารถเก็บได้ แต่ต้องเก็บหอยนางรมในเวลาที่น่าลงเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำด้วยถัง ดำเอง หรือเก็บเนื้อตามโขดหินก็ตาม ดังนั้น หนึ่งวันจะเก็บได้แค่ไม่กี่ชั่วโมง คนส่วนใหญ่จึงไม่ได้ยึดเป็นอาชีพหลัก



ความรู้คู่ประมง

ตาราง ทิศทางลม



น้ำ



สมัยก่อน...อาศัยดูการขึ้นลงของพระอาทิตย์และพระจันทร์

พระจันทร์ขึ้นน้ำลง พระจันทร์ตกน้ำขึ้น

พระอาทิตย์ขึ้นน้ำลง พระอาทิตย์ตกน้ำขึ้น

หากวันไหนไม่มีพระจันทร์ ก็คือข้างแรม วันนั้นน้ำจะตาย

ปัจจุบัน... ชาวบ้านจะใช้สิ่งที่เรียกว่ามาตราน้ำ ซึ่งเรียกง่าย ๆ ก็คือตารางน้ำขึ้นน้ำลงประจำวัน ที่ทางกรมอุทกศาสตร์จัดทำขึ้น เป็นหลายๆ ปี และชาวบ้านก็ต้องไปหามาดูกัน ว่าน้ำจะขึ้นลงเวลาไหนเพื่อใช้ประกอบการทำประมง



ลม

ดูจากช่วงเดือนและทิศทางลมมาของลม โดยมีลมชนิดต่างๆ ดังนี้

ลมตะเภา (หน้าร้อน)

ลมตะเภาเป็นลมที่จะพัดจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ช่วงกลางฤดูร้อนโดยเฉพาะในเดือนเมษายน แต่หลายคนจะเข้าใจผิดว่าเป็นลมว่าวเพราะเป็นช่วงที่มีคนเล่นว่าวกัน ลมตะเภาเป็นลมที่พัดพาเรือสำเภาบรรทุกสินค้าจากเมืองจีน เข้ามาสู่อ่าวไทยในระยเวลานั้นด้วย เรือจากประเทศจีนที่บรรทุกสินค้าเข้ามาค้าขายในประเทศไทยนี้ ชาวบ้านเรียกว่า เรือสำเภา เรือตะเภา หรือเรือสะเภา ฉะนั้นจึงเรียกชื่อลมตามชื่อเรือว่า “ลมสำเภา” หรือ “ลมตะเภา” ในทางอุตุนิยมวิทยา ลมตะเภาก็คือลมใต้และลมตะวันออกเฉียงใต้ จะมาในช่วงเดือนมีนาคม จนถึง เดือนเมษายน สำหรับชาวบ้าน ช่วงที่มีลมตะเภา หรือสังเกตจากลมที่พัดออกจากฝั่ง ก็จะถือว่าเป็นช่วงที่มีปูมากที่สุดของปี

ลมตะโก้ (หน้าฝน)

ลมตะโก้ เป็นชื่อลมทะเลพัดจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือสู่ตะวันออกเฉียงใต้ มักเกิดขึ้นในปลายฤดูฝน เป็นลมที่จะนำสินค้าของพวกเขาเข้ามาเพราะนักเดินเรือชาวตะวันออกกลาง และอินเดียจะอาศัยลมตะโก้ช่วยเดินเรือจากตะวันตกไปสู่ตะวันออก ราวเดือนสิงหาคม ถึงเดือน ตุลาคม ชาวบ้านจะสังเกตได้จากการที่ลมพัดมาจากทางเกาะสีชัง โดยในช่วงนี้ชาวบ้านจะไม่ออกเรือเพราะทะเลจะมีลมแรงและอันตราย

ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (หน้าฝน)

หน้าฝน จะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้ามาสู่ประเทศไทย ระยะเวลาประมาณ 5 เดือน อากาศโดยทั่วไปจะชุ่มชื้น และมีฝนตกชุกกระจายทั่วประเทศ โดยฝนจะตกชุกในเดือนสิงหาคม จนถึง เดือนกันยายน เป็นช่วงฤดูที่ทุ่งว่างไร่ที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และเมื่อมีฝนตกลงมา น้ำก็จะพัดพาเอา กุ้งโตเต็มวัยที่วางไข่เสร็จแล้วออกมาสู่อ่าวไทย และที่อ่าวอุดมด้วย ชาวบ้านจะสามารถจับกุ้งได้ปริมาณมาก แต่สามารถจับได้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ไปจนถึงเดือนกันยายน

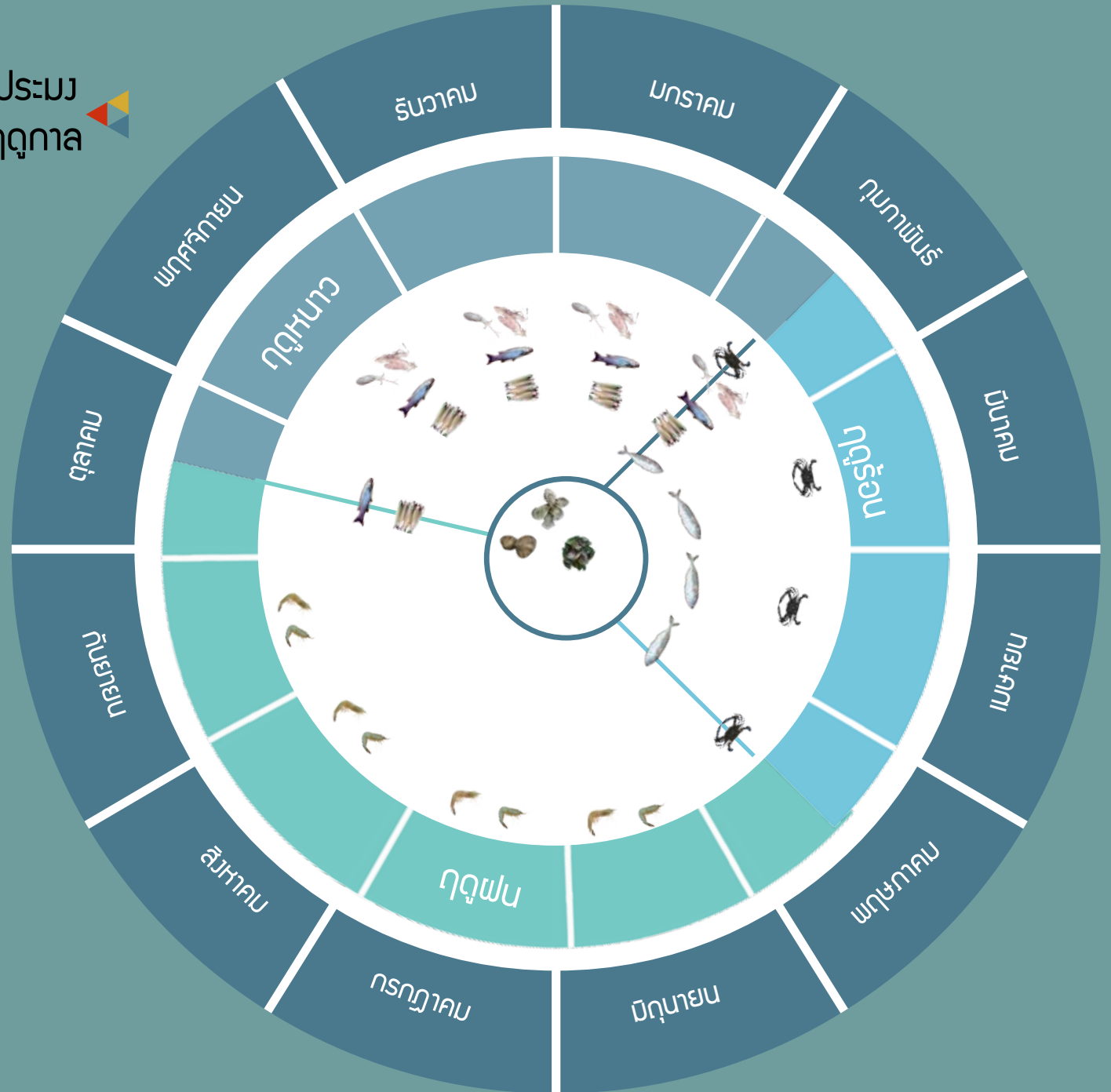
ลมว่าว (หน้าหนาว)

ลมว่าวคือ ลมที่จะพัดมาในช่วงฤดูหนาว เป็นลมที่จะพัดจากทางทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ในช่วงฤดูหนาว ประมาณเดือน พฤศจิกายน จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ เป็นช่วงฤดูว่างไร่สำหรับปลาทุ ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงปิดอ่าวของปลาทุ (ช่วงปิดอ่าวปลาทุ) สำหรับประมงพาณิชย์นั้นถูกห้ามเข้ามาจับโดยเด็ดขาด แต่ชาวบ้านที่เป็นประมงพื้นบ้านสามารถจับได้

เกาะสีชัง (ชลบุรี) Ko Si Chang (Chon Buri) 63

ละติจูด (Lat) 13° 09' 30" น.(N) ท้องติจูด (Long) 100° 48' 41" อ.(E)
 มีนาคม ๒๕๕๖ March 2013

วันที่ DATE	เวลา HOURS																							
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
	สูงของน้ำเป็นเมตร HEIGHTS OF WATER IN METERS																							
1	1.8	1.7	1.9	2.2	2.7	3.1	3.4	3.5	3.3	3.0	2.6	2.2	1.8	1.7	1.8	2.0	2.4	2.8	3.2	3.3	3.3	3.1	2.7	2.3
2	2.0	1.9	2.0	2.2	2.6	3.0	3.4	3.5	3.4	3.1	2.7	2.2	1.8	1.5	1.5	1.6	2.0	2.4	2.9	3.2	3.3	3.2	3.0	2.7
3	2.4	2.2	2.1	2.3	2.6	2.9	3.3	3.5	3.4	3.2	2.8	2.4	1.9	1.5	1.3	1.4	1.6	2.0	2.5	2.9	3.1	3.2	3.2	3.0
4	2.8	2.5	2.4	2.4	2.6	2.9	3.2	3.4	3.5	3.3	3.0	2.6	2.1	1.7	1.4	1.3	1.3	1.6	2.0	2.4	2.8	3.0	3.1	3.1
5	3.0	2.9	2.7	2.7	2.7	2.9	3.1	3.3	3.4	3.3	3.1	2.8	2.4	1.9	1.6	1.3	1.3	1.4	1.6	2.0	2.3	2.7	2.9	3.0
6	3.1	3.1	3.0	3.0	3.0	3.0	3.1	3.2	3.3	3.3	3.2	2.9	2.6	2.3	1.9	1.6	1.4	1.4	1.4	1.6	1.9	2.2	2.5	2.8
7	3.0	3.1	3.2	3.2	3.2	3.2	3.1	3.2	3.2	3.2	3.1	3.0	2.8	2.6	2.3	2.0	1.7	1.5	1.4	1.5	1.6	1.8	2.1	2.4
8	2.7	3.0	3.2	3.3	3.4	3.3	3.3	3.2	3.1	3.0	3.0	2.9	2.9	2.8	2.6	2.4	2.2	1.9	1.7	1.5	1.4	1.5	1.7	2.0
9	2.4	2.7	3.1	3.3	3.4	3.5	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.6	2.3	2.1	1.8	1.5	1.4	1.4	1.6
10	2.0	2.4	2.8	3.2	3.4	3.5	3.4	3.2	3.0	2.7	2.6	2.5	2.6	2.7	2.9	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2	1.8	1.5	1.4	1.5
11	1.7	2.1	2.6	3.0	3.3	3.5	3.5	3.3	3.0	2.7	2.4	2.3	2.3	2.5	2.7	3.0	3.1	3.1	2.9	2.6	2.2	1.8	1.5	1.4
12	1.6	1.9	2.3	2.8	3.2	3.4	3.5	3.3	3.0	2.7	2.3	2.1	2.0	2.2	2.4	2.8	3.1	3.2	3.2	3.0	2.6	2.2	1.9	1.6
13	1.6	1.8	2.1	2.6	3.0	3.3	3.4	3.3	3.1	2.7	2.3	1.9	1.8	1.8	2.1	2.5	2.9	3.2	3.3	3.2	3.0	2.6	2.2	1.9
14	1.7	1.8	2.1	2.5	2.9	3.2	3.4	3.3	3.1	2.7	2.3	1.9	1.7	1.6	1.8	2.2	2.6	3.0	3.2	3.3	3.2	2.9	2.6	2.2
15	2.0	2.0	2.1	2.4	2.8	3.1	3.3	3.3	3.1	2.8	2.3	1.9	1.6	1.5	1.5	1.8	2.3	2.7	3.1	3.3	3.3	3.1	2.8	2.5
16	2.3	2.2	2.2	2.4	2.8	3.1	3.3	3.3	3.2	2.8	2.4	2.0	1.6	1.4	1.4	1.6	2.0	2.4	2.8	3.1	3.2	3.2	3.0	2.8
17	2.5	2.4	2.3	2.5	2.7	3.0	3.2	3.3	3.2	2.9	2.5	2.1	1.7	1.4	1.3	1.4	1.7	2.1	2.5	2.9	3.1	3.2	3.1	2.9
18	2.7	2.6	2.5	2.6	2.7	2.9	3.1	3.3	3.2	3.0	2.7	2.3	1.9	1.5	1.3	1.3	1.5	1.8	2.2	2.6	2.9	3.1	3.1	3.1
19	2.9	2.8	2.7	2.7	2.8	2.9	3.1	3.2	3.2	3.1	2.8	2.4	2.1	1.7	1.5	1.4	1.4	1.7	2.0	2.3	2.7	2.9	3.0	3.1
20	3.0	3.0	2.9	2.8	2.9	2.9	3.0	3.1	3.1	3.0	2.9	2.6	2.3	2.0	1.7	1.5	1.5	1.6	1.8	2.1	2.4	2.6	2.8	3.0
21	3.1	3.1	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	2.9	2.7	2.4	2.2	2.0	1.8	1.7	1.6	1.7	1.9	2.1	2.3	2.6	2.8
22	3.0	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1	3.0	3.0	2.9	2.9	2.8	2.7	2.6	2.4	2.2	2.1	1.9	1.8	1.7	1.8	1.9	2.1	2.3	2.5
23	2.8	3.0	3.1	3.2	3.2	3.2	3.1	3.0	2.9	2.8	2.7	2.6	2.6	2.5	2.5	2.4	2.2	2.1	1.9	1.8	1.8	1.9	2.0	2.2
24	2.5	2.8	3.1	3.2	3.3	3.3	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.5	2.5	2.6	2.6	2.6	2.5	2.4	2.2	2.0	1.8	1.8	1.8	2.0
25	2.3	2.6	2.9	3.2	3.3	3.3	3.2	3.0	2.7	2.5	2.4	2.3	2.4	2.5	2.7	2.8	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0	1.8	1.7	1.8
26	2.0	2.4	2.8	3.1	3.3	3.3	3.2	3.0	2.7	2.4	2.2	2.1	2.2	2.4	2.6	2.9	3.0	3.0	2.9	2.6	2.3	2.0	1.8	1.8
27	1.9	2.2	2.6	2.9	3.2	3.3	3.2	3.0	2.6	2.3	2.0	1.8	1.9	2.1	2.4	2.8	3.1	3.2	3.2	3.0	2.6	2.3	2.0	1.8
28	1.9	2.1	2.4	2.8	3.1	3.3	3.2	3.0	2.6	2.2	1.8	1.6	1.6	1.7	2.1	2.5	3.0	3.3	3.4	3.3	3.0	2.6	2.3	2.0
29	1.9	2.0	2.3	2.7	3.1	3.3	3.3	3.1	2.7	2.2	1.8	1.4	1.3	1.4	1.7	2.1	2.7	3.1	3.4	3.5	3.3	3.0	2.6	2.3
30	2.1	2.1	2.3	2.6	3.0	3.2	3.3	3.2	2.8	2.4	1.8	1.4	1.1	1.1	1.3	1.7	2.2	2.8	3.2	3.5	3.5	3.3	3.0	2.7
31	2.4	2.3	2.3	2.5	2.9	3.2	3.3	3.3	3.0	2.6	2.0	1.5	1.1	0.9	1.0	1.3	1.7	2.3	2.9	3.2	3.5	3.5	3.3	3.0



มาตราน้ำ ชาวบ้านจะดูเป็นรายวัน โดยเฉพาะในการจับกุ้ง เพราะ กุ้งเป็นสัตว์หน้าดินที่ต้องอาศัยกระแสน้ำพัดเอาอวนไปกวาดกุ้ง ดังนั้น ช่วงเวลาที่จับกุ้งได้ดีคือช่วงที่กระแสน้ำแรง และช่วงที่กระแสน้ำแรงคือช่วงที่มีความต่างของระดับน้ำขึ้นและลงมากที่สุด โดยชาวบ้านจะดูจากมาตราน้ำที่ แสดงระดับน้ำตรงหน้าเกาะสีชัง ซึ่งค่อนข้างแม่นยำ เวลาที่ใช้มาตราน้ำก็ต้อง ดูว่าช่วงชั่วโมงใดที่มีระดับน้ำต่างกันมาก



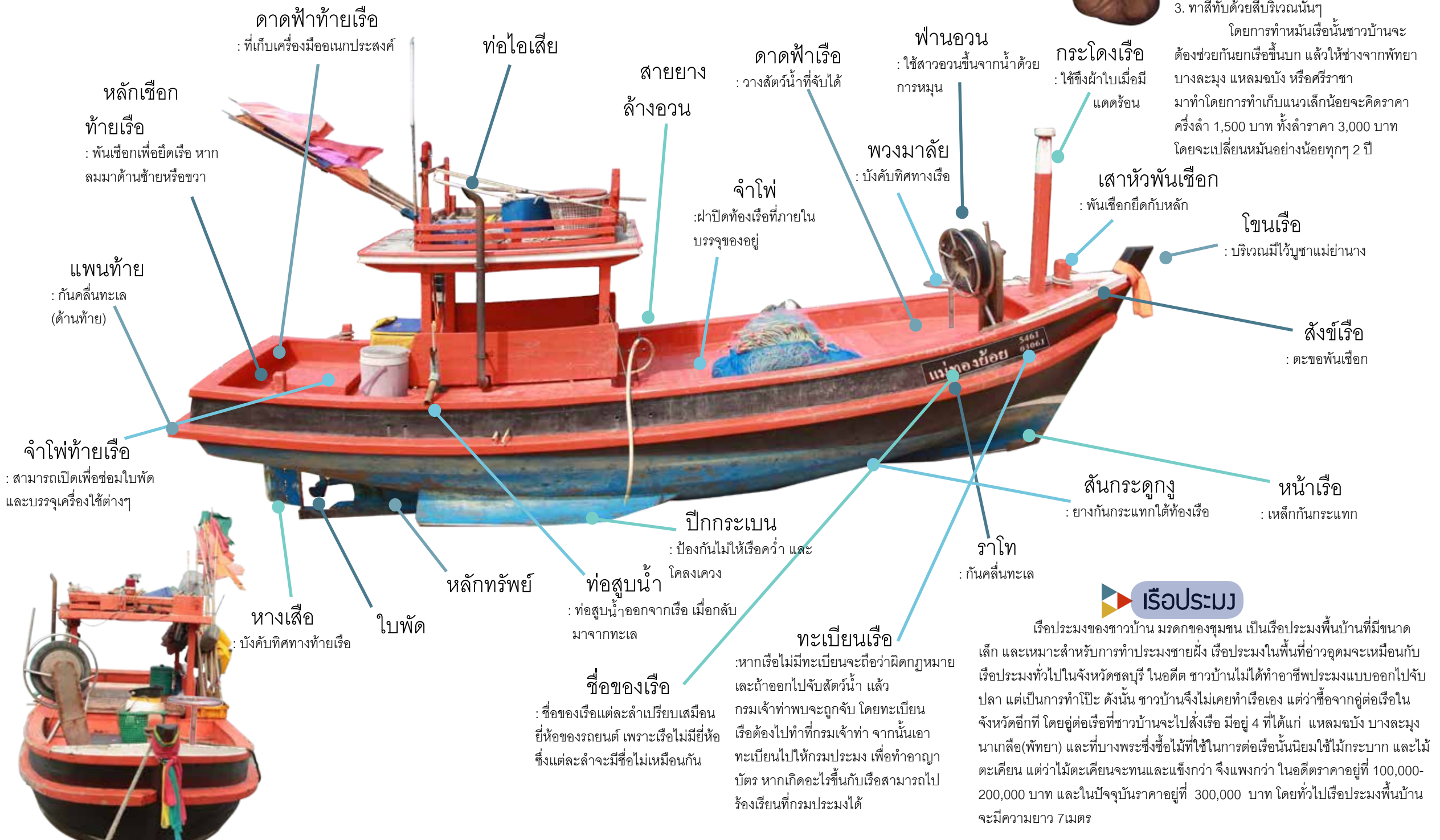
เรือประมงพื้นบ้าน

HMH

เป็นด้ายใช้อุดช่องระหว่างไม้ โดยมีวิธีการทำหมันดังนี้ :

1. บิดหมัน จับหมันมาบิดเป็นเกลียวเพื่ออุดไม้
2. ตอกหมันเข้าแนวไม้ด้วยค้อนและสิ่ว
3. ทาสีทับด้วยสีบริเวณนั้นๆ

โดยการทำหมันเรือนั้นชาวบ้านจะต้องช่วยกันยกเรือขึ้นบก แล้วให้ช่างจากพืทยา บางละมุง แหลมฉบับ หรือศรีราชา มาทำโดยการทำเก็บแนวเล็กน้อยจะคิดราคา ครั้งละ 1,500 บาท ทั้งลำราคา 3,000 บาท โดยจะเปลี่ยนหมันอย่างน้อยทุกๆ 2 ปี



เรือประมง

เรือประมงของชาวบ้าน มรดกของชุมชน เป็นเรือประมงพื้นบ้านที่มีขนาดเล็ก และเหมาะสำหรับการทำประมงชายฝั่ง เรือประมงในพื้นท้ออวดมจะเหมือนกับเรือประมงทั่วไปในจังหวัดชลบุรี ในอดีต ชาวบ้านไม่ได้ทำอาชีพประมงแบบออกไปจับปลา แต่เป็นการทำโป๊ะ ดังนั้น ชาวบ้านจึงไม่เคยทำเรือเอง แต่ว่าซื้อจากคู่ต่อเรือในจังหวัดอีกที่ โดยคู่ต่อเรือที่ชาวบ้านจะไปสั่งเรือ มีอยู่ 4 ที่ได้แก่ แหลมฉบับ บางละมุง นากเกลือ (พืทยา) และที่บางพระซึ่งซื้อไม้ที่ใช้ในการต่อเรือนั้นนิยมใช้ไม้กระบาก และไม้ตะเคียน แต่ว่าไม้ตะเคียนจะทนและแข็งแกร่งกว่า จึงแพงกว่า ในอดีตราคาอยู่ที่ 100,000-200,000 บาท และในปัจจุบันราคาอยู่ที่ 300,000 บาท โดยทั่วไปเรือประมงพื้นบ้านจะมีความยาว 7 เมตร

อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ

กระสง



กระสงเป็นเหมือนทุ่น ทำหน้าที่ให้อวนด้านหนึ่งลอยอยู่บนผิวน้ำ โดยกระสงในอดีตทำมาจากไม้แต่ในปัจจุบันทำมาจากพลาสติก ซึ่งแบ่งออกเป็นสองแบบคือ วงกลมมีลักษณะเป็นเหมือนโดนัทแต่ทำขอบเป็นเหลี่ยม กระสงลักษณะนี้จะถูกกว่า แต่ว่าไม่ทน และอีกแบบคือกระสงไส้กรอกที่มีลักษณะเหมือนไส้กรอก มีราคาแพงและทนทานกว่า



กระสงไส้กรอก



ด้าย

ด้ายเป็นเครื่องมือในการทำอวน โดยอวนที่ใช้ด้ายคืออวนกุ้ง เพราะผิวของกุ้งจะมันมากหากเป็นเอ็นกุ้งจะหลุดออกไป ถ้าเป็นด้ายกุ้งจะติดอยู่กับอวนในอดีตอวนทุกชนิดทำจากด้ายที่นำมาถักเป็นตาเมื่อถักเสร็จก็จะได้ตัวเนื้ออวนที่เป็นตัวกำหนดว่าอวนนี้จะใช้จับอะไร แต่เมื่อมีเอ็นเข้ามา คนก็หันไปใช้เอ็นมากกว่า



ทุ่น

ทำหน้าที่เหมือนกับกระสงคือทำให้อวนด้านหนึ่งลอยขึ้น แต่ทุ่นขนาดใหญ่จะใช้กับอวนขนาดใหญ่ อวนของเรือพาณิชย์จะเป็นทุ่นขนาดใหญ่ราว 30 เซนติเมตร จะทำจากพลาสติก หรือโฟม



ซุน

เครื่องมือที่ใช้ในการถักอวน โดยในอดีตซุนทำมาจากไม้ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นพลาสติก ซุนมีลักษณะเป็นทรงเรียวยาว ตรงกลางมีช่องใส่ด้าย หรือ เอ็น ไว้ใช้สำหรับการถักอวน

เอ็น

เอ็นเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำอวน โดยจะเอาเอ็นมาถักเป็นตาๆ ให้เกิดเป็นเนื้อของอวนที่จะเป็นตัวกำหนดว่าจะเอาไปจับปลาอะไร เช่นถ้าเล็กมากก็ไว้จับปลากระตัก ตาใหญ่ขึ้นก็ไว้จับปลาทุ่น ปลากระบอก เป็นต้น โดยเอ็นเป็นเครื่องมือที่เพิ่งมาใหม่ แต่ที่คนหันมาใช้เพราะเวลาลงน้ำแล้ว อวนที่ทำจากเอ็นจะจมตัวเร็วกว่าอวนที่ทำจากด้าย และเวลาดึงขึ้นก็ไม่หนักเท่า

ตารางอวนปลา อวนปู อวนกุ้ง

ชนิดอวน	เนื้ออวน	จำนวนชั้นของอวน	ขนาดตา	ความลึก (นับตามจำนวน ตาอวน)	ความยาว	จำนวนผืน ต่ออวน 1 กอง	จำนวนกอง ต่อเรือ 1 ลำ
อวนปลา	เอ็น	1 ชั้น	1.7 นิ้ว	50 ตา	100 เมตร	4 ผืน	4 กอง
อวนกุ้ง	อวนกุ้งโอดักใช้เอ็น อวนกุ้งแซบวัยใช้ด้าย	3 ชั้น (ตาใหญ่-ตาเล็ก-ตาใหญ่)	ตาใหญ่ : 3 - 4 นิ้ว ตาเล็ก : 1.5 นิ้ว	50 ตา	40 เมตร	13 ผืน	4 กอง
อวนปู	ด้าย	1 ชั้น	3.5 - 4 นิ้ว	15 ตา	100 เมตร	5 ผืน	4 กอง



อวนกุ้ง



อวนปลา



▶ สับปะนุก

สับปะนุกเป็นเครื่องมือพื้นบ้าน ทำจากเหล็ก มีลักษณะเป็นตะขอด้านหนึ่ง ทำหน้าที่เจาะและแกะฝาหอยนางรมที่แข็ง และอีกด้านมีลักษณะเป็นปลายแบนเรียบ คล้ายมีดที่ไม่คม ทำหน้าที่เปิดฝา และเขี่ยหอยออกมา เครื่องมือนี้ไว้ใช้กับการแกะหอยนางรมโดยเฉพาะ

เชือกหลักหอย

คือหอยที่มาเกาะกับไม้ไผ่ ที่ถูกนำมาปักไว้เป็นหลักให้หอยมาเกาะเองบริเวณน้ำตื้น



▶ เรือโด

เรือโดหมึก เป็นเรือที่มีลักษณะแตกต่างจากเรือประมงทั่วไป มีเสานาขนาดสูงอยู่ตรงกลางทำหน้าที่เป็นเสาแกนกลาง และมีไม้คั่นยอยื่นออกไปสำหรับการวางอวนและติดไฟ ไม้คั่นยอนี้จะยื่นออกไปนอกเรือเพื่อให้แสงไฟล่อให้หมึกเข้ามาเล่นไฟ จากนั้นก็จะวางอวนเพื่อจับหมึก



เรือขนาดเล็กเป็นเรือแจว ชาวบ้านจะนั่งเรือขนาดเล็กไปขึ้นเรือประมงพื้นบ้านที่มีขนาดใหญ่กว่า เพราะเรือประมงพื้นบ้านไม่สามารถเข้าฝั่งได้เพราะน้ำตื้นเกินไป ในอดีตเรือแจวเป็นเรือที่ทำจากไม้ ขนาดเล็กไม่เกิน 2 เมตร แต่ปัจจุบันเป็นเรือพลาสติกที่ทนทานกว่า เวลानำเรือเล็กออกไป ก็จะไปผูกไว้กับทุ่นแล้วค่อยเป็นขึ้นเรือใหญ่

▶ เรือพาย



▶ แพงหอย หรือหอยลา

เป็นการทำประมงแบบหนึ่ง คือการเพาะหอย โดยนำลูกหอยไปเลี้ยงไว้ได้น้ำแล้วรอให้โต จากนั้นก็เก็บขึ้น โดยการเลี้ยงจะเลี้ยงให้พวงหอยลอยอยู่ในน้ำ ไม่ได้ปักอยู่กับหลักอะไร

วิธีการคือไปซื้อลูกหอยมาจากอ่างศิลา ซึ่งจะมาเป็นรูปแบบของหอยที่เกาะติดกับเชือกอยู่แล้ว จากนั้นเอาเชือกที่มีหอยมาผูกไว้กับเชือกหลัก ซึ่งมีแกลลอนน้ำมันผูกติดไว้ให้เชือกหลักลอยอยู่บนผิวน้ำ และปลายของเชือกหลักทั้ง 2 ด้านมีสมอถ่วง เชือกหลักให้อยู่กับที่ โดยเชือกที่ซึ่งสมอมีความยาวอยู่ที่ 5-6 เมตร หอยที่ถูกผูกติดกับเชือกหลักมีความยาวราว 2-3 เมตร เพื่อให้เวลาน้ำขึ้นลง หอยไม่จมลงไปในดินซึ่งจะทำให้หอยตายได้ และหอยจะต้องอยู่ในระยะที่แสงส่องถึง เพราะหอยกินแพลงก์ตอนพืชซึ่งต้องการแสงเพื่อใช้ในกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสง และแพจะต้องอยู่ห่างจากฝั่งไม่เกิน 100 เมตร

ทรัพยากรสัตว์น้ำ



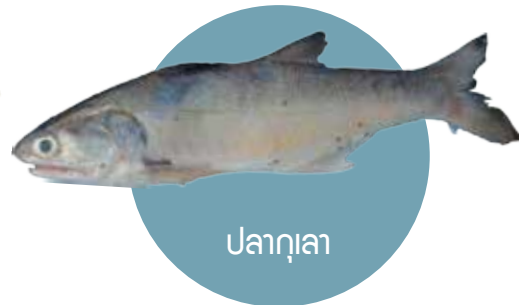
ปลาเห็ดโคน

- เป็นปลาหน้าดิน มีลำตัวยาวเรียวยาว ด้านข้างแบน หัวยาวเรียว ความยาวประมาณ 10-30 เซนติเมตร จะงอยปากยาวแหลม (ใช้ในการขุดคุ้ยหาอาหาร) เกล็ดเล็กและหยาบ ลำตัวเป็นสีเนื้อหรือสีน้ำตาลอ่อน ขอบครีบหางทั้งบนและล่างมีแถบสีดำหากินตามหน้าดินและพื้นทราย โดยจะฝังตัวอยู่ในทราย กินลูกกุ้ง ตัวหนอนและสัตว์น้ำขนาดเล็ก มักวางไข่ในช่วงเดือนกรกฎาคม-พฤศจิกายน
- พบได้ทั่วไปอยู่ตามชายฝั่ง



ปลาอินทรี

- เป็นปลาที่มีลักษณะเพรียวยาว ครีบแข็งแรง ว่ายน้ำได้เร็ว อยู่รวมกันเป็นฝูงในเขตทะเลอบอุ่น กินปลาขนาดเล็กเป็นอาหาร
- อาศัยในน้ำกร่อยหรือน้ำเค็ม ในอดีตพบบริเวณเกาะนกกและเกาะศรีช้าง



ปลาเกลา

- มีรูปร่างทรงกระบอก ลำตัวแบนข้างเล็กน้อย หัวและจะงอยปากทู่ ปากกว้าง อยู่ด้านล่างของจะงอยปาก ตาเล็กอยู่ตอนปลายของหัวและมีเยื่อไขมันบางๆ คลุม ครีบหลังแบ่งเป็น 2 ตอนอยู่ห่างกัน ตอนแรกเป็นก้านแข็งสั้น ตอนท้ายเป็นก้านอ่อน ครีบหางเว้าลึก ครีบอกแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนบนเป็นครีบยาวแหลม ส่วนล่างเป็นเส้นยาวแยกออกเป็นเส้นตั้งแต่ 4-14 เส้น เกล็ดสากมีขนาดเล็กละเอียด เป็นปลากินเนื้อ กินกุ้งและปลาเป็นอาหาร
- อาศัยอยู่บริเวณน้ำตื้น และบริเวณแนวปะการัง
- พบมากในเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือน พฤศจิกายน เป็นช่วงที่มีลมออกหรือลมตะเภา ซึ่งพัดมาจากตะวันตกเฉียงใต้



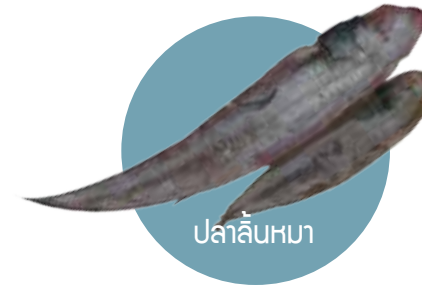
ปลาลำลิ

- รูปร่างเรียวยาว ลำตัวแบนข้าง จะงอยปากทู่ ปากกว้าง ฟันเล็กแหลม ตัวครีวยาว ครีบหูสั้น ครีบหางเว้าลึกปลายแยกเป็นแฉก มีสีเทา ลำตัวมีสีน้ำตาลปนเทาและน้ำเงิน เมื่อยังเล็กจะมีแถบใหญ่ 6 แถบ พาดขวางลำตัว กินปลาและสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร
- พบบริเวณกลางน้ำและตามพื้นที่ท้องทะเล



ปลาสาก

- ลำตัวกลมยาว หัวแหลม ปากกว้าง กรามล่างยื่นยาวกว่ากรามบน มีฟันแหลมคมแข็งแรง ตาโต เกล็ดเล็กบาง ลำตัวมีสีแตกต่างกันแล้วแต่ชนิด มีความยาว 30-180 เซนติเมตร กินปลาชนิดอื่นๆ เป็นอาหาร อาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงขนาดใหญ่ มีความว่องไว เมื่อยังเป็นปลาขนาดเล็กจะอาศัยอยู่ร่วมกับฝูงปลาชนิดอื่น เช่น ปลาตะกวด ตามกองหินหรือแนวปะการังใต้น้ำ
- อยู่ได้ท่าเรือทุกท่าเพื่อหาอาหารกิน



ปลาลิ้นหมา

- ลำตัวแบนราบเป็นรูปไข่หรือวงรี มีตาเล็กอยู่ชิดกันที่ด้านเดียวกัน มีครีบอยู่ด้านบน ครีบอกและครีบก้นเล็ก ครีบหลังยาวตลอดลำตัว มีก้านครีบก้นอ่อนสั้นๆ เชื่อมต่อกับครีบหางและครีบก้น เกล็ดเล็กและสาก ลำตัวด้านบนมีสีคล้ำ มีลวดลายต่างๆ และเส้นข้างลำตัวหลายเส้น ลำตัวด้านล่างสีขาว
- เมื่อยังเป็นปลาวัยอ่อนจะมีตาอยู่คนละซีกเหมือนปลาทั่วไป แต่จะย้ายมาอยู่ข้างเดียวกันเมื่อโตขึ้น และลำตัวด้านซ้ายจะกลายเป็นด้านที่ไม่มีตาและอยู่ด้านล่างแทน กินสัตว์หน้าดินขนาดเล็กเป็นอาหาร เช่น ไข่เดือนน้ำ ลูกกุ้ง และลูกปลาขนาดเล็ก
- อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ตื้นน้ำ ว่ายน้ำโดยขนานกับพื้นและพริ้วตัวตามคลื่นลม สามารถมุดใต้พื้นทรายหรือโคลนได้เวลาตกใจ



ปลาทรายขาว

- เป็นปลาทะเลซึ่งมีลำตัวค่อนข้างป้อม หัวโต นัยน์ตาโตอยู่ใกล้สันกะโหลก เกล็ดค่อนข้างใหญ่
- ครีบหลังยาว ส่วนที่เป็นก้านครีบเดี่ยวมีปลายไหลขึ้นมาจากตัวครีบเล็กน้อย ครีบหูยาวมีก้านครีบแข็งยื่นยาวออกไป เป็นปลายแหลม ครีบท้องอยู่ใกล้ครีบหู มีก้านเดี่ยวอันแรกแยกออกมา ตัวครีบเป็นหนามแหลมไหลออกมา ครีบหางใหญ่ปลายโค้งเว้า สีโดยทั่วไปของหลังและข้างตัวเป็นสีม่วงปนน้ำตาล ท้องสีขาว อาหารชอบกินลูกปลาและลูกกุ้งขนาดเล็ก ขนาดความยาวประมาณ 20-50 เซนติเมตร
- ถิ่นอาศัย หากินอยู่ตามพื้นดินที่เป็นโคลน และโคลนปนทราย บริเวณอ่าวไทยและทะเลอันดามัน



ปลาทุ

- มีลำตัวที่ไม่ยาวมาก ขนาดประมาณ 15-20 เซนติเมตร มีลำตัวสีเงิน บริเวณโคนหางจนถึงปลายหางเป็นสีเหลือง ชอบกินลูกปลาและแพลงก์ตอนเป็นอาหาร เป็นปลาผิวน้ำ รวมกันเป็นฝูงบริเวณใกล้ฝั่ง
- พบเฉพาะบริเวณลุ่มห้วยมีผิวน้ำไม่ต่ำกว่า 17 องศาเซลเซียส ความเค็มของน้ำไม่เกิน 32.5% และไม่ต่ำกว่า 20.4% จึงพบในบริเวณน้ำกร่อยได้เช่นกัน ในพื้นที่บ้านอ่าวอุดมพบปลาทุกระจายอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ สะพานศรีราชาเบอร์จนถึงสะพานเคอร์รี่ สยามซีพอร์ต และสะพานไทยออยล์จนถึงสะพานปตท.
- ใช้อวนปลาทุจับ ซึ่งถือเป็นขนาดอวนมาตรฐานที่จับปลาชนิดอื่นๆ ได้ด้วย มีลักษณะเป็นตาข่ายทำจากเอ็น พบมากในช่วงเดือนกันยายนถึงกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงหน้าหนาว ได้รับอิทธิพลจากลมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงเวลาในการจับคือช่วง ตีห้าครึ่งจนถึงหกโมงเช้า เพราะช่วงนี้ฟ้ายังมีมืด ปลาทุจะอยู่บนผิวน้ำ



ปลากระบอก

- มีรูปร่างเรียวยาว ค่อนข้างกลมเป็นทรงกระบอก ปากเล็ก มีครีบหลัง 2 ตอน มีตากลมโต เกิดเป็นสีเงินเหลืองเขียวหรือเทาขนาดใหญ่ มีความปราดเปรียวว่องไว มักอยู่รวมกันเป็นฝูง
- พบได้ทั่วไป มักจะอาศัยอยู่ตามชายฝั่งไม่เกิน 500 เมตร เป็นปลาที่พบได้ทั้งใน 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเค็ม
- ปลากระบอกใช้อวนลักษณะเดียวกับอวนของปลาทุ เพราะมีขนาดใกล้เคียงกัน แต่คนนิยมจับปลาทุมากกว่าเพราะได้ราคาดี ดังนั้นปลากระบอกจะติดมากับอวนปลาทุเท่านั้น
- พบมากในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงที่มีลมมรสุมหรือลมตะเภา ซึ่งพัดมาจากตะวันตกเฉียงใต้



ปลาดาบเงิน

- ลำตัวแบนเรียวยาว ไม่มีเกล็ด ปากล่างยื่นยาวล้ำปากบน หางเรียวยาวปลายแหลม ไม่มีครีบท้องและครีบข้าง มีฟันแหลมคมยื่นออกมาจากปาก ยาวเฉลี่ย 40-50 เมตร หนักได้เต็มที่ถึง 5 กิโลกรัม อยู่รวมกันเป็นฝูงตามชายฝั่ง ทะเลน้ำตื้นและปากแม่น้ำ กินอาหารโดยไล่ล่าปลาและสัตว์น้ำขนาดเล็กกว่า



ปลาตะเพียนน้ำเค็ม

- เป็นปลาน้ำกร่อย รูปร่างคล้ายกับปลาตะเพียนน้ำจืด ลักษณะลำตัวป้อมสั้น จะงอยปากสั้นทู่ ตามีเยื่อไขมันหุ้ม ปากเล็ก ท้องแบนเป็นสันคมซึ่งเกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนรูปของเกล็ดไปทำหน้าที่ในการป้องกันตัว ครีบหางเว้าลึก ครีบอื่นๆ มีขนาดเล็ก สีของลำตัวด้านหลังมีสีดำปนเทา ทางด้านท้องสีขาวเงิน หลังช่องเปิดเหงือกมีจุดสีดำข้างละจุด มีความยาวประมาณ 14 - 20 เซนติเมตร อยู่รวมกันเป็นฝูง กินซากสัตว์และพืชเน่าเปื่อยตามพื้นที่หน้าดินตามชายฝั่งและบริเวณปากแม่น้ำเป็นอาหาร
- พบห่างจากฝั่ง 400 - 500 เมตร ตั้งแต่สะพานปตท.ถึงสะพานปลา



กุ้งแชบ๊วย

- เป็นกุ้งขนาดค่อนข้างใหญ่ มีลำตัวค่อนข้างเรียวยาว หัวค่อนข้างเล็ก ความยาวของหัวประมาณครึ่งหนึ่งของลำตัว นัยน์ตาโต กรีมีปลายเรียวแหลม ขอบบนและล่างหักเป็นฟันเลื่อย ด้านบนมี 7 - 8 ซี่ ด้านล่างมี 5 - 6 ซี่ แพนหางใหญ่ ลำตัวสีขาวอมเหลืองอ่อน และมีจุดดำกระจายทั่วไป แพนหางสีแดง ปลายของขาว่ายน้ำสีแดงเรื่อๆ โคนกรีสีดำ ตัวเมียมีขนาดยาว 24 เซนติเมตร ตัวผู้ยาว 20 เซนติเมตร
- อาศัยอยู่ตามหน้าดิน บริเวณทะเลน้ำตื้น พบมากบริเวณปากแม่น้ำ มักอยู่ตามพื้นที่ที่เป็นดินโคลน มีความลึกของน้ำระหว่าง 16 - 25 เมตร
- จับด้วยอวนกุ้งซึ่งเป็นอวนสามชั้น เพราะอวนสามชั้นจะป้องกันการติดตัวของกุ้ง โดยอวนนี้จะถูกปล่อยให้ลอยไปตามน้ำในช่วงที่น้ำแรง เนื่องจากในช่วงน้ำแรง กุ้งจะออกมาหากินจึงปล่อยให้อวนลอยไปตามน้ำก็จะสามารถจับกุ้งได้ในปริมาณมาก
- ช่วงเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ซึ่งเป็นหน้าฝน น้ำฝนจะไปรวมกับน้ำในแม่น้ำ บางปะกงดินเอากุ้งที่ไปวางไข่ไหลลงมาที่อ่าวอุดม



ปลารายแดง

- เป็นปลาทะเลซึ่งมีลำตัวค่อนข้างป้อม ขนาดความยาวประมาณ 20 - 50 เซนติเมตร หัวโต นัยน์ตาโตอยู่ใกล้สันกะโหลก ครีบหลังยาว ส่วนที่เป็นก้านครีบเดี่ยวมีปลายไหลขึ้นมาจากตัวครีบเล็กน้อย ครีบหูยาวมีก้านครีบแข็งยื่นยาวออกไปเป็นปลายแหลม ครีบท้องอยู่ใกล้ครีบหู มีก้านเดี่ยวอันแรกแยกออกมา ตัวครีบเป็นหนามแหลมไหลออกมา ครีบหางใหญ่ปลายโค้งเว้า สีโดยทั่วไปของหลังและข้างตัวเป็นสีแดงเรื่อ ท้องสีขาว ชอบกินลูกปลาและลูกกุ้งขนาดเล็กเป็นอาหาร
- หากินอยู่ตามพื้นดินที่เป็นโคลนและโคลนปนทราย บริเวณอ่าวไทยและทะเลอันดามัน



หอยกระปุก

- เปลือกมีลักษณะกลมรีสีขาวปนเทา และมีลายบนเปลือก มีร่องที่แสดงการเจริญเติบโตของหอย เปลือกด้านในมีสีขาว มีความยาวประมาณ 3-5 เซนติเมตร
- กินอาหารด้วยการกรองอาหารขนาดเล็ก ได้แก่ แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ ซากพืชและซากสัตว์ที่เน่าเปื่อย
- ซอบฝังตัวอยู่ในดินโคลนปนทราย ไม่เกิน 100 เมตรจากชายฝั่ง
- วิธีการจับคือ ใช้อุปกรณ์ที่ขุดและตักได้ เช่น ช้อน หรือ ทัพพี มาขุดหอยออกจากเลน
- หอยชนิดนี้สามารถจับได้ตลอดทั้งปี และจะเก็บช่วงน้ำลงเพราะหอยจะฝังตัวอยู่ตามดินเลน



หอยนางรม

- เป็นกาบหอยทะเลมี 2 ฝา มีกาบหนาแข็ง กาบบนจะใหญ่และแบนกว่ากาบล่าง ส่วนกาบล่างที่มีลักษณะโค้งเว้าซึ่งเป็นส่วนที่มีตัวหอยติดอยู่ ด้านที่มีเนื้อฝังอยู่จะเว้าลึกลงไปคล้ายรูปถ้วย หรือจาน
- หอยนางรมดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการดูดน้ำรอบๆ ตัวเข้าไปทางด้านหนึ่งและปล่อยทิ้งออกอีกด้านหนึ่ง อาหารและก๊าซออกซิเจนจะเข้าไปพร้อมกับน้ำ อาหารของหอยนางรม ได้แก่ แพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ที่ล่องลอยอยู่ในน้ำ
- หอยนางรมเป็นสัตว์ที่มีเพศผู้และเพศเมียแยกกัน ในช่วงที่มีการผสมพันธุ์ หอยตัวเมียจะปล่อยไข่และหอยตัวผู้จะปล่อยน้ำเชื้อออกมาผสมกันในน้ำ
- พบได้ทั่วไปตามบริเวณน้ำตื้นชายฝั่งทะเล โดยมักจะอาศัยเกาะอยู่บนหินหรือเสาปูนต่างๆ
- หอยนางรมมีวิธีการเก็บ 2 แบบ คือ ดำน้ำลงไปใช้สับปะนกกะหอยทั้งเปลือกออกมาจากที่มันเกาะอยู่และนำมาให้ชาวบ้านแกะตัวหอยขายอีกที หรืออีกวิธีคือใช้สับปะนกกะฝาหอยแล้วเอาเนื้อออกมาเลย แต่วิธีแบบนี้เนื้อหอยจะช้ำ ไม่สวย
- หอยนางรมพบได้ตลอดทั้งปี และต้องเก็บช่วงที่น้ำลง



กุ้งโอคัก

- เป็นกุ้งขนาดกลาง กิริยาวตรง มีพินด้านบน 8 - 9 ซี่ ด้านล่างไม่มีพิน สันท้ายกิริยาวประมาณร้อยละ 75 ของเปลือกหัว สันที่ปล้องท้องตั้งแต่ปล้องที่ 4 - 6 ส่วนกลางของอวัยวะเพศเมียเป็นรูปวงรี ด้านข้างโค้งและยกตัวสูงขึ้นสีน้ำตาลอ่อน กิริและรยางค์ต่างๆ สีน้ำตาลแดง บางตัวมีสีแดงบริเวณด้านล่างของส่วนหัว รยางค์และแพนหางสีแดงคล้ำ
- อาศัยอยู่ตามหน้าดินบริเวณน้ำตื้น พบได้มากบริเวณปากแม่น้ำ มักอยู่ตามพื้นที่ที่เป็นดินโคลน มีความลึกของน้ำระหว่าง 16 - 25 เมตร
- จับด้วยอวนกุ้งซึ่งเป็นอวนสามชั้น เพราะอวนสามชั้นจะป้องกันการติดตัวของกุ้ง โดยอวนนี้จะถูกปล่อยให้ล่องไปตามน้ำในช่วงที่น้ำแรง เนื่องจากในช่วงน้ำแรง กุ้งจะออกมาหากินจึงปล่อยให้อวนล่องไปตามน้ำก็จะสามารถจับกุ้งได้ในปริมาณมาก
- : ช่วงเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ซึ่งเป็นหน้าฝน น้ำฝนจะไปรวมกับน้ำในแม่น้ำ บางปะกงดันเอากุ้งที่ไปวางไข่ไหลมาสู่อ่าวอูดม



ปูป่า

- ปูชนิดนี้มีกระดองยาวรีรูปไข่ ขอบกระดองข้างบนยื่นตาดำเป็นพินแหลม จำนวนด้านละ 9 ซี่ ขาหนีบลายขาว ขาเดินทั้ง 3 คู่ ปลายแบน ขอบมีขนเล็กๆ
- ขากระรเสียงแบน ตัวผู้สีสดใสดูจาดกว่าตัวเมียสีฟ้าอ่อน มีจุดขาวตกกระทั่วไปบนกระดอง ก้ามหนีบ ขาเดินและกรรเขี้ยวด้านท้องสีขาว ขนาดใหญ่ที่สุดมีความกว้างของกระดอง 20 เซนติเมตร ตัวผู้ขนาดใหญ่กว่าตัวเมีย
- ชอบอาศัยอยู่ตามหน้าดิน บริเวณทะเลน้ำตื้น แหล่งที่อยู่อาศัย พื้นทะเลที่เป็นทราย หรือทรายปนโคลน ความลึกของน้ำระหว่าง 10 - 50 เมตร



หอยแมลงภู่

- เป็นหอยสองฝา สีของเปลือกเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการอยู่อาศัย ถ้าอยู่ใต้น้ำตลอดเวลาจะมีสีเขียวอมดำ แต่ถ้าอยู่บริเวณน้ำขึ้นน้ำลง แล้วถูกแดด เปลือกจะออกสีเหลือง มีหนวดหรือเส้นใยเหนียวสำหรับเกาะ เรียกว่าเกสร กินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเป็นอาหาร
- อาศัยตามปากแม่น้ำที่เป็นดินโคลน เกาะอยู่ตามเชือกหรือทุ่น และหินต่างๆ ในปัจจุบันมักเกาะกับเชือกยึดเรือ
- วิธีการเก็บไม่ว่าจะออกไปจับตามธรรมชาติหรือไปเก็บจากแพหอยก็มีวิธีเก็บเหมือนกัน คือต้องสวมถุงมือแล้วดึงออกมา
- ในกรณีที่ทำแพหอย นิยมลงหอยแมลงภู่ในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ และจะเก็บขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม แต่ถ้าออกไปเก็บเองตามธรรมชาติก็เก็บได้ทั้งปี



ปลาตะตัก

- เป็นปลาขนาดเล็ก ยาวประมาณ 1-3 เซนติเมตร ลำตัวเรียวยาว แบนข้างมีสันหนามครีบบางหัวเล็ก มีแถบสีเงินพาดผ่านในแนวยาวของลำตัว กินแพลงก์ตอนทั้งพืชและสัตว์เป็นอาหาร มักอยู่รวมกันเป็นฝูงใหญ่
- ปลากระตัก เป็นปลาผิวน้ำ จึงอาศัยบริเวณน้ำตื้นไม่เกิน 100 เมตรจากชายฝั่ง และกระจายอยู่ทั่วแถบชายฝั่ง วิธีการจับจะใช้อวนปลากระตัก ซึ่งมีตาอวนขนาด 0.5 เซนติเมตร เรียกว่า อวนเขียว ขนาดตาเท่า 2 หัวไม้ขีด สามารถจับปลากระตักได้ตลอดทั้งปี และจะพบมากในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ที่เป็นช่วงลมว่าวหรือช่วงหน้าหนาว



หมึกกล้วย

- เป็นหมึกขนาดเล็กที่มีมากที่สุดในอ่าวไทย รูปร่างยาวเรียวยาว ลำตัวกลม ครีบบนเป็นรูปสามเหลี่ยมอยู่ด้านหลัง ครีบบนข้างและขาเชื่อมต่อกันทางด้านหลัง มีหนวดสั้น 4 คู่ และหนวดยาว 1 คู่ หนวดสั้นอันที่สี่ข้างซ้ายของเพศผู้มีปุ่มดูดที่เปลี่ยนรูปเป็นขนสั้นๆ เพื่อใช้ในการผสมพันธุ์ นัยน์ตามีขนาดใหญ่ ในปากมีฟันเขี้ยวคล้ายปากนกแก้ว ในลำตัวมีกระดูกใสเหมือนแผ่นพลาสติก รูปร่างคล้ายขนนกหนึ่งอัน โดยปกติกลางวันจะหลบอยู่ตามหน้าดิน ออกหาอาหารในเวลากลางคืนตามผิวน้ำ กินสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กกว่า
- พื้นที่อ่าวอุดมในอดีตจะพบได้ในเขตใกล้ชายฝั่ง แต่ปัจจุบันต้องออกจากฝั่งราว 3 กิโลเมตร
- ใช้เรือไต่หมึกในการจับตั้งแต่ 5 โมงเย็นถึงตี 5 สาเหตุที่ต้องจับตอนฟ้ามืดก็เนื่องจากหมึกชอบออกมาเล่นแสง แต่หากจับหมึกตอนฟ้าสว่าง ได้น้ำก็จะสว่างและมันจะรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะออกจากที่ซ่อน ในวันที่ฟ้ามืดจะมีเพียงแสงไฟจากเรือไต่หมึกเท่านั้น หมึกจึงออกมาเล่นไฟ
- ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ จะจับได้มาก



หมึกหอม

- มีลำตัวทรงกระบอก มีขนาดความยาวประมาณ 26 เซนติเมตร ตัวผู้มีขนาดเรียวยาวกว่าตัวเมีย ครีบบนหรือแพนข้างตัวทั้ง 2 ด้าน มีลักษณะกว้างและแบนยาวเกือบตลอดลำตัว กระดองของหมึกหอมจะเป็นแผ่นใส เห็นเส้นกลางกระดอง หนวดรอบปากมี 10 เส้น เป็นแขน 8 เส้น มีหนวดคู่ยาว 2 เส้น ที่ลำตัวมีจุดสีน้ำตาลอมแดงกระจายอยู่ทั่วไป นัยน์ตามีสีเขี้ยว ชอบรวมกลุ่มอยู่เป็นฝูง กินสิ่งมีชีวิตและสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ที่มีขนาดเล็กเป็นอาหาร สามารถกินอาหารได้มากถึง 30 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว ออกหากินในเวลากลางคืน ตอนกลางวันจะหลบอยู่ตามหน้าดิน
- ใช้เรือไต่หมึกในการจับตั้งแต่ 5 โมงเย็นถึงตี 5 การไต่หมึกหอมมีหลักการเดียวกันกับการจับหมึกกล้วย
- ในพื้นที่อ่าวอุดมในอดีตจะพบได้ในเขตใกล้ชายฝั่ง แต่ปัจจุบันต้องออกจากฝั่งราว 3 กิโลเมตร
- ช่วงเดือน พฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ จะจับได้มาก



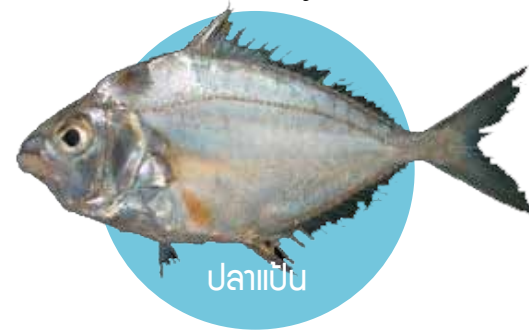
ปลาลิ้ดทะเล

- มีลำตัวคล้ายรูปไข่และแบนด้านข้าง หัวมีขนาดเล็ก เกล็ดมีขนาดเล็ก ครีบบนหลังมีหนามแหลมคม มีต่อมพิษที่เงี่ยงที่ครีบบน ครีบก้น และครีบท้อง ใช้ในการป้องกันตัว
- กินพืชเป็นอาหารหลัก มีพฤติกรรมกินแบบแทะเล็มคล้ายกระต่าย
- มักพบในเขตชายฝั่งตามพื้นที่ท้องทะเล กองหิน หรือแนวปะการัง และในดงหญ้าทะเล



ปลาดอกหมาก

- มีลำตัวแบนข้างคล้ายปลาแบน เกล็ดบนหัวเป็นแบบบางขอบเรียบหรือเกล็ดสาก มีเหงือกเทียม มีฟันบนขากรรไกรและเพดานปาก ไม่มีฟันเขี้ยว ปากยึดหดได้ ครีบบนมีตอนเดียว ครีบบางเว้าแบบล้อม
- ปกติอยู่เป็นฝูงในทะเลเขตร้อน แต่ก็อาจพบได้ในแหล่งน้ำกร่อยหรือน้ำจืด



ปลาปิ่น

- เป็นปลาขนาดเล็ก ลำตัวสั้น มีเกล็ดสาก ปากเล็กยึดหดได้ ครีบบนมีอันเดียว มีก้านครีบบน 8 - 11 ก้าน ครีบก้นมีก้านครีบบน 3 - 5 ครีบบางเว้า มีพฤติกรรมอยู่รวมกันเป็นฝูงในชายฝั่งใกล้แหล่งน้ำกร่อยหรือน้ำจืด

สัตว์น้ำหน้าอ่าว



หอยนางรม
น้ำตื้นชายฝั่ง



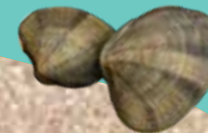
ปูม้า

อาศัยบริเวณน้ำตื้น
ตามพื้นที่ที่เป็น
ทราย หรือ ทรายปน
โคลน ที่ความลึก
ระหว่าง 10-50 เมตร



กุ้งแชบ๊วย
กุ้งโอคัก

อาศัยอยู่ตามหน้าดิน
บริเวณ น้ำตื้น
ลึกประมาณ
16-25 เมตร



หอยกระปุก

ฝังตัวอยู่ในดินที่เป็น
โคลนปนทราย
ไม่เกิน 100 เมตรจาก
ชายฝั่ง



หอยแมลงภู่
เกาะตามเข็อก



ปลากะตัก

พบบริเวณน้ำตื้นไม่เกิน
100 เมตรจากชายฝั่ง



ปลาแป้น

อยู่รวมกันเป็นฝูง
ตามชายฝั่ง ใกล้
แหล่งน้ำกร่อย
หรือน้ำจืด



ปลาเห็ดโคลน

อาศัยอยู่ตามหน้าดิน ห่าง
จากชายฝั่งไม่เกิน 400-
500 เมตร

ปลากระบอก

อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งไม่เกิน 500 เมตร



ปลาลาก



อาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง บริเวณน้ำตื้น ชายฝั่งทะเล และปากแม่น้ำ



ปลาดาบเงิน

ปลาดอกหมาก



อาศัยอยู่เป็นฝูงในทะเล แต่อาจพบได้ในแหล่งน้ำกร่อยหรือน้ำจืด



ปลาลำลี

ตามพื้นทะเล

ปลาทุ



อาศัยตั้งแต่บริเวณชายฝั่งถึงระดับความลึก 200 เมตร พบเฉพาะบริเวณอุณหภูมิมิวน้ำไม่ต่ำกว่า 17 องศาเซลเซียส ความเค็มของน้ำไม่เกิน 32.5% แต่ทนความเค็มได้ถึง 20.4% จึงพบได้บริเวณน้ำกร่อยเช่นกัน

ปลาอินทรี



ปลาสลิคทะเล

อาศัยในเขตชายฝั่งตามพื้นทะเล กองหิน แนวปะการัง และดงหญ้าทะเล



อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่ง 3 กิโลเมตรในเขตน้ำตื้นบริเวณแนวปะการัง



ปลากุลเลา

ปลาทรายแดง



อาศัยอยู่ตามพื้นทะเลที่เป็นโคลนหรือโคลนปนทราย



ปลาทายขาว

ปลาลิ้นหมา



อาศัยอยู่ตามพื้นทะเลที่เป็น ทรายหรือโคลน

หมึกกล้วย



อาศัยตามหน้าดิน และออกหากินตามมิวน้ำ

หมึกหอม



อาหารพื้นบ้าน

เพราะความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่ จึงทำให้อ่าวอุดมแห่งนี้เปรียบเสมือนครัวที่มีอาหารหลากหลายเมนูอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและปรุงรสโดยฝีมือระดับเชฟกระทะเหล็กประจำท้องถิ่น

เมนูอาหารพื้นบ้านของครัวอุดมแห่งนี้ มีด้วยกันหลากหลายชนิด โดยที่วัตถุดิบของอาหารทุกจาน ล้วนส่งตรงจากทะเลไม่ว่าจะเป็น ปลา กุ้ง หอย ปู หมึก สดจากทะเลทุกวัน เช่น



หมึกต้มน้ำดำ

เพราะประชากรหมึกที่มีมากมาย และสามารถหาได้ทั่วไปในอ่าวอุดมแห่งนี้ ทำให้ปลาหมึกเป็นหนึ่งในทรัพยากรหลัก เชฟกระทะเหล็กเลือกสรรมาดัดแปลงเป็นเมนูต่างๆ โดยเฉพาะเมนูพื้นบ้านอย่าง“หมึกต้มน้ำดำ”ซึ่งมีกรรมวิธีในการปรุงรส โดยจะนำหมึกหอม(สด)มาต้มในน้ำร้อนที่ผ่านการปรุงรสด้วยน้ำปลาและน้ำตาล เมื่อหมึกต้มสุก จึงจะนำหมึกขึ้นมารับประทานได้เอกลักษณ์เฉพาะของเมนูพื้นบ้านชนิดนี้ คือการต้มหมึกทั้งตัวพร้อมถุงน้ำหมึก ทำให้น้ำต้มหมึกมีสีดำสมชื่อ หมึกต้มน้ำดำ



แกงคั่วสับประรดหอย

ทรัพยากรหอยโดยเฉพาะหอยแมลงภู่ เป็นอีกหนึ่งวัตถุดิบประจำครัวอ่าวอุดม ซึ่งสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป ประกอบกับจำนวนประชากรหอยที่มีมากมาย เชฟพื้นบ้านประจำชุมชนจึงดัดแปลงเป็นเมนูหอยที่อร่อย นั่นก็คือ “แกงคั่วสับประรดหอย” ซึ่งยังคงสูตรโบราณเอาไว้ โดยจะมีกรรมวิธีในการทำคล้ายกับแกงเผ็ด เริ่มจากการนำพริกแกง กะทิ และสับประรดมาแกงรวมกัน หลังจากนั้นจึงนำหอยแมลงภู่มาต้มจนสุกแล้วจึงใส่ลงไปพร้อมทั้งปรุงรสจึงเป็นอันเสร็จ ชาวบ้านส่วนใหญ่หากกินไม่หมด มักจะนำนํ้าเครื่องแกงมาคั่วหรือตากแห้งเอาไว้ เพราะเรายังสามารถที่จะนำเครื่องแกงนี้ไปต้มแกงหม้อต่อไปได้

นานาอาหารแสนอร่อย



อาชีพต่อเนื่อง



“การทำปูจ๋าสืบเนื่องมาจากการเป็นแคอาซีพเสริมที่น้ำจะทำเวลามีคนสั่งของมา และจะมีทำเก็บไว้บ้าง วันละประมาณ 30 ชิ้น โดยการนำเนื้อปูแหลกมาใช้ โดยจะนำมาผสมกับเครื่องปรุง ได้แก่ น้ำมันหอย พริกไทย น้ำตาล และเนื้อหมูเป็นส่วนสำคัญ ใส่ไข่ให้ส่วนผสมเข้ากันและเหนียวเกาะกันเป็นก้อน ใส่แห้วให้มีเนื้อกรุบๆ หอมใหญ่กับผักชีเพื่อให้มีกลิ่นหอม และเนื้อปู โดยเนื้อปูจะใส่ปริมาณไม่มากนัก เมื่อผสมกันได้หมดแล้ว ก็คลุกเคล้าให้เข้ากัน จากนั้นก็นำส่วนผสมใส่กลับเข้าไปในกระดองปู นำไปนึ่งให้สุก จากนั้นก็ขายได้เลย ต้นทุนของแต่ละตัว ตกอยู่ที่ 5 - 7 บาทถ้าขายราคาอยู่ที่ตัวละ 7 - 11 บาทขึ้นอยู่กับขนาด แต่ถ้าจะเอาไปให้พวกหนูกินก็ทอดก่อน โดยร้านปูจ๋าสขายได้ดีมากในช่วงตรุษจีนซึ่งเป็นเทศกาลที่ต้องใช้อาหารประกอบการไหว้ เนื่องจากปูจ๋าคืออาหารที่มีรสชาติดี จึงได้รับความนิยมในการนำไปเซ่นไหว้” ป้าชะเอม ทรงนิตย์



อาชีพทำปูจ๋า



แกะหอยนางรมขาย



“เมื่อก่อนยายไปเก็บหอยนางรมเองแล้วก็แกะขาย ทำอาชีพนี้มาเป็น 10 ปีแล้วแต่หลังๆ มากก็เริ่มแก่ก็เลยเลิกทำ แต่ยายก็ยังแกะหอยอยู่นะ แค่ยายไม่ได้ลงไปจับเอง ยายเลยซื้อจากคนที่ดำน้ำไปเก็บหอยจากทะเลแบบมาทั้งฝา พอขึ้นบกก็เอามาขายให้ยาย ยายซื้อมาก็โลกรั่มละ 10 บาท ยายรับเขามาที่ 40 - 50 กิโลกรัม ยายก็ซื้อมากเท่าที่ขายไหว แต่บางวันยายก็ต้องขายปลาเค็มเพราะเก็บหอยขึ้นมาไม่ได้

แล้วที่เห็นหอยมีเปลือกเยอะๆ แบบนี้ แต่จริงๆ แล้วหอยแบบมีเปลือก 10 กิโลกรัม แกะออกมาเป็นเนื้อหอยได้แค่ 1 กิโลกรัม บางคนเขาก็แกะเอาตัวหอยออกมาตั้งแต่ตอนดำน้ำลงไปเก็บเลย แต่ยายมาแกะเองแบบนี้นะแบบนี้อายุจะออกมาสวยกว่ามาก ไม่ละ และ หอยนี้ง่ายนะ ตอนแรกๆ ก็ยาก ทำไปนานๆ ก็ง่ายเอง ที่นี้พอได้เนื้อหอยมายายก็แช่น้ำ น้ำธรรมดาเนี่ยแหละ ให้หอยมันเต่งๆ ดูน่ากิน ยายขายกิโลกรัมละ 200 บาท แต่ว่ายายจะแกะแล้วแบ่งขายเป็นถุงๆ พร้อมกับชะอมอ่อน น้ำจิ้ม หอมซอยเจียว ชุดละ 40 บาท ชุดหนึ่งจะมีหอย 2 ชุด บางทีตามร้านก็มาซื้อของยายไป ยายก็ขายราคาเดียวกันนั่นแหละ ส่วนมากยายจะขายให้กับคนกันเอง ไม่ก็เพื่อนบ้าน ส่วนเครื่องมือที่ยายใช้ก็คือ สับปะนง ด้านหนึ่งเป็นเหมือนตะขอไว้เจาะหอย อีกด้านหนึ่งเป็นปลายแบนไว้เขี่ยหอยออก ” ยายนิต รักศิลป์

“ป้าก็รับของมาจาก ชาวประมงที่ไม่ได้ส่งของไปให้ พ่อค้าคนกลาง พอป้ารับอะไร มาได้ก็ขายเท่านั้น ปัจจุบันนี้ เหลือแม่ค้าขายปลีกอยู่ไม่มาก บางเจ้าก็ออกทะเลเองขายเอง ก็มี โดยสัตว์ที่ขายจะมีหลากหลายกันไป เช่น ปลาสาก ปลาทรายขาว ปูม้า ราคาที่ป้าขาย ไม่แพงหรอก เพราะขายให้คน กันเองในชุมชน จะถูกกว่าขาย ตามตลาดข้างนอกมาก” คุณ ป้า แม่ค้าขายสัตว์ทะเล ใน อำเภออุ้ม ซึ่งไม่ประสงค์เอ่ย นาม

ค้าขายปลีกสัตว์ทะเล



อาชีพแกะปู

“ทางบ้านนำปูมาจากเรือประมงอีกที เป็นปูของชาวบ้านบ้าง แต่ส่วนมากเป็นเชิงพาณิชย์ โดย รับประทานแล้วก็นำมาต้ม แยกแบ่งออกเป็นส่วนๆ โดยเริ่มจากการแกะกระดองแล้วนำไปล้างเก็บไว้สำหรับ ทำปูจ๋า ส่วนอื่นๆ อย่างกรรเชียง ทางร้านนำไปแกะขาย เป็นเนื้อส่วนที่แพงที่สุด ขาย 650 บาทต่อกิโลกรัม ได้วันละประมาณ 3 ถุง เนื้อก้ามขายกิโลกรัมละ 450 บาท ได้วันละประมาณ 1 – 2 ถุง และสุดท้าย เนื้อ แหลัก ซึ่งเนื้อแหลักเป็นส่วนที่นิยมนำไปทำเป็นข้าวผัด หรือใส่ในอาหารที่ไม่เห็นเนื้อปูชัด 400 บาทต่อกิโลกรัม ได้ประมาณ 1 – 2 ถุง ในกรณีนี้ บ้านที่เก็บกระดองปูไว้ทำปูจ๋าเนี่ยก็เพราะบ้านเขาทำปูจ๋าด้วย โดยขนาดปูที่นิยมเอามาใช้คือ ขนาด 6 - 7 ตัวต่อกิโลกรัม เป็นขนาดกลาง โดยที่ร้านรับปูมาวันละ 100 – 200 ตัว” ป้าชะเอม ทรงนิตย์



แม่ค้าคนกลาง

“ทางร้านรับของมาจากคนในพื้นที่ จากประมงพื้นบ้านเท่านั้น ของที่รับมาก็เป็นพวกของ ทะเล เช่น กุ้ง ปู ปลา หอยแมลงภู่ โดยของที่นำรับเป็นหลักคือปลาทุ เวลาจะรับสัตว์มาก็จะต้อง ใส่ น้ำแข็งเพื่อให้มันยังสดอยู่ ยกเว้นปูที่คนนิยมกินสดคือจะกินค้อยซ่า ถ้าขายไปแบบตายแล้ว จะได้ ราคาซื้อขายมากขาดทุนได้เลย ดังนั้น ในการส่งปูจะต้องส่งไปในถังที่เปิดที่ออกซิเจนเลี้ยงเอาไว้จนถึง เวลาขายก็ส่งให้แม่ค้าตามตลาดต่างๆ เช่นตลาดแหลมฉบัง ตลาดนาเกลือ ตลาดศรีราชา และขาย เองในชุมชน โดยเวลาที่เอาปลาไปส่ง ก็ต้องดูว่าตลาดแต่ละที่ติดที่เมืองบ้าง แล้วก็ตกลงเวลากับเรือ ว่าจะให้เขาเอาสัตว์ขึ้นที่เมือง ทำให้ต้นทุนการทำงานสูง ต้องมีค่าของปลาที่ซื้อจากชาวบ้าน ค่าน้ำ แข็ง ค่าถังออกซิเจน ค่าลูกน้อง แต่ก็ยึดอาชีพนี้มา 12 ปีแล้ว เพราะเดิมทีเคยเป็นลูกจ้างแต่มาได้ เงินไม่ดี ทำงานไม่สะดวก เลยหันมาทำอาชีพพ่อค้าคนกลาง ที่จริงเมื่อสมัยวัยรุ่นเคยทำประมงพื้น บ้านมาก่อน ทำกับพ่อ กับแม่ที่บ้าน แต่พอทรัพยากรมันลดน้อยลงมา จากการที่คนไม่มีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ เพราะไม่ใช่คนในพื้นที่ ไม่มีสำนึกของความเป็นเจ้าของบ้าน ก็เลิก” ลุงยุทธนา คมขำ



รายได้ของชุมชนทั้งปี 4,838,750 บาท

	เพาะหอยแมลงภู	เก็บหอยนางรม	จับปลา	ไต่หมึก
ต้นทุนต่อวัน	-	-	150	
ต้นทุนต่อปี	70,000	-	66,000	89
รายรับต่อวัน	-	400	4,400	8
รายรับต่อปี	100,000	144,000	1,584,000	15,05
กำไรต่อวัน	-	400	4,200	

**หมายเหตุ

ต้นทุนต่อวัน=ค่าน้ำมันเฉลี่ยต่อวัน 100-200 บาท รายรับต่อวัน=จำนวนกิโลกรัมของสัตว์น้ำ
หากต้องการคำนวณเป็นกำไรรายปี ต้องหักต้นทุนรายปีที่เป็นค่าซ่อมรถด้วย
ปูมีต้นทุนค่าซ่อมรถปีละ 1,000 บาท ปลาหมึกมีค่าซ่อมรถปีละ 16,700 บาท กุ้งมีค่าซ่อมรถปีละ 1,000 บาท

หอยนางรมพวกนี้ไม่มีต้นทุนหรอก มีอยู่ตามโขดหินในธรรมชาติ พอเก็บกันเองก็ไม่มีค่าแรงงาน ไม่มีต้นทุนอะไร แค่อาศัยความอดทน ให้อุตุนมากก็ได้มาก พวกนี้เขามาเก็บเป็นเนื้อไปขาย ส่วนแบบที่เอาไปส่งให้ยายแกะขาย ก็เป็นพวกที่ไปดำเก็บมา พวกนั้นก็เป็นคนที่ต้องดำน้ำทำความสะอาดเรืออยู่แล้ว แล้วก็เก็บมาเป็นผลพลอยได้ ส่วนชาวประมงในพื้นที่ก็จะไปดำเก็บตามเสา สะพานของท่าเรือใหญ่ๆ ไม่มีต้นทุน มีแต่กำไร พวกที่แกะเองก็ขายเนื้อหอยเลย กิโลกรัมละ 200 แต่ส่วนมากจะไปแบ่งขายกับเครื่องเคียง ส่วนพวกเก็บมาเป็นตัวๆ แบบมีเปลือกจะขายกิโลกรัมละ 10 บาท ส่วนมากเก็บได้วันละ 5 - 7 กิโลกรัม

เวลาออกไปจับปู จะออกไปวางทิ้งไว้แล้วก็กลับมา ค่าน้ำมันประมาณ 100 - 200 บาท แต่เนื้อปูน้อย เวลาซ่อมตกครั้งละ 1,000 บาท โดย 1 ปี จะเปลี่ยนอวน 1 ครั้ง พอจับปูขึ้นมาแล้ว ก็จะต้องนำไปส่งร้านทันที เพราะคนไม่นิยมกินปูตาย

เวลาจะออกเรือประมงจะออกไปหลายๆ จุดแต่ละจุดก็ได้ปลามาไม่เหมือนกัน มีทั้งปลาที่ขายเป็นหลักและปลาจับขาย เวลาออกเรือที่จะได้ปลามาเรื่อยๆ 50 - 60 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 80 บาท ออกเรือหนึ่งครั้งก็มีค่าน้ำมันประมาณ 100 - 200 บาท และในแต่ละปีก็ต้องคอยซ่อมอวนที่ขาดและเสียหาย 3,000 บาท สำหรับอวนปลา 4 กอง

ทำไต่หมึกจะต้องมีเรือไต่ โดยเรือไต่จะมี ส่วนประกอบหลักเป็นไม้คั่นยอ ที่มีไฟติดไว้เพื่อล่อหมึก ทำให้มีค่าใช้จ่ายของค่าไฟ และน้ำมันสูง โดยเรือไต่จะออกไปที่ 3 - 4 คน มีค่าลูกจ้างคนละ 300 กลับเช้าฝั่งมาอีกที่ตอนเช้า ก็เอาของมาขาย หมึกจะขายได้ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 100 - 250 บาท แต่ว่าไต่หมึกจะออกได้ในช่วงที่เป็นคืนเดือนมืด หรือวันที่พระจันทร์ไม่สว่างมาก จึงจับได้ราว 23 วันในเดือนเดือน

ลุงเปิดร้านมานานแล้ว วัตถุประสงค์ก็ซื้อจากของเรือประมงชาวบ้าน ต้นทุนต่อวันประมาณเกือบหมื่นบาท เพราะมีค่าใช้จ่ายของวัตถุประสงค์สูง ได้กำไรแค่วันละ 2,000 กว่าบาท



อรรถศักดิ์ ปัญญาเจริญศรี

38

ชวโรค นียมไวทยะ

เปรม ชื้อสิตย์

สนั่น

	จับปู	จับกุ้ง	พ่อค้าคนกลาง	แม่ค้าขายปลีก	แกะหอยนางรม	ร้านอาหาร	แกะปู	ทำปูจ๋า
3,200	150	150	-	5,000	500	9,500	10,600	-
9,900	55,000	81,650	-	1,800,000	170,000	3,600,000	3,816,000	196,000
7,000	2,000	1,925	-	6,000	1,000	11,500	11,810	-
51,700	720,000	693,000	-	2,160,000	340,000	4,200,000	4,251,600	285,000
5,500	1,850	1,700	-	1,000	500	2,000	1,210	-

ราคาที่ได้ x ราคาต่อกิโลกรัม กำไรต่อวัน=รายรับต่อวัน - ต้นทุนต่อวัน

ช่อมวนปีละ 16,500 บาท ปลา มีค่าช่อมวนปีละ 12,000 บาท

ยายแกะหอยนางรมได้วันละประมาณ 40 - 50 กิโลกรัม ยายซื้อหอยแบบมีเปลือกมา กิโลกรัมละ 10 บาท แต่จะได้เป็นเนื้อหอยประมาณ 4 - 5 กิโลกรัม ยายขายโลละ 200 บาท ถ้าแบ่งขายก็ขาย โลละ 40 บาท ฝูงละ 2 ซีด ก็ได้วันละ 1,000 บาท ยายขายหมดเกือบทุกวัน แต่บางวันก็ไม่มีของ ยายก็เอาปลาตากแห้งมาขายแทน

การทำประมงกุ้ง จะได้กุ้งมา 2 พันธุ์ ก็คือกุ้งโอคัก และกุ้งแซบวีย โดยเวลาจับจะได้กุ้งโอคักมากกว่า จะจับกุ้งโอคักได้ 10 - 15 กิโลกรัม ได้เงินครั้งละประมาณ 700 - 1,050 บาท ส่วนกุ้งแซบวียจะได้มาครั้งละ 5 - 6 กิโลกรัม ได้เงินครั้งละ 900 - 1,080 บาท และจะต้องช่อมวนทุกปีปีละ 16,500 บาท เพราะอวนกุ้งมีสามชั้น ค่าช่อมึงแพง

เวลาลุงจะลงทุนทำแพหอยต้องซื้อหอยที่เกาะอยู่ตามเชือกมา เมตรละ 10 บาท ปีที่ผ่านมาลุงลงทุนไป 70,000 ลุงเป็นคนทำเองกับหลานๆ ถ้าน้ำดีก็ได้กำไร แต่ถ้าน้ำเน่าลุงก็ขาดทุนหมด ลุงไม่ได้ลงหอยมา 2 ปีแล้ว ปีที่แล้วเพิ่งจะลงใหม่

ปูจ๋าเป็นงานเสริมที่ไม่ใช่อาชีพหลัก แต่จะทำตามคำสั่งมา รายวันก็มีขายบ้างเฉลี่ยวันละ 30-50 ตัว กับช่วงเทศกาลที่จะทำเตรียมเอาไว้ ประมาณวันละ 1000 ตัว ปูจ๋าหนึ่งตัวราคาประมาณ 7 - 11 บาท โดยกำไรของปูจ๋าดกอยู่ที่ตัวละ 1 บาทเท่านั้น

การแกะปูเป็นอาชีพหลักโดยจะซื้อปูสดมาประมาณ 60 กิโลกรัม มาแกะเป็นเนื้อปูกรรเชียงได้ 12 กิโลกรัม เป็นเนื้อก้อนได้ 2 กิโลกรัม เป็นเนื้อก้าม เนื้อนิ้ว(เนื้อตรงขาปู) และเนื้อขาว 6 กิโลกรัม และยังมีค่าแกะอีกโลละ 50 บาท โดยปูในแต่ละวันจะมากน้อยต่างกันไป บางวันก็ได้มาก บางวันก็ได้ น้อย ตามขนาดปูด้วย

ลุงรับของมาจากคนในพื้นที่ แต่เพราะในแต่ละวัน ของที่เข้ามา ก็ไม่เท่ากัน แต่ละวันของก็ไม่เท่ากัน รายได้เลยไม่แน่นอน บางวันได้มากก็ตีไป บางวันได้น้อยจนเท่าทุน บางวันก็ไม่ได้เลย โดยลุงมีต้นทุนค่าซื้อของ ทุนก็ผันไปตามจำนวนของที่เข้ามา กับค่าน้ำแข็ง แล้วก็ค่าออกซิเจนสำหรับปู เฉลี่ยเป็นเดือนไม่ได้ว่าได้เท่าไรหรือบ้าง ช่วงปีหลังๆ ราคาน้อยมาก ทุกวันนี้ได้กำไร แค่นิดเดียว ตกปีละแสนกว่าบาท



นิด รักศิลป์



ประจวบ ปัญญาดีลัก



39

พีย รัญญุกิก



ชะเอม ทรนบีสัย



ยุทธนา คมขำ

ทำความรู้จักท่าเรือ

“ท่าเรือ” หรือ “เมืองท่า” (Port หรือ Seaport) หมายถึง อาณาบริเวณพื้นที่สำหรับให้เรือเข้าจอดเทียบท่า มีการทอดสมอเรือ มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมระหว่างเรือกับชายฝั่ง เช่น การขนถ่ายสินค้าจากเรือขึ้นสู่ฝั่ง หรือจากเรือลงเรือ

▶ หน้าทีของท่าเรือ

หน้าที่ของท่าเรือ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. หน้าที่ที่สอดคล้องกับกฎหมาย เช่น การอำนวยความสะดวกในการขนถ่ายสินค้าทางทะเลและทางบก รวมทั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ ท่าเรือยังถูกใช้เป็นที่พักสำหรับเรือเพื่อจุดประสงค์อื่น เช่น การซ่อมแซมเรือ

2. หน้าที่โดยธรรมชาติ เช่น การให้ความปลอดภัยกับเรือ เมื่อเข้ามาใกล้ เข้าเทียบท่าหรือออกจากท่า เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายเรือและยานพาหนะทางน้ำอื่น ๆ ขณะที่อยู่ในท่า รวมถึงความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินภายในบริเวณท่าเรือ

3. หน้าที่ตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและการเมือง เช่น การบังคับใช้เรื่องมาตรฐานความปลอดภัยของเรือ ลูกเรือ และการควบคุมด้านมลพิษ การเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจดทะเบียนเรือ และการให้บริการด้านอุทกศาสตร์และแผนที่

▶ ประเภทของท่าเรือ

การจำแนกประเภทของท่าเรือมีหลายวิธีการ เช่น....

1. แบ่งแยกตามหน้าที่หรือลักษณะการใช้งาน เช่น ท่าเรือเก็บสินค้าหรือท่าเรือขนส่งสินค้า ท่าเรือปลอดภาษี ท่าเรือภายในประเทศ ท่าเรือเพื่อการทหาร เป็นต้น

2. แบ่งแยกตามลักษณะพื้นที่หรือสภาพภูมิศาสตร์ที่ท่าเรื่อนั้นตั้งอยู่ ตัวอย่าง เช่น ท่าเรือชายฝั่งทะเล ท่าเรื่อน้ำลึก ท่าเรือปากแม่น้ำ ท่าเรือแม่น้ำ เป็นต้น

3. แบ่งแยกตามขนาดของท่าเรือ เพื่อเปรียบเทียบวัตถุประสงค์หรือกำลังการผลิตของท่าเรือแต่ละแห่งท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันนิยมเปรียบเทียบขนาดท่าเรือจากตัวเลขที่สำคัญเช่น ปริมาณสินค้า, มูลค่าสินค้า, จำนวนเรือ และจำนวนท่าเทียบเรือ เป็นต้น

4. แบ่งตามสถานะและอุปกรณ์ขนถ่ายสินค้า เช่น ท่าเรือขนส่งแร่ธาตุ ท่าเรือขนส่งสินค้าประเภทน้ำมันและก๊าซ ท่าเรือขนส่งสินค้าประเภทเคมีและพลาสติก ท่าเรือขนส่งสินค้าอื่นๆ ท่าเรือที่ขนส่งสินค้าประเภทผลผลิตทางการเกษตร และเรือสำราญ

▶ ลักษณะของท่าเรือ

ท่าเรือที่พัฒนาตามธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 แบบดังภาพ....

▶ Wharf หรือ Quay (ท่าเรือที่พัฒนาตามธรรมชาติ) สร้างขนานกับแนวฝั่งสำหรับให้เรือจอดเทียบกับฝั่งได้ มีโครงสร้างแข็งแรงสามารถรองรับยานพาหนะหรืออุปกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีน้ำหนักมาก อาทิ รถบรรทุกสินค้า เครื่องยกสินค้า



ท่าเรือที่สร้างต่างจากลักษณะทางธรรมชาติ

แบ่งออกเป็น 3 แบบดังภาพ....

▶ Pier หรือ Jetty (ท่าเรือที่สร้างต่างจากลักษณะธรรมชาติ) สร้างออกไปจากฝั่งทะเลหรือตลิ่งของแม่น้ำสำหรับให้เรือเข้าเทียบท่า โครงสร้างมีลักษณะโปร่ง ไม่กีดขวางทางเดินของกระแสน้ำ ความลึกของน้ำหน้าท่าเพียงพอให้เรือเข้าจอดได้อย่างเหมาะสม มักจะสร้างเป็นรูปตัวที (T) ตัวแอล (L)



■ ท่าเรือ
□ น้ำ

นำร่องด้วยท่าเรือแหลมฉบัง

ประเทศไทยมีท่าเรือคลองเตยเป็นท่าเรือพาณิชย์หลัก แต่เมื่อประเทศไทยของเราเริ่มพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ท่าเรือคลองเตยไม่สามารถรองรับการขนส่งได้อย่างเพียงพอ ด้วยข้อจำกัดที่ไม่สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่เกิน 12,000 DWT ยาวไม่เกิน 172 เมตร และกินน้ำลึกเกิน 8 เมตร ส่งผลให้จำเป็นต้องมีการหาพื้นที่ใหม่สำหรับการสร้างท่าเรือ ที่รองรับการขนส่งที่หนักขึ้น

การวางแผนสร้างท่าเรือดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เริ่มมีการเวนคืนที่ดินในเขตอำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อเตรียมสร้างท่าเรือเฟสที่ 1 ประมาณ 6,340 ไร่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ซึ่งในแผนพัฒนาฉบับนี้กำหนดให้มีการสร้างนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังขึ้น โดยยังเป็นเพียงแค่อุตสาหกรรมขนาดกลางและย่อม และในปี 2529 จึงมีการทำ EIA (รายงานการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม) ขึ้นเพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่

บริษัทวิศวกร
PASS CONSORTIUM
และอิตาเลียนไทย รับเหมา
ก่อสร้างท่าเรือเฟสที่ 1 ซึ่ง
ทำให้แหล่งท่องเที่ยวในเขต
อำเภอแหลมฉบังเสื่อมลง
คนจึงหนีมาเที่ยวที่อ่าวอุดม
มากขึ้น

ท่าเรือเฟสที่ 2 สร้างเสร็จ
และชาวบ้านบางละมุงหันมาอนุรักษ์
บ้านเกิดตัวเองให้ดีขึ้น เช่น ทำ
ปะการังเทียม ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

เริ่มสร้างท่าเรือเฟสที่ 2



ท่าเรือเฟสที่ 2
เปิดดำเนินงาน

มีแผนสร้างเฟสที่ 3 โดยจะถมทะเลเพิ่มอีก 4,125 ไร่ แต่ไม่ผ่านการทำประชาพิจารณ์ในเดือนพฤษภาคม ขณะเดียวกันเกิดการรวมกลุ่มคัดค้านการสร้างท่าเรือแหลมฉบังเพิ่ม ซึ่งมีการรวมตัวกันของ 4 เทศบาล คือ แหลมฉบัง บางละมุง นาเกลือ และตะเคียนเตี้ย ผลสุดท้ายคือ สามารถยับยั้งการสร้างท่าเรือเฟสที่ 3 ได้
ผลจากการยับยั้งนี้ โครงการสร้างท่าเรือเฟสที่ 3 ในแหลมฉบังจึงย้ายมาสร้างในพื้นที่ของบ้านอ่าวอุดมแทน

2504

2516

2529

2530

2534

2540

2543

2544

2553-2554

เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ตามแนวคิดของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ต้องการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม รัฐบาลจึงได้ว่าจ้างบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาเนเดโก (NEDECO) ประเทศเนเธอร์แลนด์ มาสำรวจพื้นที่ที่เหมาะสมในการสร้างท่าเรือพาณิชย์ที่ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยพบว่าบริเวณแหลมฉบังมีความเหมาะสมในการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีคลื่นลมน้อย ท้องทะเลเป็นทราย ง่ายต่อการขุดลอกและขุดร่องน้ำลึก และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่หลังท่าเรือที่สามารถใช้ประโยชน์ทางด้านพาณิชย์ เช่น โกดังเก็บสินค้า และเขตนิคมอุตสาหกรรม

เมื่อวันที่ 21 มกราคม
พ.ศ. 2534 ท่าเรือแหลมฉบังเฟส
ที่ 1 สร้างเสร็จ

มีการทำ EIA



ท่าเรือแหลมฉบัง

สำหรับท่าเรือในอ่าวอุฒมนั้นมีอยู่ทั้งหมด 6 ท่า ได้แก่ ท่าเรือของบริษัทไทยออยล์ ซึ่งถือว่าเป็นท่าเรือแห่งแรกของอ่าวอุฒม โดยเข้ามาพร้อมกับการสร้างท่าเรือแหลมฉบังตามแผนพัฒนาฉบับเดียวกัน ตามมาด้วยท่าเรือของ ปตท. และ เอสโซ่ และช่วง 20 ปี ให้หลังนี้ได้มีท่าเรือเกิดขึ้นใหม่อีก 3 ท่า คือ เจ.ซี.มารีน เคอร์รี่สยามซีพอร์ต และสยามคอมเมอร์เชียล

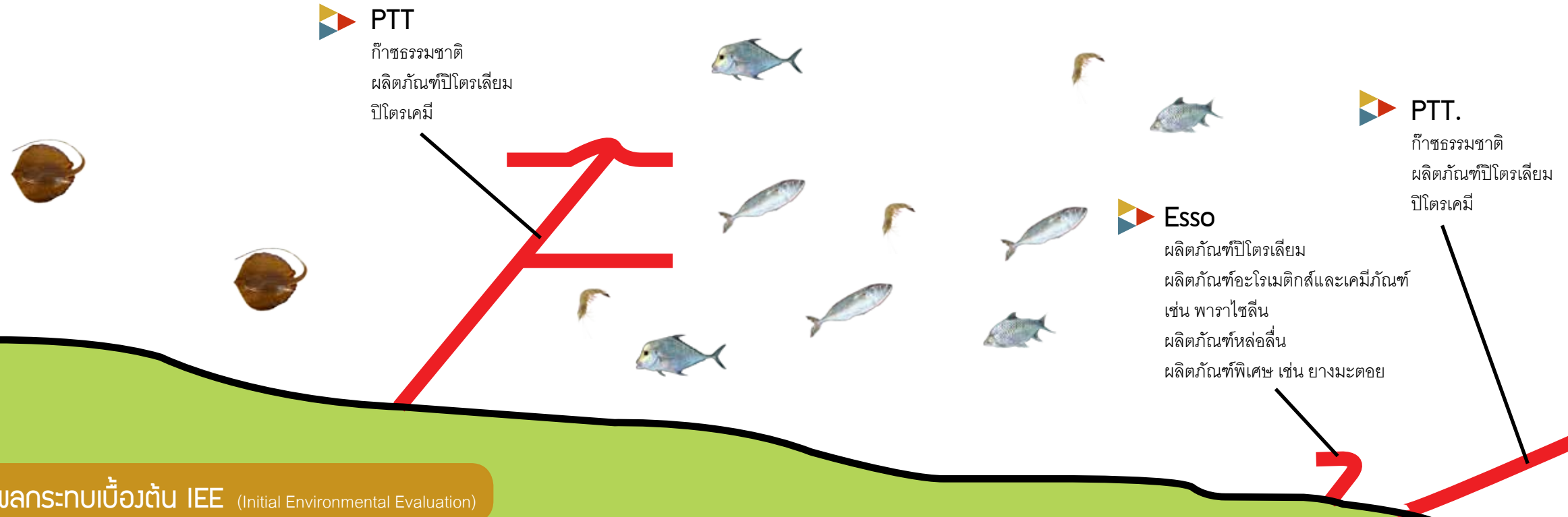
▶ รู้หรือไม่ว่า...

ปีพ.ศ.2552 ประเทศไทยติดอันดับหนึ่งในสามประเทศที่มีท่าเรือที่มีตู้สินค้าผ่านมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ท่าเรือแหลมฉบัง เป็นท่าเรือที่มีตู้สินค้าผ่านมากที่สุดในอันดับที่ 20 ของโลก (World busiest port) ตามการจัดอันดับของ The American Association of Port Authorities

ท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือที่มีสินค้าเข้าออกมากที่สุดในประเทศไทย เฉลี่ยประมาณ 10,000 ตู้ต่อปี

DWT = Dead Weight Tonnage คือ น้ำหนักรวมของสินค้า วัสดุควคลึงและเชื้อเพลิงที่เรือบรรทุก (มีหน่วยเป็นตัน)

ท่าเรือที่อ่าวอุดมตามติด อีก 6 ท่า



การประเมินผลกระทบเบื้องต้น IEE (Initial Environmental Evaluation)

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ เพื่อตัดสินใจว่าโครงการนั้นๆ จำเป็นต้องทำ EIA หรือไม่ ภายในรายงาน IEE ต้องประกอบด้วยลักษณะของโครงการ พร้อมแสดงทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งมีการอธิบายและชี้แจงให้ชุมชนได้รับทราบข่าวสาร เพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยหากสรุปผลการศึกษาพบว่าการดำเนินการโครงการจะส่งผลกระทบมาก ท่าเรือนั้น จำเป็นต้องทำ EIA แม้ว่าจะเป็นท่าเรือที่รับเรือขนาดต่ำกว่า 500 ตันกรอส (น้ำหนักที่คำนวณจาก ภายในของเรือ x ค่าคงที่เฉลี่ยของเรือ เทียบได้ว่า 1 ตันกรอส = 2.83 ลูกบาศก์เมตร หรือ 100 ลูกบาศก์ฟุต) ซึ่งเป็นขนาดที่กฎหมายกำหนดให้ทำ EIA ก็ตาม


การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม EIA (Environmental Impact Assessment)

เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเพื่อใช้สำหรับตัดสินใจพัฒนาโครงการใดโครงการหนึ่งที่มีโอกาสส่งผลกระทบสูงในอนาคต ทั้งด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์หาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และก่อนการอนุมัติให้เริ่มก่อสร้าง จะมีการพิจารณาทางเลือกที่มีผลกระทบทางลบน้อยที่สุดและให้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งประชาชนมีสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งโครงการท่าเรือที่จะต้องจัดทำรายงานฉบับนี้ขึ้น คือ ท่าเทียบเรือที่สามารถรับเรือขนาดตั้งแต่ 500 ตันกรอสขึ้นไป (น้ำหนักที่คำนวณจาก ภายในของเรือ x ค่าคงที่เฉลี่ยของเรือ เทียบได้ว่า 1 ตันกรอส = 2.83 ลูกบาศก์เมตร หรือ 100 ลูกบาศก์ฟุต) และเป็นท่าเรือที่มีขนาดไม่เกิน 10,000 ตร.ม.

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ EHIA (Environmental Health Impact Assessment)

ท่าเรือที่มีขนาดเกิน 10,000 ตร.ม. จะต้องจัดทำรายงาน EHIA คือ ต้องทำทั้ง EIA และ HIA พร้อมกัน เนื่องจากเป็นท่าเรือที่จัดอยู่ในขั้นก่อให้เกิดผลกระทบมาก โดยในขั้นตอนการจัดทำรายงาน EHIA นั้น ต้องมีการจัดทำประชาพิจารณ์รวมทั้งหมด 3 ครั้ง เพื่อถามความคิดเห็น และการยอมรับจากชาวบ้าน รวมทั้งสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

โครงการท่าเรือบ้านอ่าวอุดมจัดอยู่ในประเภทที่จะต้องจัดทำรายงาน EHIA ซึ่งแต่ละท่าเรือก็ได้ปฏิบัติตามขั้นตอน และถูกต้องตามกฎหมาย แต่จากคำบอกเล่าของชาวบ้าน พบว่าชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้การประชาสัมพันธ์ของบริษัทรวม ถึงการดำเนินการโครงการที่เกิดขึ้นในบ้านของตน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงไม่ถูกวางแผนหรือเตรียมผู้พร้อมรับมือตั้งแต่แรกจนก่อให้เกิดผลกระทบเรื้อรังมาจนถึงทุกวันนี้

-  ปลากระเบน
-  ปลาโอมวาม
-  ปลาทู
-  กุ้งโอคัก
-  ปลาตะเพียน
-  แม่พันรูกุ้งแซบวิวย
-  หอยแมลงภู่

Kerry Siam Seaport

เหล็กม้วน
 ไม้ยูคาลิปตัสสับ
 น้ำตาลเทกอง (ต้องเอาไปผ่าน
 กระบวนการทำความสะอาดก่อนจึงจะ
 รับประทานได้)
 น้ำตาลทรายขาว

Thaioil

น้ำมันดิบ
 ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

Siam Commercial

สินค้าการเกษตร เช่น กากถั่วเหลือง
 กะลาปาล์ม ข้าวโพด ยิปซัม
 สินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น เหล็กเส้น

J.C. Marine

แป้ง
 น้ำตาล
 สินค้าเทกอง เช่น ไม้สับ
 ต่อเรือ
 ช่อมเรือ

แม่พันรูกุ้งแซบวิวย

หอยแมลงภู่

เรื่องวุ่นๆ ที่ผ่านมากับการปรับตัวของชาวบ้าน

▶ เมื่อก่อนชาวบ้านใช้โป๊ะในการจับปลา แต่ตอนนี้เปลี่ยนมาใช้จวนแทน เนื่องจากการทำโป๊ะทำให้ขวางเส้นทางเดินเรือ

▶ ชาวบ้านเลือกใช้อวนที่สั้นลง เพื่อไม่ให้จวนล้าเข้าไปในเขตหรือเส้นทางเดินเรือสินค้า เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการที่เรือมาเกี่ยวอวน

▶ เมื่อก่อนอยากวางอวนที่ไหนก็วางได้เลย แต่ตอนนี้ชาวบ้านต้องเลือกที่จะวางอวนตามความปลอดภัยของอวน ไม่ได้เลือกตามแหล่งสัตว์น้ำ ชาวบ้านบอกเราว่า ต้องวางอวนให้ติดกับเชิงสะพานมากที่สุด เนื่องจากเป็นจุดที่เรือใหญ่เข้ามาไม่ถึง เพื่อลดความเสี่ยงที่เรือใหญ่จะชน ถึงแม้ว่าจะจับสัตว์น้ำได้น้อย แต่ก็ดีกว่าจับสัตว์น้ำไม่ได้เลย และยังคงต้องเสียค่าซ่อมอวนอีก การปักหมอยกก็เช่นกัน

▶ จากเดิมเมื่อชาวบ้านวางอวนเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะปล่อยให้จวนอยู่ในทะเล และจะมาเก็บอวนเมื่อครบกำหนดเวลา กินเวลาไม่มาก และสามารถทำเองได้ แต่ในตอนนี้เนื่องจากมีเรือขนาดใหญ่แล่นไปมาอยู่ตลอดเวลา ทำให้ชาวบ้านกลัวว่าอวนที่ตนวางไว้นั้นจะเกิดความเสียหายจึงต้องยอมออกเรือไปเฝ้าอวนตอนกลางวัน บางครั้งต้องค้างคืนกลางทะเล ซึ่งแต่ละครั้งที่ออกไปเฝ้าอวนนั้น ชาวบ้านจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่ากับการออกเรือไปเก็บอวนแต่ทำไม่ได้อะไรกลับมาเลย รวมทั้งยังเสียเวลาอีกด้วย

▶ ชาวบ้านบางส่วนหันไปประกอบอาชีพใหม่ โดยเกี่ยวเนื่องกิจกรรมของท่าเรือ เนื่องจากพื้นที่ทำกินการประมงลดลง เช่น การให้บริการเรือเร็วเพื่อรับส่งกับต้นเรือ ลูกเรือ และผู้โดยสาร รวมทั้งยังรับจัดและส่งอาหารให้ลูกเรือและผู้โดยสารอีกด้วย

▶ ชาวบ้านเปลี่ยนเส้นทางสัญจร แต่ก่อนเลาะหน้าหาดได้เลย ตอนนี้เดินไม่ได้ เป็นหาดเลนผสมหิน ชาวบ้านจึงเลือกอ้อมไปทางอื่นแทน ทำให้เสียเวลาเพราะเปลืองมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีรถติดเป็นจำนวนมากเนื่องจากมีรถบรรทุกขนส่งสินค้า รวมถึงรถส่วนตัวที่เข้าออกท่าเรือเป็นจำนวนมาก

▶ เนื่องจากฝุ่นละอองจากสินค้าเทกองต่างๆ ได้ปลิวเข้าสู่บ้านเรือนของชาวบ้านทำให้มีชาวบ้านบางส่วนยอมลงทุนต่อเติมบ้านของตนเองในส่วนที่เป็นระเบียงให้เป็นห้องที่ปิดทึบ และถึงไม่ต่อเติมก็ไม่ได้ใช้ระเบียงอยู่ดี

▶ ชาวบ้านบางรายถึงกับต้องยอมเปลี่ยนหน้าต่างใหม่ เนื่องจากถึงสามารถเปิดหน้าต่างบานเดิมแล้วเข้ามารื้อตู้เย็นหาของกินได้

▶ **หนทางสุดท้ายที่ชาวบ้านจะทำคือ การย้ายออกไปอยู่ที่อื่น**

คุณ ชวโรค นียมไวกยะ (ป่าแขก)

“ตัวปรับได้ แต่ใจปรับไม่ได้ มันปรับยาก ตอนนี่

มันไม่มีความสุขเลย

ป่าพอมีเงินซื้อที่ใหม่ แต่ว่ามันซื้ออาชีพไม่ได้”



คุณ ประกายจันทร์ เพ็ชรน้อย (ป่าน้อย)

“เราแก้ได้แค่ปลายเหตุ ได้แต่ป้องกันตัวเองให้อยู่รอด มันทำอะไรไม่ได้ เราก็เป็นแค่ประชาชนตัวเล็กๆ”

คุณ อบรมศักดิ์ ปัญญาเจริญศรี (พี่อู๊ด)

“ตอนนี้ชาวบ้านก็ได้แต่ต้องจำยอมอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่จริง เราไม่ต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีที่กำลังจะเพิ่มขึ้น อยากให้มีการแก้ไข ปรับปรุงปัญหาที่มีอยู่ตอนนี้ให้ดีขึ้น”



Speedboat

ไม่เอาด้วยแล้ว!

สิงหาสปิดโป๊ก



ก่อตั้งมาประมาณ 15 ปี โดยคุณสุรินทร์ ต้นวรกุล สิงหาสปิดโป๊กจะคอยส่งอาหารให้กับเรือสินค้าต่างประเทศ และทำหน้าที่บริการความสะดวกต่างๆ ที่เรือต่างประเทศไม่สามารถดำเนินการเองได้ เช่น เดินเอกสาร

สิงหาสปิดโป๊กไม่ได้ก่อตั้งโดยคนในพื้นที่ เดิมทีนั้นคุณสุรินทร์ทำงานกับบริษัททำเรือในกรุงเทพฯ และต่อมาได้มาเปิดบริษัทสปิดโป๊กในอ่าวอุดม เพราะบรรดาทำเรือในอ่าวอุดมล้วนเป็นทำเรือขนาดใหญ่และสะดวกที่สุดในการลงทุน ซึ่งยังมีบริษัทเรือสปิดโป๊กของคนต่างถิ่นอีกมากในอ่าวอุดม ที่เข้ามาเปิดกิจการในอ่าวด้วยเหตุผลเดียวกัน

คุณสุรินทร์ ต้นวรกุล

ผู้ก่อตั้งสิงหาสปิดโป๊ก

มาร์คโปล



เป็น speedboat เจ้าแรกในอ่าวอุดม เปิดทำการมาประมาณ 17-18 ปีแล้ว โดยมี คุณลุงพนม พิพัฒน์ดิลก (อายุ 60 ปี) เป็นเจ้าของ

คุณลุงพนม เป็นคนอ่าวอุดมโดยกำเนิด เคยทำอาชีพประมงพื้นบ้าน แต่ได้เลิกทำมาประมาณ 30 ปีแล้ว เพราะจำนวนปลาที่เข้ามาในอ่าวน้อยลง ยิ่งเมื่อมีการสร้างสะพานท่าเรือก็ดูเหมือนจะลดน้อยลงไปอีก ประกอบกับแรงงานเริ่มหายาก ทำให้คุณลุงพนมตัดสินใจไม่สืบสานอาชีพประมงต่อและหันมาทำอาชีพสปิดโป๊กแทน เพื่อคอยรับส่งคน แต่ต่อมาก็ได้ขยายหน้างานเพิ่มมาส่งอาหาร วัสดุดิบ และมีเรือให้เช่าตกปลา

คุณลุงพนม พิพัฒน์ดิลก



อาชีพใหม่

นี่กำลังสูญหายไปเช่นกัน หากท่าเรือของทั้ง 6 บริษัทในอ่าวอุดมขยายหน้าท่า และสร้างสะพานเพิ่ม ซึ่งจำเป็นต้องปิดกั้นการเข้ามาของเรือใหญ่โดยทั่วไป และเปิดให้เฉพาะเรือของบริษัทที่ทำธุรกิจกับตนเข้ามาในพื้นที่ เรือใหญ่ลำอื่นๆ ที่ไม่สามารถเทียบท่าในอ่าวอุดมได้ จะหนีจากอ่าวอุดมไปเทียบท่าที่ทำเรือข้างเคียง ส่งผลกระทบต่อกิจการสปิดโป๊ก ที่จะเสียโอกาสทางธุรกิจด้านรับส่งลูกเรือ และจัดส่งอาหาร



ไทยออยล์ตั้งอยู่บริเวณเขาภูใบ ในเขตบ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยบริษัทไทยออยล์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 ไทยออยล์เป็นบริษัทประกอบธุรกิจปิโตรเลียม สามารถผลิต น้ำมันปิโตรเลียมได้ คิดเป็นประมาณร้อยละ 21 ของปริมาณการกลั่น น้ำมันปิโตรเลียมทั้งหมดในประเทศ โดยสินค้าที่ไทยออยล์ส่งขายหลัก คือ น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล น้ำมันเครื่องบินเจท และแก๊สหุงต้ม (LPG) ซึ่งน้ำมันดิบที่ไทยออยล์รับมานั้น มาจากตะวันออกกลาง คือ เวเนซุเอลา รัสเซีย อเมริกา แอฟริกา และจากจังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ไทยออยล์ยังมีกิจการต่อเนื่องได้แก่พาราไซลีน กับน้ำมันหล่อลื่น ซึ่งเป็นของบริษัทในเครือชื่อว่า ไทยลูบเบต และมี โรงงานผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้ในการผลิตปิโตรเลียมของโรงงานเองอีกด้วย

ท่าเรือไทยออยล์

ท่าเรือของไทยออยล์ไม่ชนถ่ายสินค้าอื่น เรือน้ำมันดิบจะไปจอดที่ท่า SBM (Single Buoy Mooring) มีอยู่ 2 ท่าห่างจากชายฝั่งประมาณ 2 - 3 กิโลเมตรเพื่อไหลลงสู่น้ำในทะเลที่เชื่อมไปสู่ถังเก็บน้ำมันบนบกแต่เมื่อแปรูปน้ำมันเสร็จแล้ว ไทยออยล์จะขนน้ำมันมาใส่เรือขนส่งเล็ก

ผลงานไทยออยล์...พอใจหรือยัง?

ไทยออยล์และชาวบ้าน ก็การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข !

“ต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”... คือนโยบายของไทยออยล์เพื่อการอยู่ร่วมกันกับชาวบ้านผ่าน

การสนับสนุนชุมชนอยู่ 4 ด้านนั่นคือ S (Social) H (Health) E (Environment) และ E (Economic)

- ▶ **SOCIAL...**ส่งเสริมชุมชนในด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น สนับสนุนด้านการรื้อวาง ซึ่งเป็นประเพณีพื้นบ้านของชาวอ่าวอุดม
- ▶ **HEALTH...**ได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ไทยออยล์ให้คนในพื้นที่ได้มาออกกำลังกาย ผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในศูนย์ เช่น การรำกระบอง
- ▶ **ENVIRONMENT...**สนับสนุนการสร้างหาดจำลองเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวบ้านอ่าวอุดม
- ▶ **ECONOMIC...** สนับสนุนให้ชุมชนมีรายได้เสริม

พี่ใหญ่!
ไทยออยล์บอกเราว่า....

- ดูหลักวิชาการ?
- ได้มาตรฐาน?
- ถูกกฎหมาย?
- ไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม

Why's Thaioil Here?

สาเหตุมาจาก... บริเวณที่ราบชายฝั่งของอ่าวไทยนั้นติดกับท้องทะเลที่มีความลึกถึง 20 เมตร และอยู่ห่างจากชายฝั่งเพียงประมาณ 2 - 3 กิโลเมตรเท่านั้น ทำให้พื้นที่บริเวณอ่าวไทยฝั่งภาคตะวันออก เหมาะที่จะก่อสร้างท่าเรือขึ้น ซึ่งในบริเวณเดียวกันกับอ่าวอุดม ก็มีท่าเรือขนาดใหญ่ตั้งมาก่อนแล้วคือ ท่าเรือแหลมฉบังนั่นเอง

เอสซี - ปตท.

นอกจากบริษัทไทยออยล์แล้ว บริเวณชุมชนบ้านอ่าวอุดมยังมีอีก 2 บริษัทที่ดำเนินกิจการประเภทเดียวกัน นั่นคือ ปตท. และ เอสซี

ปตท.เป็นผู้ถือหุ้นหลักของไทยออยล์ โดยทำงานร่วมกันในแง่ที่ไทยออยล์ทำหน้าที่เป็นโรงกลั่น ส่วนปตท.ทำหน้าที่เป็นคลังเก็บ ท่าเรือของไทยออยล์จะมีหน้าที่ทั้งรับวัตถุดิบ และส่งผลิตภัณฑ์ ส่วนท่าเรือของปตท.มีหน้าที่ในการส่งผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออกเท่านั้น

สำหรับบริษัทเอสซีดำเนินกิจการเหมือนไทยออยล์ คือ มีท่าขึ้นน้ำมันของตัวเอง มีโรงกลั่น และมีการซื้อ-ขายน้ำมันผ่านท่าเรือในอ่าวอุดม

บริษัททั้ง 2 มีการสนับสนุนชุมชนในด้านของการปลูกปะการัง และผ้าบาติก ซึ่งเป็นสินค้าท้องถิ่น





แล้วก็อีก หนึ่งท่าเรือ!

ความยาวสะพาน 800 เมตร
ความลึกหน้าท่า 5.5 เมตร
(ระดับ น้ำทะเลต่ำสุด)
ขนาดของเรือ รองรับเรือชายฝั่ง เรือ
ลำเลียงและเรือบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์
(River Feeder)
ความยาว ท่าสำหรับเทียบเรือ
40 x 250 เมตร (เทียบได้ 2 ด้าน)
พื้นที่ท่าเทียบเรือ รองรับที่ 10,000
ตารางเมตร

ขนส่งสินค้าทางการเกษตร เช่น กาก
ถั่วเหลือง (สำหรับทำอาหารสัตว์)
ข้าวโพด (สำหรับทำอาหารสัตว์)
กะลาปาล์ม (เชื้อเพลิง) แร่ใยหิน
สินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น เหล็กเส้น

ขอให้บอก
เรายินดีแก้ไข

คุณ รวริท ชินศิริ

เจ้าหน้าที่แผนกความปลอดภัย

เดิมชื่อบริษัท สยามขนส่งและเอเยนซี จำกัด ได้ก่อตั้งขึ้น เมื่อ
วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2518 เพื่อประกอบธุรกิจขนส่งและขนถ่ายสินค้า
ด้วยเรือลำเลียงระหว่างชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกและในลำน้ำ
เจ้าพระยา รวมทั้งยังรับบริหารจัดการแรงงานกรรมกรและเครื่องจักรที่ใช้
ในเรือและในโกดังให้กับท่าเรือสยามไซโลเป็นเวลากว่า 30 ปี

ปี พ.ศ.2520 ทางบริษัท ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของชายฝั่งทะเล
ด้านตะวันออกของประเทศบริเวณจังหวัดชลบุรี ว่าน่าจะได้รับการพัฒนา
เป็นศูนย์กลางของการขนส่งสินค้าในอนาคตได้ จึงรวบรวมที่ดินติด
ชายทะเลบริเวณหมู่บ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประมาณ
200 ไร่ ซึ่งต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นท่าเรือและโกดังเก็บสินค้าของ
บริษัท สยามคอมเมอร์เชียล ซีพอร์ท จำกัด ในปัจจุบัน

ทาง คุณ รวริท ชินศิริ (พี่อาร์ต) เจ้าหน้าที่แผนกความปลอดภัย ได้ยืนยันกับเราว่า **ทางบริษัทจะไม่รับสินค้าที่มีสารพิษหรือสารเคมีปน
เปื้อน**

ส่วนใหญ่สินค้านำเข้ามาจากประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียผ่านเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ แต่เมื่อมาถึงบริเวณหน้าท่า ทางบริษัทก็จะส่งเรือโป๊ะ
ออกไปรับสินค้า เนื่องจากหน้าท่ามีขนาดเล็กและร่องน้ำลึกไม่พอ อย่างไรก็ตาม ทางบริษัท ได้มีแผนการต่อเติมหน้าท่าให้กว้างขึ้นซึ่งจะแล้วเสร็จในปีพ.ศ.
2557 อย่างแน่นอน จากนั้นสินค้าก็จะถูกกระจายต่อไปโดยรถบรรทุกที่บริษัทที่ใช้บริการของท่าเรือจัดหามา

ทางบริษัทได้เล็งเห็นถึงการจัดการดูแลระหว่างขนย้ายสินค้าว่า ทางบริษัทจะเลือกจุดในการลงสินค้าที่มีฝุ่นมาก เช่น กะลาปาล์ม กากถั่วเหลืองไว้
ในท่าที่อยู่ห่างไกลจากชายฝั่งมากที่สุด และตลอดการดำเนินการจะมีผ้าใบคลุมของสินค้าปิดตลอด รวมทั้งบริเวณด้านซ้ายของท่าเรือ (หากหันหน้าออก
ทะเล) ได้มีการติดตั้งรางผ้าใบขนาดใหญ่เพื่อปิดล้อมเรือโป๊ะขณะขนถ่ายสินค้า ยิ่งไปกว่านั้น บริเวณด้านบนของโครงสร้างได้มีการติดตั้งเครื่องดูดฝุ่นไว้
อีกด้วย นอกจากนี้ บนยอดเสาข้างๆ ท่าทั้งสองฝั่งจะมีธงสีแดงผูกติดอยู่ ใช้สำหรับคูทิศทางลม ถ้าหากลมพัดเข้าฝั่งก็จะหยุดการทำงานทันทีเพื่อลมจะได้
ไม่พัดพาฝุ่นไปรบกวนชาวบ้าน พี่อาร์ตกล่าวว่า **หากชาวบ้านมีอะไรจะขอให้ช่วยก็สามารถมาคุยกันได้เลย ทางบริษัทยินดีที่จะรับฟังและ
แก้ไข** ตัวอย่างเช่น กรณีกะลาปาล์ม สิ่งที่ชาวบ้านพูดถึงมากที่สุดจะเป็นเรื่องของ **ฝุ่นที่ฟุ้งกระจาย** นอกจากทางบริษัทจะเลือกจุดในการลงสินค้าแล้ว
ยังมีการพรมน้ำช่วยไม่ให้เกิดการฟุ้งกระจายในช่วงเวลาขนย้ายอีกด้วย อย่างไรก็ตาม หากกะลาปาล์มมีความชื้นมากไปก็อาจจะส่งกลิ่นได้ซึ่งเรื่องของ
กลิ่นกะลาปาล์มนี้ก็เป็นเรื่องที่รบกวนอยู่บ้างเช่นกัน



ถ้าเป็นระบบปิดได้ไหมพี่?

อีก เรื่องหนึ่งที่ชาวบ้านเรียกร้องคือ เรื่องของสะพานท่าเรือก็
ยื่นออกไปในทะเลเพราะเมื่อน้ำขึ้นก็ไม่สามารถขับเรือลอดได้สะพานไป
ได้ อย่างไรก็ตาม ทางบริษัทก็ได้ยินยอมให้ชาวบ้านเลี้ยงหอยลาข้างๆ
สะพานของท่าเรือได้ ถือเป็นารอยู่ร่วมกันกับชุมชนรูปแบบหนึ่ง





ท่าเรือญี่ปุ่นเข้ามา อยู่ในทะเลไทย

บริษัท เคอร์ สยามชอร์ต จำกัด

ท่าเรือเคอร์สยามชอร์ตเป็นท่าเรือของบริษัทญี่ปุ่นซึ่งมาลงทุนในไทยและมีสาขาอื่นๆ กระจายอยู่ทั่วโลก

จากการไปสอบถามข้อมูลและการสร้างท่าเรือเฟสที่ 4 ทำให้ทราบว่า...

ท่าเรือเคอร์นั้นเป็นบริษัทขนส่งและฝากเก็บสินค้าประเภทเหล็กม้วน ไม้ยูคาลิปตัสสับ น้ำตาลเทกองและน้ำตาลทรายขาว ซึ่งจะส่งออกสู่ประเทศเกาหลีเหนือและเอเชียกลาง แต่ก่อนที่จะเกิดข้อตกลงระหว่างท่าเรือเคอร์และชุมชน ท่าเรือเคอร์มีการขนถ่ายถ่านหินและกะลาปาล์ม แต่การขนส่งสินค้าประเภทนั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อชาวบ้านคือทำให้ชาวบ้านเกิดอาการคันและเป็นภูมิแพ้ ทำให้ท่าเรือเคอร์เลิกขนถ่ายถ่านหินและกะลาปาล์มในที่สุด

ท่าเรือเคอร์ได้สร้างตาข่ายที่กันฝุ่นสำหรับสินค้าเทกองที่มีขนาดเล็กระหว่างการขนถ่ายเพื่อไม่ให้เกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่นรวมทั้งรถบรรทุกทุกคันของเคอร์จะมีผ้าใบคลุมปิดเสมอ และมีระบบการขนถ่ายแบบระบบปิดคือ จะมีท่อที่ดูดสินค้าจากรถบรรทุกและมีหัวพ่นจ่ายสินค้าลงสู่เรือทางบริษัท นอกจากนี้ยังมีการตรวจเช็คน้ำบริเวณหน้าท่า 3 ครั้งต่อเดือนและมีการตรวจฝุ่น 6 ครั้งต่อเดือนแต่ยังไม่ทราบผลตรวจ

มีการสนับสนุนเงินทุนในการทำ MOU หรือข้อตกลงระหว่างท่าเรือและชุมชน และให้ความร่วมมือในการทำ MOU

ที่ผ่านมาท่าเรือเคอร์มีความพยายามพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชน ซึ่งอาจยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ท่าเรือเคอร์มีความตั้งใจจะขยายหน้าท่า และการขยายท่าเรือเฟส 4 ในครั้งนี้ก็นำไปสู่ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อออกไป

ข้อสังเกต

ถนนระหว่างทางที่มีการขนส่งไม้ยูคาลิปตัสสับมีเศษไม้ตกอยู่ตามถนนตลอด 2 ข้างทางเป็นทางยาว หมายความว่าอย่างไร?



แผนการขยายท่าเรือเคอร์เฟส 4 จะทำให้เกิดขวางพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน และทำให้ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงต้องอ้อมท่าเรือขนาดใหญ่ เพื่อที่จะไปจับสัตว์ทะเลในอื่นๆ ไกลออกไป

ปัจจุบันโครงการนี้อยู่ในขั้นตอนการประชาพิจารณ์ 3 ครั้ง ซึ่งครั้งที่ 3 จะเกิดขึ้นในช่วงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556 และผลที่เกิดขึ้นจากการทำประชาพิจารณ์ครั้งที่ 1 ชาวบ้านมีความกังวลว่า จะเกิดผลกระทบต่อสุขภาพของชาวบ้านเองและมีมลพิษเกิดขึ้น ทั้งทางน้ำและอากาศ

สะพานท่าเรือที่ยื่นออกไปเพื่อรับ - ส่งสินค้ามีความยาว 2 กิโลเมตร 75 เมตรและมีความลึก 14 - 15 เมตร เพื่อให้เรือใหญ่สามารถเข้ามาส่งของได้ ซึ่งถือว่าเป็นสะพานที่ยาวที่สุดในบริเวณอ่าวอุดม



อย่าเพิ่ง
ขยายเลย

ยังไม่เอา
เฟส 4

รอก่อนนะ



ชาวบ้านคิดอย่างไรกับ Kerry Siam Seaport Phase 4

ท่าเรือเฟสที่ 4 ของเคอร์รี่

โครงการท่าเรือเคอร์รี่สยามซีพอร์ตเฟสที่ 4 เป็นการต่อเติมท่าเรือที่มีอยู่แล้ว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

- ระยะที่ 1 ขยายส่วนปลายท่าเรือออกไปแนวขนานกับชายฝั่ง 250 เมตร มีแผนก่อสร้างในปี พ.ศ. 2557
- ระยะที่ 2 ขยายต่อออกไปจากระยะที่ 1 อีก 250 เมตร มีแผนสร้างในปี พ.ศ. 2558
- ระยะที่ 3 ขยายต่อออกไปจากระยะที่ 2 อีก 250 เมตร มีแผนสร้างในปี พ.ศ. 2559

รวมทั้งหมดแล้ว ท่าเรือเฟส 4 มีการขยายทั้งหมด 750 เมตร ซึ่งจะสามารถรองรับเรือได้ 100,000 DWT และยังมีก่อสร้างสะพานเชื่อมท่าเรือเข้ากับฝั่ง ซึ่งการก่อสร้างจะเป็นการสร้างเชื่อมชายฝั่งที่จุดตั้งต้นของสะพานเดิมสู่หน้าท่าขยายออกไป ซึ่งจะทำให้ท่าเรือเคอร์รี่ปิดล้อมทะเลเป็นรูปสามเหลี่ยม ดังภาพทางขวามือ



“ไม่อยากได้ เพราะ มันจะทำให้รถติดไปมากกว่าเดิม ของทะเลเหลือน้อยลงเรื่อยๆ แบบนี้ชาวประมงจะอย่างไร ชะงักเยอะมากขึ้น ภูมิแพ้ก็ เป็นหนักมากขึ้นกว่าเดิม”



คุณ พาปิ่น นาวิประเสริฐ และ คุณ ศิริรัตน์ เว็ญกุล
อาชีพ แม่บ้าน

“ไม่ต้องสร้างแล้ว สร้างมากก็ไม่ ต้องทำมาหากินกันเลยดิ พอแล้ว! แค่นี้ก็พอแล้ว ลอดไม่ได้ ยิ่งสร้างยิ่งอ้อม”



คุณ ประเสริฐ จินประชา
กัปตันเรือ สิงหาสปิดบึก



คุณ นกุล คำภูมิ
Ude Process Engineer
อาชีพ วิศวกร

“ไม่อยากให้มีท่าเรือเพิ่มเพราะ เรือขนส่งสินค้า มักใช้พลังงานถ่านหินที่มีราคาถูก ทั้งๆ ที่รู้ว่าก่อให้เกิดฝุ่น ยิ่งประกอบธุรกิจร้านอาหารก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อ เพราะ ฝุ่นมัน เยอะร้านอาหารก็ขายไม่ได้”



คุณ พนม พิพัฒน์ดิกล
เจ้าของมาโคโปลิสปิดบึก

“ถ้ามีเหตุผลเพียงพอก็ทำ แต่ตอนนี้ไม่อยากให้สร้าง เพราะคิดว่าที่มีอยู่ มันก็เพียงพอแล้ว อีกทั้งไอ้ที่สร้างอยู่ก็ยังไม่ถูกต่อเรือมันลอดไม่ได้... พอสร้างแล้วอุบัติเหตุบนท้องถนนก็เยอะ มีคนตายเยอะมากโดยที่ไม่รับผิดชอบอะไร บอกว่ารถที่เข้าออกมีแค่ 7% แต่มันยาวตั้ง 4 คั่นรถ มันไม่ใช่แล้ว... ถ้าจะทำแล้วทำให้มันดีก็ไม่ว่า แต่จะสร้างทำไมเยอะแยะ แล้วไม่วางแผน อยากจะสร้างก็สร้างมันไม่ใช่... ถ้ามี phase 4 เรือเล็กจะลำบากมาก”

กิจกรรมชุมชนหรือ...การะ?

เก็บขยะชายหาด

ทุกๆ วันอาทิตย์ (สัปดาห์เว้นสัปดาห์) กลุ่มเยาวชนจิตอาสา ชุมชนบ้านอ่าวอุดมกว่า 20 คนจะรวมตัวกันเพื่อเก็บขยะบริเวณหาดจำลอง...ชายหาดและที่พักผ่อนแห่งเดียวของชุมชน และโดยกาชักชวนของ คุณหมอโป่ง (นายสัตวแพทย์ สุรพล ขริ่มประเสริฐ) ให้เยาวชนหันมาทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนเมื่อ 2 ปีที่แล้ว

ซึ่งในปลายวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2556 เราได้มีโอกาสไปร่วมเก็บขยะกับน้องๆ เยาวชนบ้านอ่าวอุดม โดยมีพี่ปุ๋ย ประธานกลุ่ม (นางสาว นิชนันท์ เฉียวกุล) เป็นผู้นำลงพื้นที่ และสิ่งที่พวกเราพบก็คือ ขยะจำนวนมากสาทุกประเภท มีทั้งไม้ ฝา พลาสติก โฟม หรือแม้กระทั่งถุงมือกันไฟหรือรองเท้าหนังเทียม ซึ่งตัวแทนจากกลุ่มเยาวชน...น้องอาย (ต.ญ. สุธิดา ทิมแสง) นักเรียนระดับชั้น ม.4 บอกกับพวกเราว่า ขยะจำพวกถุงมือกันไฟไม่น่าจะเป็นของชาวบ้านแน่นอน เพราะชาวบ้านไม่ได้ใช้ทำอะไร น่าจะมาจากเรือขนส่งสินค้าที่เข้าจอดเทียบท่าเรือหรือเรือใหญ่กลางทะเลมากกว่า

ทางด้านพี่ปุ๋ยได้เล่าให้เราฟังว่า ขยะในชุมชนมีสองส่วนคือ ขยะบกกับขยะทะเล สำหรับขยะบกเคยได้มีการทำวิจัยร่วมกับชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทยไปแล้ว พบว่าสาเหตุที่ชุมชนมีขยะเยอะขึ้นน่าจะมาจากคนและโรงงานที่เพิ่มขึ้น และการทิ้งขยะที่ไม่เป็นระเบียบ เนื่องจาก ลิงลงมาจากเขาแล้วมารื้อถังเพื่อหาอาหารกิน ที่ผ่านมาได้มีการตกลงกติการ่วมกันในชุมชนให้ทิ้งขยะได้แค่ช่วง 18.00 น. - 24.00น. ในช่วงกลางวันให้คว่ำถังเพราะลิงจะลงมาหากิน แต่สุดท้ายก็ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะชาวบ้านไม่ได้พยายามทำตามกติกาที่วางไว้ แม้ทางเทศบาลจะเข้ามาช่วยเหลือก็ไม่มีอะไรดีขึ้น

อีกหนึ่งกิจกรรมที่น้องๆ เยาวชนได้ทำก็คือ การเก็บกล่องนมเพื่อบริจาคในโครงการหลังคาสีเขียวของบักซี

โดยได้มีที่รับกล่องนมที่แห้งและสะอาดแล้วตั้งอยู่หน้าวัดใหม่เงินพยอม วัดประจำชุมชน รวมถึงมีการรณรงค์ให้ช่วยกันดูแลขยะในชุมชนด้วย น้องอายบอกว่า นอกจากจะช่วยลดขยะแล้วยังได้ทำบุญอีกด้วยเพราะหลังคากล่องนมนี้จะนำไปใช้ในการสร้างบ้านให้ผู้ประสบภัย

ซึ่งในส่วนของการแยกขยะ พวกเรานักเรียนรุ่งอรุณได้ลองแนะนำวิธีการแยกให้น้องๆ และพี่ปุ๋ยฟัง แต่ที่ชุมชนอ่าวอุดมไม่สามารถตั้งสถานีรีไซเคิลแบบที่โรงเรียนได้เพราะว่าติดปัญหาเรื่องลิงและพื้นที่

คุณ นิชนันท์ เฉียวกุล

“เราอยากทำ อยากแก้ปัญหา แต่ไม่มีทุน ได้แค่คิด”



กลุ่มเยาวชนอ่าวอุดมและกลุ่มนักเรียนโรงเรียนรุ่งอรุณช่วยกันเก็บขยะ



ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำบอกรเราว่าอะไร?

จากคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งกิจกรรมนี้เกิดขึ้นจากโครงการของหน่วยงานประมงของเทศบาล เพราะมีปัญหาเรื่องปริมาณสัตว์น้ำใน อ่าวอุดมมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมนี้ซึ่งการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำมีอยู่ 2 กิจกรรมคือ กิจกรรมปล่อยพันธุ์กุ้งแชบ๊วย และปล่อยปูไข่



▶ กิจกรรมปล่อยพันธุ์กุ้งแชบ๊วย

ชาวบ้านรวมตัวกันทำกิจกรรมนี้มาเป็นเวลา 2 ปีแล้ว โดยพันธุ์ลูกกุ้งที่ปล่อยนั้น รับมาจากสถาบันวิจัยอาหารสัตว์น้ำชายฝั่งที่อำเภอบางพระ เพราะชาวบ้านไม่สามารถเพาะพันธุ์กุ้งเองได้ เนื่องจากต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการเลี้ยงลูกกุ้ง

ก่อนที่ชาวบ้านจะสามารถรับพันธุ์กุ้งได้ ต้องรอให้กุ้งมีขนาดตัวประมาณครึ่งก้านไม้ขีด หรือ 21 วันหลังจากกุ้งออกจากไข่และเห็นเป็นตัวแล้ว 3 วัน หลังจากนั้น ชาวบ้านก็จะนำพันธุ์กุ้งเหล่านั้นไปปล่อยลงสู่ทะเล

ชาวบ้านจะไปรับกุ้งที่สถาบันวิจัยมาครั้งละ 10 ล้านตัว และแจกจ่ายไปตามชุมชนต่างๆ ที่ร่วมกิจกรรม ซึ่งในหนึ่งปีจะมีการปล่อยทั้งหมด 4 ครั้ง ครั้งละประมาณ 7 - 8 แสนตัว บริเวณสะพานสันสำหรับชุมชนอ่าวอุดม

การที่ชาวบ้านรวมกลุ่มกันนี้ เป็นเพราะต้องการที่จะแก้ปัญหาปริมาณกุ้งแชบ๊วยที่น้อยลง และต้องการที่จะช่วยฟื้นฟูธรรมชาติให้ดีขึ้น เพื่อให้คนในพื้นที่และลูกหลานสามารถทำมาหากินในบริเวณนั้นได้

▶ กิจกรรมปล่อยปูไข่

กิจกรรมนี้เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่เกิน 1 ปีมานี้ แม้ชาวบ้านบางครั้งเรือ่นก็มีการปล่อยปูก่อนหน้านี้แล้ว แต่ยังไม่ได้มีการรวมตัวกันเพื่อปล่อยปูไข่ เมื่อรวมกลุ่มกันได้ชาวบ้านมีการเดินทางไปศึกษา ดูวิธีการเพาะพันธุ์ และการปล่อยปูที่พื้นที่อื่น คือที่ตำบลบางละมุง ตำบลบ้านช่ายทะเล ตำบลอ่างศิลา และไกลไปถึงแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี

เมื่อถึงเวลาที่ชาวบ้านจะปล่อยปู ชาวบ้านจะนำพันธุ์ปูมาจากบางละมุง ซึ่งปูที่นำมาจะเป็นปูที่ตีไข่แล้ว หลังจากที่ได้ปูไข่มาแล้ว ชาวบ้านจะปล่อยปูไข่ที่สะพานสัน เพราะที่สะพานสันเป็นที่ที่เดียวที่มีชายหาดให้ลูกปูซุกดินซุกทรายอาศัยอยู่ได้

ขณะนี้ ชาวบ้านที่อ่าวอุดมมีแผนที่จะสร้างศูนย์เพาะพันธุ์ปูเอง โดยจะสร้างเป็นบ้านขนาด 6x15 ตารางเมตร ซึ่งผ่านการอนุมัติจากเทศบาลแล้ว และกำลังอยู่ในขั้นตอนการก่อสร้าง

ใน 1 ปี ชาวบ้านวางแผนกันไว้ว่า จะมีการปล่อยปูไข่พร้อมๆ กับปล่อยลูกกุ้งแชบ๊วยไปเลย ซึ่งจะมีอยู่ทั้งหมด 4 รอบ คือ เดือนเมษายน เดือนมิถุนายน เดือนสิงหาคม และเดือนธันวาคม ซึ่งในเดือนสิงหาคม และธันวาคม ชาวบ้านจะปล่อยเนื่องในโอกาสวันดี คือวันแม่และวันพ่อตามลำดับ ซึ่งงบประมาณต่อการปล่อยปูไข่และกุ้งหนึ่งรอบคือ 40,000 บาท



....อะไรๆ มันก็น้อยลง

อ่าวอุดม new face จะเป็นอย่างไรได้บ้าง

ฟังพวกเขาหน่อยได้ไหม



อุทิศ เรืองพุ่ม
“อยากให้อ่าวอุดม ไม่มีมลพิษดีกว่านี้ เพราะสารพิษมากเกินไป”



ยายลิ้นจี่ คมขำ
“เดี๋ยวนี้ชุมชนไม่ค่อยลงรอยกัน อยากให้สามัคคีเป็นบ้านเดียวกัน ยิ้มแย้มแจ่มใสให้กัน และอยากให้มีการป้องกันฝุ่นละอองจากกะลาปาล์ม ไม้ยูคา พวกนี้มันมีฝุ่น อยากให้ดีขึ้นเหมือนเมื่อก่อน ได้สักครั้งหนึ่งก็ยินดี”



ศิริรัตน์ เจียวกุล
“อยากให้อ่าวอุดมเหมือนสมัยก่อน อากาศดี มีกุ้ง หอย ปู ปลาเยอะ แต่มาตอนนี้ สิ่งแวดล้อมไม่ดีเลย มลพิษทางอากาศ ฝุ่นละออง รถก็เยอะขึ้น ทำให้จราจรติดขัด บางคนก็เป็นผื่นคัน ไม่อยากให้มีท่าเรือเกิดขึ้นอีก ณ ตอนนี้ทะเลก็กลายเป็นอุตสาหกรรมทะเล มีแต่ท่าเรือขนถ่ายสินค้า”



ต้อย นียมสุรรณ
“สิ่งดี ๆ มีแต่จะแคบลง การทำมาหากินฝืดเคือง ทำเรือเข้ามาสร้าง พื้นที่ทำกินน้อยลง ชาวบ้านไม่มีความสุข การกินก็ไม่ได้ เมื่อก่อนลงไปหาอาหารทะเลได้เลย แต่เดี๋ยวนี้มันหายไป หอยปูปลาที่เหลือไม่มีอะไรให้กิน”



สวารัตน์ อังกม
“อยากให้เป็นที่ไร้อากาศ ฝุ่นละออง ให้ช่วยแก้ปัญหาให้ ชุมชนเองประมาณมาช่วยชาวบ้านบ้าง อย่าเอาไปสัมมนาจนหมด ทั้งขยะและท่อน้ำทิ้งตามซอยต่างๆ ไม่อยากให้มีการสร้างขึ้น ประชาชนไม่ต้องการให้ปลูกข้าวไปวันๆ”



อันวัย สำรยารักไทย
“อยากให้อ่าวอุดมเจริญและดี ปลอดภัยจากสารพิษ และสิ่งอื่นๆ ที่เป็นอันตราย และดีต่อสุขภาพ”



อมรศักดิ์ ปัญญาเจริญศรี
“อยากให้มือน้ำทะเลที่สะอาด น้ำใส และมีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์มากขึ้น - มีธรรมชาติที่สดใส อากาศบริสุทธิ์ - สังคม ชุมชนอยู่แบบเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน”



ชญาณันท์ นิกุล
“อยากให้อ่าวอุดมมีเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ดีกินดี มีสุขนะ”



สมยศ เวียวกุล

“อยู่อำเภอดูมมา 45 ปี ได้เห็นอำเภอดูมมาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในความรู้สึกแล้ว อยากเห็นอำเภอดูมมามีอากาศที่บริสุทธิ์ แต่คงเป็นไปไม่ได้เพราะ บริษัทเกิดการขยายอย่างกว้างขวาง ในความรู้สึกอยากให้การขยายของบริษัทนั้นควรหยุดได้แล้ว และหันมาดูแล สิ่งแวดล้อมที่หายไปกลับมา ไม่ต้องกลับมาเหมือนเดิม แต่ขอให้ดีขึ้นกว่าเดิม”



พรรินทร์ สุขภาภัก

“ในอนาคตอยากให้อำเภอดูมมามีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้สวยๆ มีชายหาดสวยๆ มองไปในทะเลก็อยากให้ทะเลที่มีแต่เรือประมง ไม่มีพวกเรือเหล็กใหญ่ๆ มองไปให้สบายตาและอยากให้มีคนรุ่นเก่าๆ อยู่กับอำเภอดูมมานานๆ”



ชวโค นิยมไวกยะ

“อยากให้อุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่เห็นแก๊สตัว อยู่ร่วมกับชุมชนไม่ต้องมีปัญหากัน ไม่อยากให้มีการอุตสาหกรรมใหม่เกิดขึ้นอีก”



สมลวรรณ ทรนิสัย

“อยากให้ชุมชนเราน่าอยู่ มีทะเลที่สวยงาม”



เพ็ญแพรว นิยมไวกยะ

“อยากให้กลับมาเป็นอำเภอที่อุดมเหมือนเดิม ถึงแม้จะไม่เหมือนก็ขอให้มีความเป็นเดิมคงอยู่ อยากให้พัฒนาในทุกด้าน แต่ไม่ใช่ในด้านอุตสาหกรรม แต่เจริญด้านปัญญา ด้านสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด อยากให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีอุตสาหกรรม มีชุมชนที่เข้มแข็ง”



นิชมนต์ เวียวกุล

“อยากให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น มีอากาศที่ดี มีน้ำทะเลที่สะอาด อยากให้หยุดการต่อเติมสิ่งต่างๆ ที่ทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนแย่ลง และอยากให้คนในชุมชนรักกัน”



1.ดูเหมือนว่าวันนี้ ชาวบ้านจะกังวลเรื่องสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความสัมพันธอันดีต่อไป

2.ความจริงที่เราเห็น

- น้ำทะเลไม่ใสสะอาด
- ปลาน้อยลง
- ชยะมากขึ้น
- อากาศสกปรก เราเป็นสิ่ว เป็นผื่นคัน
- ความสัมพันธ์ของชาวบ้านที่ไม่ดี



เกศินี ธารีรัมย์

“เป็นชุมชนที่มีความสะอาดและความปลอดภัยจากมลพิษ ทั้งด้านอากาศ เสียง น้ำ เป็นต้น และมีกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในชุมชนเพื่อรักษาสิทธิและเสรีภาพของคนในชุมชน”



สิ่งที่เรา “เฝ้า”



กระบวนการศึกษาของเรา

โครงการสังคมศึกษา “ศึกษาคูณค่าของประมงพื้นบ้าน กรณีบ้านอ่าวอุดม จังหวัดชลบุรี”

ขั้นตอนการศึกษา

- ▶ คณะนักเรียนโรงเรียนรุ่งอรุณร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ร่วมกันกำหนดโจทย์ในการศึกษาพื้นที่อ่าวอุดม
- ▶ ทำความรู้จักกับบ้านอ่าวอุดม และระบุปัญหา
 - นักเรียนทำการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับอ่าวอุดมและนำเสนอแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในชั้นเรียน
 - นักเรียนจัดการความรู้และระบุความสำคัญของปัญหาผ่านการเขียนโครงการร่างแรก
 - นำเสนอแนวทางโครงการต่อ ส.ช. (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ) เพื่อให้ข้อปรับปรุง
- ▶ นำเสนอแนวคิดหลักแผนงานฉบับจริงต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
 - นักเรียนศึกษาภาคสนามที่บ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ครั้งที่ 1
 - นักเรียนทำสมุดบันทึกภาคสนาม
 - นักเรียนจัดทำโครงการเพื่อนำเสนอแนวคิดและแผนการดำเนินการเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
- ▶ ดำเนินงานจัดทำรายงาน HIA “อ่าวอุดม...อันอุดม”
 - นักเรียนทำการประชุมเพื่อออกแบบเนื้อหาในเล่มรายงาน
 - ทำการแบ่งรายงานออกเป็นสี่ส่วนได้แก่ ประวัติชุมชนอ่าวอุดม การประมงภูมิปัญญาและรายได้ ทำเรือและการปรับตัวของชุมชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา
 - นักเรียนศึกษาภาคสนามที่บ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ครั้งที่ 2 เพื่อ สืบค้นเพิ่มเติม พูดคุยและจัดทำรายงานร่วมกับชาวบ้าน
 - พิมพ์ Mock Up รายงานเพื่อตรวจทานและแก้ไข
 - ส่งรูปเล่มรายงานให้ทางสช. เพื่อดำเนินการจัดพิมพ์
- ▶ จัดเวทีเสวนาโต๊ะกลม “สุขที่ได้คุยกัน” หัวข้อ “อ่าวอุดม New Face”
 - ดำเนินการจัดเวทีเสวนาโต๊ะกลม “สุขที่ได้คุยกัน” หัวข้อ “อ่าวอุดม New Face” เพื่อ เผยแพร่สิ่งที่เรียนรู้ และร่วมพูดคุยหาแนวทางแก้ปัญหาให้กับหน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน และชาวบ้านอ่าวอุดมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทุกฝ่าย
 - ทำการสรุปเนื้อหาในเวทีสาธารณะ
- ▶ ประเมินผล
 - ประเมินผลงานโดยผู้ร่วมรับฟังการเสวนา
 - ประเมินตนเอง
 - ประเมินโดยกลุ่ม



หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม

ส่วนหนึ่งของเรียงความ วิชาโครงการสังคมศึกษา



ชั้น

...ถ้าบ้านฉันอยู่อ่าวอุดมอันอุดม ถ้าเป็นอดีตคงจะดี อาศัย ทำมาหากินได้สบายๆ สภาพแวดล้อมก็ดี สภาพจิตใจและชีวิตก็ดี ไม่ต้องดิ้นรนอะไรมากมาย ก็มีอาหารมากมายมหาศาลวางอยู่ข้างหน้า แต่ในปัจจุบันเมื่อการพัฒนาได้เข้ามาวิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไป ชาวบ้านต้องปรับตัวให้สามารถอาศัยอยู่กับการพัฒนานั้นได้ สัตว์น้ำที่จับมาก็ได้น้อยลง สภาพแวดล้อมไม่ดี สภาพจิตใจ คุณภาพชีวิตก็ไม่ดีตามไปด้วย หากฉันอยู่อ่าวอุดมฉันคงเลือกที่จะอดทนทำประมงพื้นบ้านต่อไป เพื่ออนุรักษ์การทำประมงพื้นบ้าน คงความเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประเทศเพราะพื้นที่อ่าวอุดมนี้มีความอุดมสมบูรณ์และอุดมไปด้วยทรัพยากรเหมาะแก่การเป็นแหล่งอาหาร



มิญช

...ชีวิตที่ฉันเกิดมา 17 ปี มันไม่ใช่ฝัน ฉันไม่เคยคิดว่าจะได้ที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากเท่าที่นี้ มีด้วยหรือที่โยนก้อนหินลงไปไหนทะเลก็ต้อนปลาขึ้นมาได้ มีด้วยหรือที่ลงไปจับปลาทะเลหน้าบ้านก็กวาดได้เป็นร้อยๆ ตัว เก็บผักจับปลาสดๆ ถึงขั้นที่ว่าเตรียมต๋าน้ำพริกรอไว้ได้ มันเป็นไปได้ด้วยหรือ? อาจเป็นเพราะฉันเกิดในยุคช่วงที่สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรมลง และเกิดในเมืองใหญ่จึงไม่มีโอกาสสัมผัสเรื่องราวแบบนี้ ...



น้ำ

...อ่าวอุดม...เคยเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของชลบุรีและภาคตะวันออก เนื่องจากเป็นอ่าวที่มีชายหาดสะอาดและมีทิวทัศน์งดงาม ซึ่งนอกจากอ่าวอุดมจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวอันสำคัญแล้ว อ่าวอุดมยังเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประเทศด้วยเช่นกัน พันธุ์สัตว์น้ำที่มีอยู่ในอ่าวอุดมนั้นมีมากมายหลายชนิด นำไปประกอบอาหารได้หลายอย่าง จนทำให้ผู้ที่มาเยือนไม่เคยลืมเลือนอาหารของอ่าวอุดมแห่งนี้ อ่าวอุดมนี้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่มากแห่งหนึ่งในประเทศไทยเลยทีเดียว ซึ่งถ้าบ้านของฉันอยู่ที่อ่าวอุดมคงจะดีไม่น้อย...



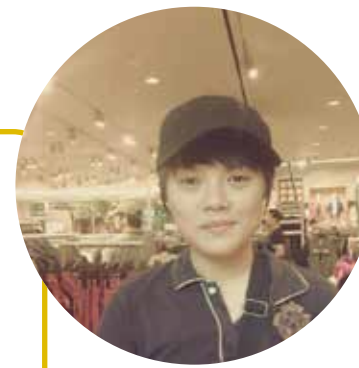
นิล

...ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม ฉันจะนึกสงสัยว่า ทำไมเขาถึงตั้งท่าเรือที่นี่ ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม ฉันอาจจะเคยนึกว่า ไม่อยากอยู่ที่นี้ เพราะอากาศไม่บริสุทธิ์ ไม่น่าอยู่เหมือนแต่ก่อน ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม ฉันอาจจะเคยโกรธแค้นท่าเรือที่ยังไม่ได้ศึกษาอะไร และโทษเขา แต่ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดมกับกลุ่มรักษ์อ่าวอุดม ฉันจะพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับท่าเรือที่ตั้งอยู่ ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม บางที ฉันอาจจะไม่รู้สิกรู้ร้อนรู้หนาวก็ได้ ถ้าไม่เจอปัญหาเข้ากับตัวจริงๆ แต่ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม และถ้าฉันมีที่อยู่อื่นอีก ฉันอาจจะย้ายหนีก็ได้ แต่ฉันไม่ได้อยู่ที่อ่าวอุดม และกำลังเห็นถึงการต่อสู้ของชาวบ้านกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่ง พยายามลุกขึ้นมาเพื่อเยียวยา และช่วยเหลือบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม ฉันจะตั้งใจให้ความร่วมมือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น...



แหว

...คำว่า "บ้าน" สำหรับตัวฉัน มันหมายถึงสถานที่ที่อดทนและเปี่ยมไปด้วยความสุข ความรัก และความอบอุ่น ซึ่งถูกเติมเต็มให้กันและกันจากคนในครอบครัว "อ่าวอุดม" คือตัวอย่างของสถานที่ที่เราสามารถเรียกได้ว่าบ้าน เนื่องจากสถานที่แห่งนี้ถูกอดทนไปด้วยปัจจัยต่างๆ ที่พร้อมพร้อมต่อการเป็น "บ้านในฝัน" ของใครหลายๆ คน ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศดี มีหาดทรายและท้องทะเลให้ชื่นชมไม่เว้นวัน มีอาหารทะเลอร่อยๆ ทุกชนิดมาให้เลือกไม่ขาดสาย มีครอบครัวและเพื่อนบ้านในชุมชนที่คอยให้ความช่วยเหลือ และมีความโอบอ้อมอารีอยู่เสมอ เห็นอย่างนี้แล้วใครล่ะที่จะไม่อยากจะอยู่ที่นี้
ถ้าบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ในอดีตฉันคงจะกลายเป็นหนึ่งในคนที่โชคดีและมีความสุขมากที่สุดในโลก....



เบล

...ถ้าบ้านของฉันตั้งอยู่ในอ่าวอุดมในอดีต เมื่อเปิดประตูออกจากบ้านก้าวแรกของฉันจะได้สัมผัสกับพื้นทรายที่ขาวสะอาด ฉันมีพื้นที่ที่วิ่งเล่นอย่างกว้างขวาง มีเสียงคลื่นที่คอยซบซับกลม่อให้จิตใจของฉันได้เพลิดเพลิน...

หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม



▶▶ แยม

...หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ฉันคงไม่มีวันอดอยาก และต้องอ้วนมากแน่ๆ เพราะเพียงแค่ฉันได้ไปใช้ชีวิตอยู่ที่อ่าวอุดม 3 วัน 2 คืน ฉันก็น้ำหนักเพิ่มขึ้นมาหลายกิโลเลยทีเดียว เรียกได้ว่าอยู่อ่าวอุดมฉันอุดมสมบูรณ์จริงๆ

แม้ว่าความจริงบ้านฉันนั้นไม่ได้อยู่ที่อ่าวอุดมจริงๆ แต่การที่ฉันได้มาใช้ชีวิตที่อ่าวอุดมเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ที่ได้รู้จักผู้คน ได้ฟังเรื่องราวเก่าๆ ที่ชาวบ้านเล่าให้ฟัง และที่สำคัญได้กินอาหารทะเลอร่อยๆ ฉันก็เริ่มรู้สึกผูกพัน และอดรู้สึกเสียดายไม่ได้ที่ความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวอุดมกำลังจะหมดไป แล้วนับประสาอะไรกับชาวบ้านล่ะ ที่ใช้ชีวิตอยู่ที่อ่าวอุดม ไตมาจากอ่าวอุดม พร้อมกับความทรงจำและความผูกพันที่มีต่อบ้านเกิด พวกเขาคงจะต้องใจสลายแน่ๆ หากเขาต้องเห็นบ้านและครอบครัวที่ตนเองรักถูกทำลาย...



▶▶ อิงแลนด์

...อ่าวอุดมเป็นอ่าวที่ตั้งอยู่ในเขตทะเลอ่าวไทยตอนบน ซึ่งเป็นฐานอาหารทะเลที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผู้คนมีกินได้ตลอดปีตลอดชาติไม่มีวันหมด หากเรารู้จักที่จะพอ และไม่ไปทำลายทรัพยากรเหล่านั้น และถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม มันคงเป็นความโชคดีที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิต!

ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อ่าวอุดม เมื่อน้ำลดฉันก็เดินลงไปที่บ้าน ขุดหาหอยกระปุกมากินได้ และหากดำน้ำลงไปแถวเสาสะพาน ก็จะเจอหอยนางรมตัวใหญ่ๆ อีกทั้งถ้าอยากกินหอยแมลงภู่ เพียงแค่หาถังไปลอยน้ำพร้อมเชือกให้หอยเกาะไม่กี่เดือน หอยแมลงภู่ก็มีให้กินจนอ้ม พอถึงช่วงหน้าสัตว์น้ำชนิดต่างๆ เพียงแค่ออกเรือไปวางอวนก็ได้อาหารทะเลอร่อยๆ กลับมากินเป็นกอบเป็นกำ

และถ้าบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ฉันจะทำอาชีพประมงพื้นบ้าน เพราะการทำประมง คืออาชีพที่ดีที่สุดที่สามารถใช้สอยประโยชน์จากอ่าวอุดมได้อย่างคุ้มค่า และไม่ทำให้อ่าวอุดมเสียหาย...



▶▶ อิงค์

...อ่าวอุดม เป็นสถานที่ที่อุดมมากจริงๆ อย่างที่เรียกตามชื่อ ฉันเคยไปสถานที่แห่งนี้ 2 ครั้ง และทุกครั้งอาหารของที่นี่จะอร่อยทุกมื้อ กลับมาทีไรจะคิดถึงอาหารของที่นี่เป็นอย่างแรก ทุกมื้อจะมีอาหารทะเลที่สด ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา หมึก ตัวเป็นๆ จับมาทำเป็นอาหารชั้นยอดของที่นี่ อย่างที่ 2 ที่คิดถึง คงเป็นบรรยากาศที่สวยงามของทะเลที่ยังคงเหลือพื้นที่ที่สวยงามเอาไว้ กระแสน้ำ กลิ่นของน้ำทะเล ที่พัดพาสายลมมาเป็นช่วงๆ หากฉันต้องไปอยู่ที่อ่าวอุดม เป็นคนที่นี่ ฉันว่าฉันคงมีความสุขมาก โดยเฉพาะในช่วงที่ยังไม่มีอุตสาหกรรมเข้ามา

โดยส่วนตัวเป็นคนชอบไปทะเลอยู่แล้วและจากภาพเก่าๆ ที่เห็น อ่าวอุดมนั้นเป็นอ่าวที่มีความสวยงามมาก หาดทรายขาว มีต้นไม้อุดมเต็มไปหมด หากฉันอยู่ที่นี้ ฉันก็คงจะไปที่ทะเลทุกวัน ไปนั่งริมชายหาด เล่นน้ำอย่างสนุกสนาน หรือมีโอกาสที่ดีก็จะออกไปตามเกาะต่างๆ บริเวณนั้น เช่น เกาะสี่ขั้ว และคงได้กินอาหารทะเลที่สดและอร่อยทุกวัน มีอาหารพื้นบ้านที่หากินยาก อย่างปลาหมึกดำ ปลาหมึกจะหวานมาก หน้าตาดูเหมือนจะไม่อร่อย แต่ไม่ลองก็ไม่รู้ อร่อยมากๆ เลย และยังมียูงาและกุ้งที่หวานมากและอร่อยที่สุด...



▶▶ เกรท

... 'อ่าวอุดม' ชื่อก็บอกแล้วว่าอุดมสมบูรณ์ เป็นสถานที่ที่อุดมไปด้วยอาหารที่อยากกิน และมีให้กินตลอดเวลา มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงทั้งตนเองและเลี้ยงดูลูกหลานได้อย่างสบายๆ อ่าวอุดมยังเต็มไปด้วยรอยยิ้มของผู้คนที่มีความรักในบ้านหลังนี้ พวกเขาเคยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 'เคย' ทำไม่ถึงใช้คำว่า "เคย" ละ? แล้วตอนนี้ไม่มีความสุขแล้วหรือ? หรือว่าอ่าวอุดมมันเปลี่ยนไปแล้วมั้ง....



▶▶ ฟ้าใส

...นับตั้งแต่ตอนที่แรกที่พวกเราไปถึงบ้านอ่าวอุดม ฉันรู้สึกถึงความอบอุ่นและความเป็นกันเอง อาจเป็นเพราะกลิ่นอายของทะเลที่ทำให้เรารู้สึกสบายใจ แต่ที่มากกว่านั้นคืออ้อมกอดที่น่ารักของลุงป้าอาชาชาวประมงที่นั่น พวกเรารู้สึกชอบบ้านอ่าวอุดม อยากรู้จักตาม ภายใต้อ้อมกอดที่พวกเขามอบให้พวกเรานั้น ซ่อนเรื่องราวความเจ็บปวดจากสิ่งที่เราเรียกว่า "การพัฒนา" เอาไว้

หากถามว่าอะไรคือสิ่งที่ทำให้บ้านอ่าวอุดมแห่งนี้มีชีวิต ต้องบอกเลยว่าทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์นั่นเองที่หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ที่นี้ ไม่ว่าจะเป็น กุ้ง หอย ปู ปลา หมึก หลากหลายนานาพันธุ์ที่อาศัยอยู่ที่อ่าวอุดมอันอุดมสมบูรณ์ดังชื่อ ในอดีต ทรัพยากรเหล่านี้เป็นแหล่งอาหารชั้นดี คนที่อยู่ที่นี่จะไม่วันอดตายหากรู้จักสังเกตธรรมชาติ และพัฒนาให้เกิดภูมิปัญญาการจับสัตว์น้ำที่เรียกว่าประมงพื้นบ้าน

หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ฉันจะเข้าร่วมทุกกิจกรรมที่เป็นการรวมพลังคนในพื้นที่เพื่อหาข้อตกลงการอยู่ร่วมกันกับการพัฒนาต่างๆ ฉันจะไม่ปฏิเสธการพัฒนา แต่ฉันจะคิดหาช่องทางที่จะอยู่ร่วมกับสิ่งเหล่านี้ให้ได้โดยไม่ต้องมาเบียดเบียนซึ่งกันและกัน...



▶▶ ปุณณ์

“ถ้าหากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ในอดีตฉันคงจะเป็นชาวประมงชั้นเยี่ยม”
“ถ้าหากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ในอดีตฉันคงจะเป็นไกด์ทัวร์ชั้นหนึ่ง”
“ถ้าหากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม ปัจจุบันฉันคงจะเป็นนักเคมีตัวจริง และตรวจสารพิษในอากาศและน้ำแก่งเป็นที่หนึ่ง”
“ถ้าหากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม วันนี้ ฉันคงจะเป็น ชาวบ้านที่ตระหนักในสิ่งที่ดีงามของชาติได้มอบให้ และจะไม่ปล่อยให้คนนอกเข้ามาทำร้ายบ้านของฉัน”

หากบ้านฉันอยู่อำเภออุทุม



ตั้ง

...ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อำเภออุทุม จังหวัดชลบุรี ก็คงจะดีไม่น้อยทีเดียวเพราะอำเภออุทุมมีความอุดมสมบูรณ์ สมชื่อ "อำเภออุทุม" ไม่ต้องไปทำกินที่อื่นให้ไกลบ้าน ที่มีอาหารทะเลที่สดใหม่เช่น ปลาหู ซึ่งเป็นปลา ที่มีมากในอำเภออุทุม ปลากระตัก ปลากระบอก และปลาเห็ดโคน ส่วนกุ้งก็มีทั้งกุ้งโอคักและกุ้งแชบ๊วย ปลาหมึกก็มีหมึกหอมและหมึกกล้วย รวมทั้งหอยและปู อำเภออุทุมจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารหลักของ ประเทศเรา...



เตเต้

..อำเภออุทุมเป็นอำเภอที่มีความอุดมสมบูรณ์สมชื่อ เป็น แหล่งของสัตว์น้ำนานาชนิดไม่ว่าจะเป็นปลาหู ปลากะพงขาว ปลาโอ ปลาอินทรี ปลาสาครด กระเบน หอยแมลงภู่ หอยกระปุก และอีกมากมาย อำเภออุทุมมีของดีอยู่แล้ว ผู้มาที่หลังก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไป หรือเข้ามาพัฒนาได้ตามใจชอบ เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นของทุกคนไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง คิดจะทำอะไรก็ทำได้...



ดินจิง

...หากลองจินตนาการว่าบ้านของเราอยู่ที่บ้านอำเภออุทุมแห่งนี้ การอยู่กินของเราจะอุดมสมบูรณ์น่าดู เราจะมีเรือประมงเป็นของเราเอง เมื่อถึงเวลาและกระแสน้ำก็กลมเหมาะสม เราก็สามารถออกไปวางอวนได้ ปล่อยไว้สักครู่ เราก็ได้กุ้ง หอย ปู ปลา มากินกันหลายวันแล้ว หรือหากบ้านเราไม่ได้มีเรือประมง เราก็สามารถออกไปที่ตลาดสดใกล้บ้าน เท่านั้นเราก็ได้กุ้ง หอย ปู ปลาสดจากทะเลมากินกันแล้ว หรือลองไปตามชายฝั่ง หีบ หินสักก้อนมาปาลงทะเล ก็ได้ปลากะบอกโตขึ้นฝั่งมาให้กินกัน ซึ่งมันเป็นภาพแห่งความอุดมสมบูรณ์

นอกจากอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์แล้ว หากบ้านเราอยู่ที่อำเภออุทุม เราก็มีอากาศสดชื่นและบรรยากาศสวยๆ ของทะเลให้ชมกันทุกวัน มีชายหาดให้ได้พักผ่อนสบายๆ มีทะเลให้เล่น แต่ตอนนี้ เกิดอะไรขึ้นกันแน่...



บานู

...หากวันหนึ่งเราล้มตาขึ้นมา แล้วพบเจอกับท้องน้ำที่ขาว ใส สะอาด สดชื่น มีอาหารที่พร้อมให้รับประทาน เดินรับลมเย็นสบายทุกเช้า ตื่นมามีอาหารพร้อมทาน พอร้อนหน่อย ก็วิ่งลงเล่นน้ำ ชื่นใจ แค่นี้คิดว่าตนเองจะได้อยู่ในพื้นที่ที่สวยงาม และจำรอยไปด้วยทรัพยากรนานาชนิด ก็มีความสุขมากแล้ว เราจะได้บอกพ่อ บอกแม่ ให้ช่วยกันพัฒนาพื้นที่นี้ ให้เป็นที่รู้จัก ให้คนเข้ามาเยี่ยมชม แบ่งปันความสุขกัน น่าเสียดาย น่าเสียดายมาก ว่าถ้าฉันในวันนี้ คือเด็กน้อยในพื้นที่ในวันนั้น วันที่ความฝันกำลังเบิกบาน ฉันจะเศร้าขนาดไหน ถ้าต้องยอมรับว่า แค่นี้ แค่นี้ว่าจะกลับมาเห็น หาดทรายขาวสวย รวยทรัพย์อีกครั้งยังแทบจะเป็นไปไม่ได้ ความจริงอันน่าเศร้าว่าทุกอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว คงจะเข้าไปกอดรอนจิตใจของฉัน ว่าทำไมกัน บ้านกับบ้านเรา ทำไมเราทำอะไรกับมันไม่ได้ ทำไมเรากำหนดอะไรไม่ได้ ทำไมเราถึงเลือกที่จะทำให้บ้านเราพัฒนา และสวยงามขึ้นไม่ได้...



บาลู

...หากบ้านของฉันอยู่ที่อำเภออุทุม ในอดีตฉันคงจะเป็นคนที่โชคดีมีคนคนหนึ่ง ตอนนั้นฉันคงมีเพื่อนบ้านและเพื่อนเล่นเป็น พวก กุ้ง หอย ปู ปลา ที่มาว่ายน้ำเล่นอยู่หน้าบ้านของฉันทุกวัน สนุกเด็กเล่นหน้าบ้านคงจะสนุกน่าดู ตื่นเช้ามาฉันคงออกมาสูดอากาศบริสุทธิ์ แถวชายหาดที่ขาวสะอาด มองไปเห็นน้ำทะเลใส คงจะมีพวกนักท่องเที่ยวมาเที่ยวบ้านฉันอยู่ไม่น้อย พวกเขาคงจะเห็นถึงความสวยงามไม่ต่างจากฉัน ที่บ้านของฉันมีปลามากมายนานาชนิด มากถึงขนาดเพียงช่วงหिनลงน้ำ ปลาที่กระโดดขึ้นมาง่าย ๆ แล้ว เมื่อในทะเลอุดมไปด้วยปลาและสัตว์น้ำหลากชนิด ทำให้คนในชุมชน ครอบครัวต้นตระกูล และพวกญาติๆ ฉันประกอบอาชีพและดำรงชีพเป็นชาวประมงที่ได้สืบทอดมาแต่นาน มีทรัพยากรมากมายทำให้พวกเขาไม่เคยอดอยาก มีกิน มีเหลือ ผู้คนสามารถที่จะหาเลี้ยงคนในครอบครัวได้ เมื่อหาอาหารมาได้ก็นำมาทำกับข้าว หากเหลือก็นำมาดัดแปลงและแปรรูปแจกจ่ายเพื่อนบ้าน บ้านฉันอุดมไปด้วยสัตว์น้ำและทรัพยากร ทำให้ที่แห่งนี้ซึ่งเป็นบ้านของฉันถูกเรียกว่า "อำเภออุทุม"

แต่หากเป็นปัจจุบัน ถ้าบ้านฉันอยู่ที่อำเภออุทุม เพื่อนเล่นวัยเด็กของฉันคงกำลังย้ายบ้านไปอยู่ที่อื่น ไปหาบ้านใหม่อยู่ บ้านที่ตอนนี้ อุดมกว่าบ้านฉัน ที่จริงบ้านของฉันก็ยังไม่อุดมอะไรแต่แค่เปลี่ยนจาก อุดมไปด้วยทรัพยากร เป็นอุดมไปด้วยยาเสพติด

ฉันจะไม่ย้ายบ้านไปที่ไหน เพราะบ้านแห่งนี้ที่บ้านของบรรพบุรุษของฉัน บ้านที่เคยมีความทรงจำดี บ้านที่เคยมีพระคุณต่อครอบครัวฉัน แม้บ้านหลังนี้จะเปลี่ยนไปมากก็ตาม หากเพียงฉันและชาวบ้านคนอื่นๆ ร่วมมือ พุดคุยตกลงกันอย่างสันติ และเป็นธรรม ของทั้งฝ่ายเจ้าของบ้าน แลผู้อยู่อาศัยใหม่ ตกกลงกันและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้บ้านกลับมาสวยงาม อาจไม่ใช่ความน่าอยู่ในงานองเดิม แต่เป็นความน่าอยู่แบบใหม่ที่ลงตัว ที่ไม่เกิดความขัดแย้งและทำให้บ้านของเราน่าอยู่ยิ่งขึ้น...



ดวง

...ชุมชนบ้านอำเภออุทุม จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความงดงาม ทั้งด้านสภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก โดยเฉพาะทรัพยากรทางทะเล อันอุดมไปด้วยพันธุ์ปลาลากชนิด ที่สร้างรายได้ให้กับอาชีพประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นอาชีพที่เก่าแก่และอยู่คู่กับอำเภออุทุมมาเป็นเวลานาน ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรทางทะเล และช่วยกันดูแลเอาใจใส่

เมื่อฉันไปบ้านอำเภออุทุม ฉันก็ได้สัมผัสกับเรื่องราวในอดีตและความสวยงามของชุมชนบ้านอำเภออุทุมที่หาได้ในปัจจุบันไม่ได้แล้ว ภาพความสวยงามในอดีตเป็นเพียงความทรงจำที่ชาวบ้านทุกคนต่างคิดถึง เพราะขณะนี้ความทรงจำเหล่านั้นถูกแทนที่ด้วยการขายตัวอย่างต่อเนื่องของท่าเรือ และอุตสาหกรรมที่เข้ามา...

หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม



บอมป์

หากบ้านผมอยู่อ่าวอุดม ความหวังที่จะอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ตลอดไป เนื่องจากมีอาหารที่อุดม มีอากาศสะอาด และมีทะเลเป็นทั้งแหล่งอาหาร สระว่ายน้ำ และสนามเด็กเล่นคงจะเลือนหายไป และเปลี่ยนเป็นความสิ้นหวัง เนื่องจากทรัพยากรที่เคยมีอยู่มากมายลดลงไปอย่างใจหาย รวมถึงอากาศและน้ำที่มีมลพิษปนเปื้อน และขยะที่มีเกลื่อนทั้งทะเล หาดทราย และในแหล่งชุมชน

ต่อจากความสิ้นหวังที่เกิดขึ้น ผมก็เกิดความอยาก อยากที่จะรักษาประมงพื้นบ้าน และท้องทะเลอันอุดมสมบูรณ์ไว้ เนื่องจากเห็นว่ามันไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นมา เราไม่มีสิทธิ์ที่จะไปทำลายมันลง และประมงพื้นบ้านก็ไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นมาเช่นกัน เพราะชาวประมงต้องสั่งความความรู้นาน และลงทุนไปมาก หากสัตว์ทะเลหายไป ชาวประมงก็เหมือนจะกลายเป็นคนล้มละลาย เพราะงานที่ฝึกฝนมาทั้งชีวิตมาหยุดไป และสานต่อไปไม่ได้ซะอย่างงั้น

แม้จะยังไม่รู้ว่าปัญหานี้จะถูกแก้ไข และจบลงอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามหากบ้านผมอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ผมก็อยากจะทำให้มันคลี่คลายลงเร็วที่สุด



การ์ด

...ในอดีตอ่าวอุดมเคยเป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สมชื่อ ในทะเลมีปลา ให้จับกินจับขาย เลี้ยงชีพได้อย่างเหลือเฟือ แบบที่เรียกว่ากินไม่หมด จนต้องขาย มีอากาศบริสุทธิ์ มีคนอยู่ไม่มาก น้ำทะเลใสสะอาด หาดปลอดภัยไม่ว่าจะก้าวไปสู่อะไรก็ตามก็จะพบกับรอยยิ้มของผู้คน เพื่อนบ้านไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ผู้คนในชุมชนเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพประมง ปลาที่จับได้มีคุณภาพ ปลอดภัย มีการจับปลาด้วยโป๊ะ สามารถขึ้นปลาได้วันละหลายๆ รอบ จะจับกุ้ง จับปู จับหมึก ก็ไม่ต้องไปไกลฝั่งเพราะแค่เอาอวนไปวางดัก ปล่อยาวไว้ตามธรรมชาติ ก็ได้ สัตว์น้ำมาทานมาขายแบบไม่ต้องเคา ปัจจุบันอ่าวอุดมมีการเข้ามาของการพัฒนามากมายแต่ที่เด่นชัดที่สุดก็คงไม่พ้น ท่าเรือ ซึ่งในขณะนี้ท่าเรืออยู่ประมาณ 6 - 7 ในพื้นที่ประมงทำกินของชาวบ้าน ซึ่งท่าเรือใช้คำว่า "อาศัยใช้พื้นที่ทำมาหากินร่วมกัน" ...



เล็ง

...บ้านของฉันขึ้นชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์ เมื่อก่อนเราอยู่กันอย่างสุขสบาย ปลาหลากหลายพันธุ์ หอยมากมาย และสัตว์น้ำอื่นๆ บ้านของเราแคโยนหินลงไปปลาก็กระโดดขึ้นมาให้เรากินกันอย่างสบายๆ

ปลาในบ้านของฉันมีหลากหลายพันธุ์จริงๆ ไม่ว่าจะเป็นปลาดุกทะเล ปลาเห็ดโคน ปลากระดัก ปลาหูปลาอินทรีและปลากะบอก หอยมากมาย เช่น หอยแมลงภู่ หอยกระปุก หรือกุ้ง และปลาหมึก บ้านของฉันอุดมสมบูรณ์ตามชื่อคือ อ่าวอุดม

ถึงแม้ในตอนนี้อุตสาหกรรมกำลังจะเจริญก้าวไกล แต่ถ้าพื้นที่ที่กำลังโดนคุกคามด้วยความมั่งคั่งของอุตสาหกรรม แล้วผลสุดท้ายบ้านของเราจะหายไปและเหลือเพียงพื้นที่ของความมละเลงของอุตสาหกรรม แล้วชาวบ้านจะอยู่อย่างไร หากพื้นที่ที่เรียกว่า ความอุดมสมบูรณ์กำลังจะหายไป...



ต้า

...บ้านพักของฉันที่อ่าวอุดมเป็นบ้านติดริมทะเล เป็นบ้านที่มีบรรยากาศดีมาก ๆ สำหรับฉัน และจะดีมากไปกว่านั้นถ้าหากมองไปแล้วไม่เจอท่าเรือที่มีสะพานขวางกั้นไว้ ฉันเคยนั่งคิดในระหว่างที่ฉันนั่งอยู่ที่ระเบียงริมทะเลหน้าบ้านว่าถ้าหากเราลองตัดส่วนของท่าเรือที่อยู่กลางทะเลออกไป เราคงได้เห็นภูเขาอีกฟากอย่างเต็มตา มองขอบฟ้าได้อย่างสบาย บรรยากาศคงจะดี และสงบ ฟังแต่เสียงคลื่นกับเสียงลม เห็นชาวบ้านกำลังจับปลาจับหอยอยู่บนเรือของตัวเองที่กำลังลอยล้าอยู่ในทะเลหลายๆ ลำ ซึ่งฉันก็หวังว่าสักวันหนึ่งถ้าฉันกลับมาที่เดิม มองเห็นขอบฟ้า และทะเลได้อย่างเต็มตา ในส่วนของท่าเรือและชุมชนมีการพูดคุยกับชาวบ้านอย่างตรงไปตรงมา มีการแบ่งปัน เล่าถึงปัญหา และร่วมกันหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน ชุมชนจะได้ไม่ต้องรับความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น และชุมชนจะเข้มแข็งมากขึ้น เมื่อรู้จักที่จะเริ่มรับรู้กับสิ่งที่เกิดขึ้น ช่วยกันคิดช่วยกันแก้ ท่าเรือกับชุมชนก็จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีปัญหา...



หญิง

...ความสมบูรณ์ของอ่าวอุดมนั้นสร้างอาชีพและรายได้มากมายให้แก่ชุมชนและเศรษฐกิจของประเทศให้มีความได้เข้าประเทศอยู่เสมอ ในฐานะประเทศไทยที่เป็นผู้ผลิตอาหารที่สำคัญของโลก อ่าวอุดมนั้นไม่ใช่เพียงแหล่งทรัพยากรของประเทศแต่ยังเป็นของโลกด้วย อ่าวอุดมนั้นมีความโดดเด่นทางด้านการทำประมงพื้นบ้านที่สืบต่อกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ประมงพื้นบ้านอ่าวอุดมนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การดูทิศทางลม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน นอกจากนี้ อ่าวอุดมเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงามมีชายหาดที่สวยงาม มีเกาะที่มีชื่อ เช่น เกาะสีซังเป็นเกาะที่ในหลวงรัชกาลที่ 5 เคยมาประทับและถือเป็นสถานที่ตากอากาศของพระองค์ เพราะเกาะสีซังนั้นอยู่ไม่ไกลจากพระนครและทรงเสด็จมารักษากิจการประมงอยู่เสมอ อ่าวอุดมจึงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์เช่นกัน ...

หากบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม



ถ้าบ้านฉันอยู่อ่าวอุดม
เรอควอยากมาขึ้นชมพุดอกใหม่
หาดทรายขาวเป็นพรมยาวไกลสุดไกล
ทะเลสวยฟ้าสดใสช่วงน่านมอ

ตื่นเช้ามามองเห็นแสงทองฉาย
กระทบกับพรมเม็ดทรายประกายส่อง
ถ้าไม่เชื่อที่ฉันบอกเธอต้องลอง
มาพิสูจน์ด้วยสองตาไม่ลืมหูลืม

คนเมืองกรุงฝรั่งแขกละตินจีน
ยิวละกันมาที่นี่เล่นนะเพื่อน
ว่ากันว่าคือสวรรค์บนดินเหมือน
อย่าเชยเชื่อนขอให้เธอจรับมา

นอกจากนี้บ้านฉันมีอาหารอร่อย
ทั้งหมึกกุ้งปูปลาหอยให้เลือกหา
อยู่ที่ท่าหน้าบ้านทุกเวลา
เดินออกมาก็ได้กินสมดังใจ

ไม่ใช่แค่คนที่นี้ได้ลิ้มรส
แต่ว่าคนทั่วทั้งหมดยกนิ้วให้
จากบ้านอ่าวกระจายไปทั่วเมืองไทย
ฉันจะเล่าอย่างจริงใจขอให้ฟัง

พวกเราเป็นชาวประมงคนพื้นบ้าน
ทำมาหากินจับสัตว์น้ำใกล้ๆ ฟัง
ออกเรือไปวางอวนแต่ละครั้ง
ได้กลับมาตั้งหลายกิโลคิดดู

เรือต่ออวนอวนถักมือแจ่งแค้ไหน
ดูการลมนูฟ้าใบบอกให้รู้
มีปูย่าตายายคอยเป็นครู
สืบต่อสู่รุ่นลูกหลานอย่างเราเรา

ภูมิปัญญาชาวประมงแบบบ้านบ้าน
มีมานานแสนนานก็ยังมีค่า
คืนวันเปลี่ยนพวกเราปรับให้มันเข้า
วิถีเก่าแก่ไหนๆ ใหม่แค่ล้าเข้ากันดี

แต่นั้นมันตอนที่ฉันเพิ่งจะเกิด
ตอนนั้นมันเลยเกิดไปทุกที่
ท่าเรือยื่นอยู่หน้าบ้านฉันมากมี
แล้วพื้นที่ทำกินก็หายไป

สัตว์น้อยใหญ่ค่อยค่อยหายไปจากบ้าน
เพราะที่ที่อยู่มานานไม่สดใส
มีแต่เลนเน่าเหม็นแทนหาดทราย
ต่อให้ว่าหาหาแทบตายไม่มีกิน

ขยะแปลกถูกซัดมากลื่อนชายหาด
ความสะอาดสวยงามบรลลยสิ้น
ป่าถูกตัดลิ้งรุกบ้านมาหากิน
สุกกลิ่นเน่าและเศษฟุ้งกระจาย

ตอนแรกก็มว่าเกิดอะไรขึ้น
ต่อมามันเป็นภูมิแพ้น้ำใจหาย
กว่าจะรู้ตัวอีกทีไม่สบาย
เราโดนหลอกให้ตายใจอะไรกัน

สองสามปีให้หลังเราเริ่มรู้
แต่ว่าสู้ไม่ไหวได้แต่ฟัน
เข่าว่ามีอะไรปวดคุดคุด
พวกเรานั้นได้แต่นั่งบ่นวันรอ

ระหว่างนั้นทำได้เพียงอยู่ให้รอด
กินอยู่อย่างปลอดภัยแค่นั้นไม่เกินขอ
ช่วยเห็นใจเราหน่อยได้แต่รอ
พวกเขาก็เออออแต่ไม่ทำ

ไม่เข้าใจคนเราเพื่อนมนุษย์
เห็นแก่ตัวถึงที่สุดวันยังค่ำ
ไม่เห็นเธอเราปรับตัวเป็นประจำ
คุณมันแค่ Someone เพิ่งเข้ามา

ยึดพื้นน้ำทำลายเราสักแค้ไหน
ตัวปรับได้แต่หัวใจปรับยากหนา
เราอมทุกข์ไม่มีสุขสักเวลา
ตั้งแต่มุขเข้ามาหรือไม่จริง

กองทัพและประมงคือชีวิต
ธรรมชาตินั้นลิขิตให้พี่พี่
จนวันนี้ความจริงน่าหวั่นยั้ง
แล้วคุณนี่ทำเป็นเฉยคืออะไร

แม้ทะเลกันได้แต่ขอว่า
ขอคุณอย่าทำลายบ้านจะได้ไหม
ขอเชิญคุณมาคุยกันอย่างจริงใจ
มาคุยกันอย่างโปร่งใสน่าจะดี

เราควรต้องมาร่วมรวมหัวคิด
ช่วยกันอย่างสุจริตไม่หน้ายหน้า
หวังว่าคุณจะเต็มใจในครานี้
คืนชีวิตให้บ้านอ่าวเราสมบูรณ์

บ้านของใครก็รักใครก็ห่วง
เราไม่หวังแค่ขออย่าทำให้สูญ
อยู่กับแบบค้าจุนคอยก็อูฐ
หวังว่าคุณคงกำลังครุ่นคิดตาม

บ้านฉันคงไม่น่ามาแล้วสินะ
หวังว่าสักวันเราจะก้าวผ่าน
ให้เลยช่วงเวลาอันต่ำทราม
ผ่านพ้นภัยคุกคามตามราว

ที่ผ่านมาก็คือความจริงอันโหดร้าย
มันทำลายชีวิตของคนที่นี่
ขอแค่ความสงบสุขกลับมา
เหมือนวันที่บ้านแห่งนี้เคยเป็น

น่าเสียดายสิ่งที่คนก่อสร้าง
คนใหม่มาทำลายล้างเหมือนไม่เห็น
อยากกลับไปใช้ชีวิตอย่างที่
ใน 'บ้านอ่าว' แห่งนี้เช่นจินตนาการ

บ้านอ่าวอันอุดมสมบูรณ์สุข
บ้านอ่าวที่ทุกคนเคยกล่าวขาน
บ้านอ่าวบ้านของเราบ้าน
บ้านอ่าวของลูกหลานประมงพื้นบ้านไทย

พลอย



เปลี่ยน ฉัน เป็น เรา

หลายครั้งที่เรามักเห็นประชาชนกับบรรดาโรงงานและท่าเรือออกมาต่อต้านกันและมักลงเอยด้วยความรุนแรงเช่นการประท้วงและการปะทะกันอยู่เสมอ ซึ่งนั่นไม่ใช่คำตอบหรือทางออกที่ทั้งสองฝ่ายต้องการ คงจะดีไม่น้อย หากทั้งภาคประชาชน โรงงาน เทศบาล และภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถพูดคุยกันและนำไปสู่คำตอบของปัญหาพร้อมกันได้ ซึ่งเราเชื่อว่ายุทธการ “เปลี่ยน Me เป็น We” หรือ “เปลี่ยน ฉัน เป็น เรา” ที่อาจารย์สมนึก จงมีวสิน (อ.เชียว) นำเสนอ จะสามารถทำให้เกิดการพูดคุยตกลงของทั้ง 2 ฝ่าย เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ขอเราลองคิดกับเรื่องนี้บ้าง

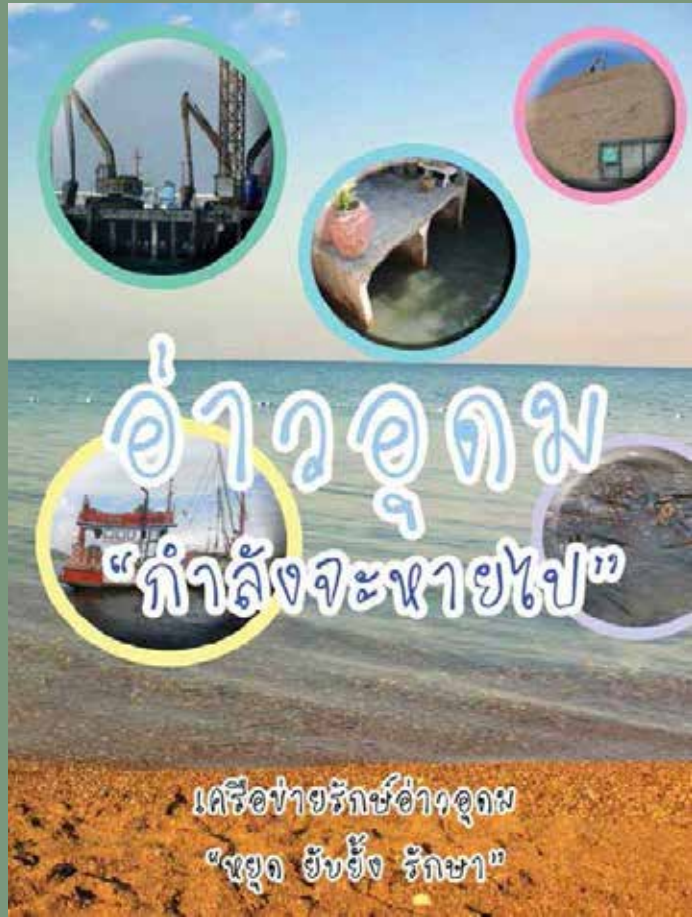
ที่มาของแนวคิดนี้ มาจากระบบการทำงานเป็นทีมในกลุ่มวิศวกรที่อาจารย์สมนึก เคยร่วมทำงานด้วย ทุกคนในกลุ่มจะต้องคอยเป็นหูเป็นตาให้กัน คอยเกื้อหนุนกัน จะให้มีใครสักคนในกลุ่มเห็นแก่ตัวไม่ได้ ไม่เช่นนั้นการทำงานจะล้มทันที จากระบบการทำงานนี้ จึงเกิดเป็นความคิดที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในภาคประชาชน ให้เกิดความสามัคคีและการทำงานที่สอดคล้องกัน

ความรู้สึกของทั้งสองฝ่าย คือจุดเริ่มที่สำคัญ เช่น ชาวบ้านรู้สึกว่าท่าเรือนั้นเป็นของเขา และฝ่ายท่าเรือรู้สึกว่าคนในชุมชนเป็นประชาชนของเขา จากนั้นก็มาออกแบบการทำงานร่วมกัน อาจอยู่ในรูปของคณะกรรมการที่มีผู้คนหลายฝ่ายมาทำงานร่วมกัน เกิดเป็น ทวิภาคี ไตรภาคี หรือพหุภาคี

เป็นไปได้หรือไม่ หากท่าเรือจะขยาย แต่ชาวประมงจะไม่มีที่ทำกิน เมื่อมาพูดคุยกัน ชาวประมงอาจจะขอให้ท่าเรือชะลอการขยายท่าเรือก่อน เพื่อให้ชาวประมงยังหากินต่อไปได้ ขณะที่ท่าเรือยังมีศักยภาพในการรองรับเรือสินค้าอยู่ และระหว่างนั้นมาเจรจาและหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน

การออกแบบการทำงานร่วมกัน ก็เป็นส่วนสำคัญ โดยให้เป็น “ระบบของเรา” คือทำให้เป็นระบบการทำงานของทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่เอาระบบของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาใช้แล้วให้อีกฝ่ายปรับตัว เช่นภาคีรัฐอาจจะลดระเบียบการและเอกสารบางตัวลงไป ขณะที่ประชาชนหัดทำเอกสารและจัดบันทึก





วันนี้ใกล้ความจริงหรือยัง ?



การเปลี่ยนจากฉันเป็นเราในชุมชนอ่าวอุดมนั้นได้เริ่มจากการจัดทำ HIA ชุมชน “อ่าวอุดม กำลังจะหายไป” โดยมีนักวิชาการเป็นผู้จัดทำรายงานให้ และมีชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้ ทำให้ชุมชนเห็นปัญหาร่วมกันและเกิด 4 รู้ในชุมชน คือ รู้ต้น รู้มรดก (ทรัพยากรหรือภูมิปัญญา) รู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และรู้อนาคตว่าต้องการให้ชุมชนเป็นอย่างไร จากนั้น ชาวบ้านได้ชี้แจงข้อห่วงกังวลด้านผลกระทบไปยังวุฒิสภาและใช้อำนาจกฎหมาย มาตรา 67 วรรค 2 ที่กำหนดให้เทศบาลรับฟังและดูแลชุมชน เทศบาลจึงเริ่มหันมารับรู้ข้อห่วงกังวลของชุมชน ต่อมา ชาวบ้านได้มีการจัดทำธรรมนูญชุมชน เป็นกติการ่วมกันของชาวบ้านกับท่าเรือ มีหลักการคือ “คนสร้างปัญหา ร่วมกัน ต้องแก้ด้วยกัน” ขณะเดียวกันบริษัท เคอร์รี่ สยามซีพอร์ต จำกัดก็ได้เขียน “แผนการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนอ่าวอุดมเข้มแข็ง” ขึ้น เป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างท่าเรือ เทศบาลและชุมชน ซึ่งน่าจะผลักดันให้เป็นเทศบาลบัญญัติ คือกฎหมายในชุมชน ที่คำนึงถึงความเห็นมหาชน การอนุรักษ์ และการแก้ปัญหาเป็นมาตรฐาน

ชวนท่าเรือมาคุยกันได้ไหม



การเปลี่ยน Me เป็น We ใช่ว่าจะต้องเริ่มจากประชาชนฝ่ายเดียวเท่านั้น โรงงานและท่าเรือเองก็เริ่มได้ เช่นจากที่อาจารย์สมนึก ได้เสนอไว้ คือเมื่อโรงงานอุตสาหกรรมหรือท่าเรือเข้ามา ชาวบ้านมักจะไม่มีรู้เรื่องนี้ ก็ให้ทางท่าเรือมีจดหมายแจ้งไปยังทุกบ้าน และให้มีการแจ้งชาวบ้านถึงผลกระทบจากการประกอบกิจการให้ชัดเจน เพื่อให้ชาวบ้านได้รับรู้ เข้าใจ และยอมรับ หรือแสดงความคิดเห็น การที่ทางโรงงานอุตสาหกรรมหรือท่าเรือจะทำเช่นได้ อาจารย์เสนอให้ใช้หลักจากทางพุทธคือ พรหมณวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งโดยรวมคือการปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข และยินดีกับความสุขนั้นๆ เพราะไม่ว่าอย่างไร โรงงานและท่าเรือนั้นๆ ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแล้ว

ดังนั้นหากเปลี่ยน “เราและเขา” เป็น “พวกเรา” ได้ โดยคำนึงถึงความยุติธรรมของทั้งสองฝ่าย ใช้เหตุและผลเป็นตัวตั้งในการพูดคุยแก้ไขปัญหา การเกิดความสามัคคีในชุมชนและ การพัฒนาอย่างยั่งยืนในชุมชนย่อมเกิด ดังที่อาจารย์สมนึกได้กล่าวว่า “ความยุติธรรมไม่มี สามัคคีไม่เกิด”

ได้: ในเมื่อมันสร้างมาแล้วไม่มีทางเอาออกไป แต่เรายังสามารถแก้ปัญหาได้จากการที่คุยกันทั้งสองฝ่าย ถ้าคุยกันได้ก็ดีก็จะหาทางออกสำหรับทั้งสองฝ่ายได้ ดีกว่าปล่อยให้ฝ่ายหนึ่งรับผลเต็มๆ ไปเลย แต่ก็ขึ้นอยู่กับความจริงใจของทั้งสองฝ่ายด้วย

แฉว: การที่เรายึดเอาปัญหาเป็นหลักในการสร้างสัมพันธที่ดีร่วมกันมันเป็นกระบวนการที่ดีที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าหากันได้ โดยการเข้าหาครั้งนี้เป็นการเข้าหาเพื่อร่วมกันแก้ไขให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกัน ไม่ใช่มาเจอกันแล้วทะเลาะกัน มีปัญหาหัน

ฟ้าใส: ก็ดี เพราะใช้พื้นที่เดียวกัน ก็เท่ากับว่าอยู่บ้านเดียวกัน เราก็ต้องดูแลกันและกัน

ชัย: ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรแก้ปัญหาด้วยกัน ไม่ใช่แค่ให้ประชาชนแก้ฝ่ายเดียว

เกรก: เป็นทางออกที่ดีสำหรับชาวบ้านกับท่าเรือ

น้ำ: เป็นเรื่องที่ดีที่เราจะมองความเห็นปัญหาของทั้งสองฝ่ายอย่างเป็นกลาง เพราะอย่างที่อยู่ร่วมกันมันต้องได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ต่างฝ่ายต่างอยากได้ประโยชน์ แต่หากจะได้อย่าง 100% คงเป็นไปได้ ถ้าเราสามารถหาจุดร่วมกันที่ต่างคนต่างมีความสุข ก็คือดีต่อหลายฝ่าย มันอาจจะไม่เหมือนแต่ก่อน แต่ดีกว่าอยู่แบบมีที่ซึ่งปัญหาให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับไปฝ่าย

ตวง: ดี เพราะทำคนเดียวไม่ไหวอยู่แล้ว เพราะคนเดียวจะไปทำได้อย่างไร เพราะพื้นที่มันใหญ่



พวกเราขอคิดบ้านนะ

MOU

MOU คำตอบของชุมชนอ่าวอุดม

มีคำกล่าวที่ว่ากฎหมายที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ “ไร้ชีวิต” มีเพียงบทลงโทษแต่ไม่ได้แก้ปัญหา หากคนที่ร่างกฎหมายเป็นประชาชน ที่เขียนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนของตน กฎหมายอาจจะมีชีวิตขึ้นมาได้ คำตอบของปัญหาทางกฎหมายนี้คาดว่าจะอยู่ใน MOU (Memorandum of Understanding) หรือบันทึกความเข้าใจ คือบันทึกข้อตกลงร่วมกันเมื่อเกิดการพูดคุยตกลงกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายขึ้นไป เพื่อให้ข้อตกลงนั้นๆ มีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ในบันทึก MOU นั้น จะมีการลงนามหรือไม่ก็ได้ แต่หากมีการลงนามในบันทึก จะถือเป็นข้อตกลงร่วมกันที่ทุกฝ่ายยินยอมทำตามเงื่อนไขที่ปรากฏอยู่ในบันทึก ดังนั้น MOU จึงมีลักษณะใกล้เคียงกันกับสนธิสัญญา

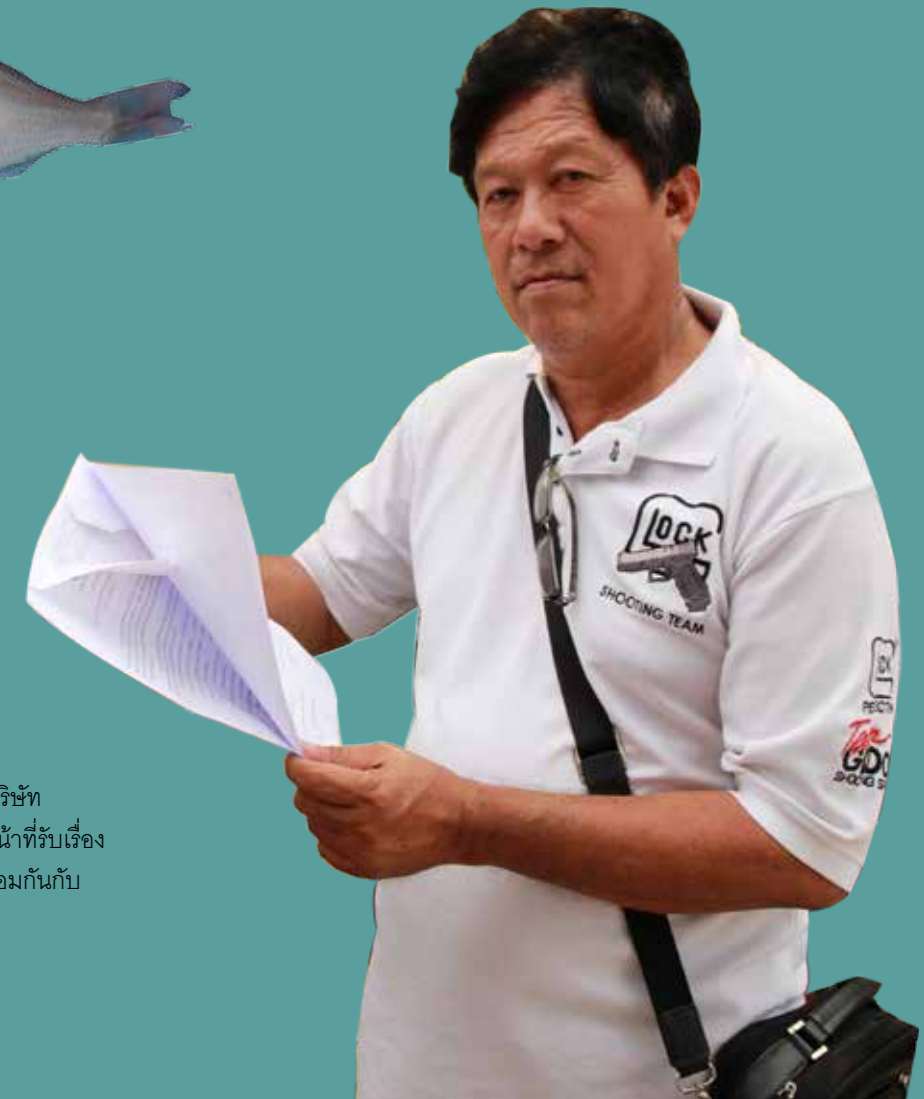
สืบเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในพื้นที่ชุมชนอ่าวอุดม จึงเกิดเป็นกลุ่มพหุภาคี เพื่อตรวจสอบมลพิษและการจัดการของเหล่าบริษัทและท่าเรือในพื้นที่ มีการดำเนินการ คือ ทางกลุ่มพหุภาคีจะลงไปตรวจสอบ ท่าเรือตามเวลาที่กำหนด เช่น 6เดือน/ครั้งหรือ 3เดือน/ครั้ง พร้อมกันนั้น ได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุภาคี เป็นฝ่ายคอยดูแล ติดตาม และตรวจสอบผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และจะส่งผลการตรวจสอบนี้ไปให้ทางกลุ่มพหุภาคีนำไปตัดสินใจร่วมกัน



จากการจัดตั้งกลุ่มพหุภาคีของชาวบ้าน เมื่อมีโครงการขยายตัวของท่าเรือเคอร์รี่ เฟส 4 และพื้นที่โครงการของบริษัทไทยออยล์ประกอบกับเอกสารและหนังสือจากบางปะกงและท่าศาลาที่อาจารย์สมนึก จงมีวสิน (อาจารย์เชี่ยวชาญ) ได้นำมาให้ทางชุมชนได้ดูกัน จึงเกิดเป็นความคิดที่อยากให้มีกฎกติกาในการอยู่ร่วมกัน ทางชุมชนจึงจัดทำธรรมนูญชุมชน MOU นโยบายสาธารณะฉบับแรกขึ้น เพื่อเป็นกติกาการอยู่ร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อป้องกันการใช้ช่องว่างทางกฎหมายของบริษัทท่าเรือต่างๆ ซึ่งธรรมนูญชุมชนฉบับนี้เขียนโดยกลุ่มชุมชนประมงในบ้านอ่าวอุดม มีต้นแบบจากธรรมนูญชุมชนลุ่มน้ำภูมี จังหวัดสงขลา ธรรมนูญชุมชนฉบับแรกของประเทศไทย

ภายในธรรมนูญมีแผนทั้งหมด 10 แผนการด้วยกัน ได้แก่แผนการบริหารการจัดการมรดกในชุมชนแผนการอนุรักษ์แผนการฟื้นฟูแผนด้านการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แผนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ทางทะเลแผนการจัดการมลพิษ แผนพื้นที่การเมืองภาคพลเมือง แผนอัตลักษณ์ของพื้นที่และคนในพื้นที่อ่าวอุดม การสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง(ทั้งในและนอกระบบ) และการสร้างเครือข่าย

พร้อมกันนั้นทางบริษัทเคอร์รี่ ได้เขียนแผนการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาชุมชนอ่าวอุดมเข้มแข็งขึ้น เป็นกิจกรรมเพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันในกลุ่มบริษัทท่าเรือ คณะกรรมการจะประกอบด้วย ตัวแทนจากบริษัทท่าเรือทั้ง 6 ท่า เจ้าหน้าที่เทศบาล 3 คน และคณะกรรมการชุมชน 6 คน โดยคณะกรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่รับเรื่องและเยียวยาชุมชนตามแผนพัฒนาชุมชนบ้านอ่าวอุดมหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 7 ซึ่งโครงการจัดตั้งคณะกรรมการนี้จะถูกนำเสนอต่อทางเทศบาล ชุมชน และท่าเรือพร้อมกันกับธรรมนูญชุมชนในการประชุมเดือนมีนาคมนี้ ซึ่งเคยถูกเลื่อนแล้วมาครั้งหนึ่ง





อย่างไรก็ตามชาวบ้านมีข้อกังวลในการยอมรับธรรมนูญชุมชน เนื่องจากในกลุ่มบริษัททำเรือในพื้นที่นั้นประกอบด้วยทางบริษัทรายย่อยและบริษัทรายใหญ่ ทำให้กลุ่มบริษัทรายใหญ่ ไม่ยินยอมในการจัดการและทำงานร่วมกับกลุ่มบริษัทรายย่อยตามที่ธรรมนูญชุมชนได้เรียกร้องไว้ตามข้อต่างๆ เช่น ในแผนการจัดการมลพิษที่กำหนดให้องค์ประกอบของ ส่วนท้องถิ่นข้อบัญญัติร่วมกับเอกชนชุมชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการจัดการมลพิษที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ฝุ่นละออง การบำบัดน้ำเสียจากผู้ประกอบการก่อนปล่อยลงน้ำเสียสู่ทะเล หรือ ให้มีระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือน



กล่าวโดยสรุปคือ กลุ่มอนุภาคีทำหน้าที่แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กลุ่มอนุภาคีนำข้อมูลจากกลุ่มอนุภาคีมาพิจารณาและวินิจฉัยสิ่งที่ควรและไม่ควรเกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้ และธรรมนูญชุมชนทำหน้าที่เป็นกฎกติกาให้ทุกคนในชุมชนอยู่ร่วมกัน และเป็นมาตรฐานบังคับใช้ต่อไปในอนาคต

การอนุมัติธรรมนูญชุมชนอ่าวอุดมนั้น ต้องผ่านการพิจารณาและการยินยอมจากเทศบาลบริษัทเอสไอ บริษัท ปตท. บริษัทไทยออยล์ บริษัทเคอรั่ บริษัทสยามคอมเมอเซียล และบริษัทเจ.ซี ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนการประชุมเพื่อเซ็นยินยอม โดยชาวบ้านต้องรอดติดตามผลต่อไปในการประชุม

อย่างไรก็ตามธรรมนูญฉบับนี้ยังเป็นเพียงฉบับร่างแรก แต่ธรรมนูญชุมชนที่ชาวบ้านต้องการมากที่สุดคือ ธรรมนูญชุมชนฉบับสมบูรณ์ ที่สามารถใช้ได้จริง มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของชุมชนและผู้ประกอบการอย่างแท้จริงได้

อ้างอิง : เอกสาร นายสมยศ เชื้อยกุล
ข้อมูล : ชงโค นิยมไถยยะ

แหว : ดีค่ะ เพราะว่าถ้าการที่เราจะอยู่ร่วมกันได้เราต้องมีกฎกติกา หรือ ข้อตกลง เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายอยู่ได้อย่างมีความสุขและมีความเท่าเทียมกัน ถ้าเราไม่มีกฎระเบียบหรือข้อตกลงก็จะเกิดความไม่เท่าเทียม

เตเต : เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยชาวบ้านแก้ปัญหาประมงได้ แต่มันก็ขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมจริงใจแค่ไหน เพราะว่าชาวบ้าน ยิ่งไงก็ทำอย่างจริงจังไม่เอาเปรียบโรงงานอยู่แล้วซึ่งมันขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมที่จะจริงใจหรือเปล่ายอมรับฟัง MOU จะไม่มีผลเท่าไร

น้ำ : ดีเพราะมันให้เกิดความชัดเจนในชุมชนเช่น สร้างความสบายใจให้กับผู้ที่เดือดร้อน ให้ชาวบ้านรู้สึกว่ามีส่วนร่วมกับปัญหาของพวกเขา

เล้ง : คิดว่าดีเพราะเป็นเหมือนตัวช่วยคนในชุมชนอีกตัวหนึ่ง เพื่อปกป้องชุมชนและตัวเองเป็นกฎหมายชุมชนที่ดีเพื่อให้อุตสาหกรรมเคารพกฎและรักษาสิ่งแวดล้อมไปในตัวด้วย

พลอย : เห็นด้วย เพราะคนในพื้นที่ทั้งชุมชนและผู้ประกอบการ น่าจะมีสิทธิในการกำหนดแนวทางการอยู่ร่วมกัน มากกว่าการที่เราอิงกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่คนอื่นกำหนด เมื่อทุกคนในพื้นที่พอใจกับแนวทางการอยู่ร่วมกันที่ช่วยคิดแล้ว ทุกคนก็จะเคารพและปฏิบัติตามทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข



พวกเราขอคิดบ้านนะ

CSR

▶ ยกระดับ CSR สู่อุตสาหกรรมของผู้ให้

ปฏิเสธไม่ได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเล็กหรือใหญ่ หากเข้ามาตั้งอยู่ในพื้นที่แล้ว ย่อมสร้างผลกระทบต่อชุมชนไม่มากก็น้อย ในกระบวนการผลิตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Thai Oil ที่นำเข้าและแปรรูปน้ำมันดิบ หรือทำเรือต่างๆ ที่ขนส่งสินค้าและสร้างท่าเรือยื่นออกไปในทะเล และเพื่อเป็นการแสดงว่าธุรกิจเหล่านี้ได้หันกลับมาดูแลสังคม จึงเกิดแนวคิด CSR (Corporate Social Responsibility) หรือความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจขึ้น นั่นคือการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับใกล้และไกล โดยไม่ไปเบียดเบียนฝ่ายใดทั้งสิ้น

ประเภทของ CSR สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

- In process** หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสิ่งแวดล้อมขององค์กร เช่น การดูแลสวัสดิการพนักงาน การผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อลูกค้า
- After process** หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรโดยตรง เช่น การปลูกป่า การบริจาคทุนการศึกษา การรณรงค์สร้างจิตสำนึก การช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- As Process** หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร เช่น มูลนิธิ หรือ สมาคมการกุศลต่างๆ



เรากับสยามคอมเบอร์ชีเซล

หลักการจัดทำ CSR นั้น จะคำนึงถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม การเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมการเผยแพร่วัฒนธรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ระดับของ CSR มีทั้งหมด 4 ระดับดังนี้

- ระดับ 1 Mandatory Level : ผู้ประกอบการปฏิบัติได้ประกอบการตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายแรงงาน การจ่ายภาษีเป็นต้น
- ระดับ 2 Elementary Level : ผู้ประกอบการประกอบการกิจการโดยคำนึงถึงความสามารถในการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น โดยกำไรที่ได้รับนั้นจะต้องไม่ใช่กำไรที่ได้จากการเบียดเบียนสังคม
- ระดับ 3 Preemptive Level : ผู้ประกอบการสร้างผลกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ในอัตราที่เหมาะสม และใส่ใจการให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมที่อยู่รอบข้างที่ชาวบ้านมีความคาดหวังว่าตนจะได้รับการดูแล หรือเอาใจใส่จากผู้ประกอบการธุรกิจ
- ระดับ 4 Voluntary Level : ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทางของCSR ด้วยความสมัครใจ โดยไม่ได้ถูกเรียกร้องจากสังคม ซึ่งการประกอบธุรกิจจะอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ



บริษัทไทยออยล์เป็นบริษัทหนึ่งในพื้นที่อำเภออุ้มที่มีการจัดทำ CSR อย่างเป็นประจำและเป็นรูปธรรม ซึ่งบริษัทได้ดำเนินกิจการและจัดทำ CSR บนนโยบาย “อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” โดยจะมีการจัดทำกิจกรรม CSR ทุกปี ในการจัดทำ CSR ของบริษัทนั้น ชาวบ้านสามารถนำโครงการมาเสนอต่อบริษัทเพื่อขอรับ เช่น โครงการชายหาดเทียมของคุณสมยศ เดี่ยวกุล หรือทางบริษัทจะมีแผนโครงการมาเสนอให้ชาวบ้านเลือก เช่นโครงการตรวจสอบสุขภาพเคลื่อนที่ ปล่อยปลุงทะเล คุมกำเนิดและปลูกอาหารให้ลิงผสม ตรวจฟันเด็กและผู้ใหญ่ และสร้างศูนย์การเรียนรู้และสุขภาพให้ชุมชน



เรากับเคอร์รี่
สยามซีพอร์ท

อย่างไรก็ตามเราจะไม่คิดถึงคำว่าวิชาการนัก เราคิดว่าพวกเราควรคิดว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน บ้านเรา
สกปรกก็ควรช่วยกัน บ้านเรามีคนป่วยก็ควรช่วยกันดูแล พวกเราช่วยกันไม่ทำบ้านรกอีกได้ไหม

อย่างไรก็ตาม แม้ชาวบ้านจะได้รับประโยชน์จากการจัดทำ CSR ของบริษัทไทยออยล์แต่จากความเห็นของชาวบ้าน โครงการเหล่านั้น ยังคงถือเป็นแบบ After Process อยู่ และโครงการ CSR ดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของบริษัท ยกตัวอย่างเช่น การตรวจสอบสุขภาพทั่วไปและการตรวจฟัน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาหลักที่ชาวบ้านร้องเรียน หรือการทำหมันและปลูกอาหารให้ลิงผสม แทนการปลูกป่าหรือลดการขยายตัวของบริษัทไม่ให้ไปรุกป่าที่อยู่ของลิง จึงจัดเป็นเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โดยหากทางบริษัททำ CSR แบบ In Process คือดำเนินควบคู่ไปกับการดูแลสิ่งแวดล้อม และจัดทำ CSR แบบระดับ 4 (Voluntary Level) คือบริษัทไทยออยล์เท่านั้น แต่หากเหล่าบริษัทในชุมชนอำเภออุ้มสามารถจัดทำ CSR ในระดับนี้ได้ เช่น คอยดูแลรักษาพันธุ์ของสินค้าให้ดี ดำเนินหรือขยายกิจการโดยไม่เพียงคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้คนเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงสัตว์ ป่าไม้ และนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ด้วย เพียงเท่านั้นก็ถือว่าบริษัทเหล่านั้นได้ดูแลชุมชนอย่างเต็มที่แล้ว

บ๊: มันควรจะทำ เพราะยังไงๆ บริษัทก็มาอยู่ที่นี่แล้วก็ควรทำอะไรให้ชุมชนเพื่อเป็นการตอบแทนที่ใช้พื้นที่ชาวบ้าน เช่น เขาอาจทำให้พื้นที่ชาวบ้านเสื่อมลงก็ควรทำ สำหรับการยกระดับให้เป็นแบบจิตอาสาที่คิดว่า ต่อให้เสียเงินหรือผลประโยชน์ของบริษัทก็ควรทำ เพราะมันเป็นการทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทและความสัมพันธ์กับชุมชนดีขึ้น

ปุลล: ส่วนตัวคิดว่าดี เพราะอย่างถ้าเราเป็นบริษัท เราก็ไปช่วยแบ่งเบาภาระเขาบ้าง แค่นี้เดือนละครั้งก็ดี เพราะทั้งปีก็ได้ทำกิจกรรมเพื่อชุมชนตั้ง 12 ครั้งก็ถือว่าเยอะแล้ว

ไอ: อาจจะยาก เพราะในบริษัทการตัดสินใจขึ้นอยู่กับหลายๆ คน ซึ่งเขาก็ต้องคิดเรื่องผลประโยชน์อยู่แล้ว แต่ถ้าทำได้ก็ดี เพราะในเมื่อทางบริษัทเขาสร้างผลกระทบต่อชุมชน ก็ควรมีความรับผิดชอบ

พลอย: เป็นความคิดที่ดี เพราะเขาต้องอยู่กับชุมชน เขาก็ต้องช่วยอยู่แล้ว ถ้าเขาจะเพิ่มจะยกระดับ CSR ขึ้นมาก็ไม่น่าเป็นปัญหาหรือเกินกำลัง เพราะเขามีทั้งเงินทุนและอำนาจที่จะทำอยู่แล้ว และไหนๆ เขาก็จะช่วยชาวบ้านอยู่แล้ว ก็ช่วยให้มันเต็มที่ไปเลย เราแบ่งทรัพยากรธรรมชาติกันใช้ในพื้นทีนี้ ก็ควรช่วยกันดูแลร่วมกัน ที่ทำก็ได้อยู่ แต่อยากให้ช่วยทำตรงจุดและยกระดับ CSR เพิ่มขึ้น

เล็: เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ ถ้าทำได้จะดีมาก เหมือนเป็นการทำให้โรงงานกับชาวบ้านอยู่ด้วยกันได้ แต่ในการทำโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์เป็นไปได้น้อย เพราะขึ้นชื่อว่าเป็นโรงงาน ก็ต้องการรายได้ ถ้าจะไม่เอารายได้แล้วมาทุ่มให้ชุมชนก็ยาก แต่การทำแบบไม่ต้องเรียกร้องก็พอเป็นไปได้ อาจจะเป็นหลังจากที่พูดคุยเจรจากับชาวบ้าน โรงงานก็อาจจะนึกขึ้นได้และหันมาดูแลชาวบ้าน



พวกเราขอคิดบ้านนะ

ท่าเรือต่างประเทศ

หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากประเทศของเราจำเป็นต้องพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป กิจกรรมท่าเรือก็ยังคงมีความสำคัญในด้านของการขนถ่ายวัตถุดิบในการผลิต และสินค้าจำนวนมากเพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม แต่เหตุใดพื้นที่ที่เป็นท่าเรือจึงต้องดูไม่เป็นระเบียบ สกปรก เป็นแหล่งรวมกิจกรรมที่อันตราย ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงการดำเนินการที่ทำลายทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบต่อชุมชน

เป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะศึกษาการดำเนินการท่าเรือของต่างประเทศ ที่ได้พัฒนาท่าเรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสวยงาม ขณะเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ช่วยเพิ่มพูนศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

เราลองไปค้นตัวอย่างท่าเรือสวย สะอาด น่าสนใจมาให้

ท่าเรือคลาร์ก ประเทศสิงคโปร์

ท่าเรือต่างๆ ในประเทศสิงคโปร์ได้ถูกสร้างขึ้นโดยอังกฤษ เพื่อเป็นสถานีการค้าของบริษัทอินเดียตะวันออก ผลักดันให้ช่องแคบสิงคโปร์กลายเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญในฐานะเส้นทางการเดินเรือระหว่างมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนใต้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 และเมื่อสิงคโปร์ได้เป็นเอกราชในปี ค.ศ. 1965 ท่าเรือสิงคโปร์ก็ได้กลายเป็นท่าเรือปลอดภาษี โดยเฉพาะท่าเรือในย่านคลาร์กคีย ให้เป็นแหล่งบันเทิง ร้านอาหาร ถนนคนเดินยามค่ำคืน และห้างสรรพสินค้า ท่าเรือในย่านคลาร์กคียจึงกลายเป็นสถานที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งในสิงคโปร์

ท่าเรือฟิชเชอร์แมนส์ วาร์ฟ เมืองซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา

ท่าเรือฟิชเชอร์แมนส์ วาร์ฟ นั้น แต่เดิมเป็นท่าเรือสำหรับจอดเรือประมงเท่านั้น ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากติดกับท่าเรือ 39 ซึ่งเป็นจุดชมสิงโตทะเลและมีร้านอาหารมากมาย สວນสนุกขนาดย่อม และสวนสัตว์น้ำมอนเทอเรรี่ เบย์ อควาเรียมตั้งอยู่ นอกจากนี้ยังมีเที่ยวเรือข้ามฟากไปยังเกาะอัลคาทราซ และการแสดงงานศิลปะตามท้องถนน ย่านนี้จึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในเมืองซานฟรานซิสโก

ท่าเรือฮัมบูร์ก ประเทศเยอรมนี

ท่าเรือฮัมบูร์กเป็นท่าเรือที่ใหญ่เป็นอันดับสองของสหภาพยุโรป และเป็นท่าเรือปลอดภาษี อีกทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักในประเทศเยอรมนี จัดเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด จนมีชื่อเรียกกันว่า 'ประตูสู่โลก'

ภายในเขตท่าเรือฮัมบูร์กมีโกดังและคลังสินค้าที่ได้มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศเยอรมนี สร้างขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1883-1927 สำหรับการเที่ยวชมคลังสินค้านั้น นักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมในความงดงามของเหล่าอาคารคลังสินค้าที่สร้างขึ้นจากอิฐสีแดง โดยหนึ่งในคลังสินค้าที่เก่าแก่ที่สุดคือ Kaispeicher B ซึ่งปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์การเดินทางระหว่างประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเข้าชมเป็นจำนวนมาก



ท่าเรือวัลเดซ รัฐอลาสกา สหรัฐอเมริกา

ท่าเรือวัลเดซ ตั้งอยู่ห่างจากอ่าวอลาสกา 26 ไมล์ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของธารน้ำแข็งโคลัมเบีย เป็นหนึ่งสถานที่ที่สวยงามที่สุดในโลก จนได้รับฉายาว่า "สวิสเซอร์แลนด์แห่งอลาสกา" ด้วยความที่ไม่มีน้ำแข็งปกคลุมมากนัก ทำให้สะดวกต่อการเดินทางและถูกใช้เป็นเส้นทางขนส่งเสบียงทางบกให้แก่อลาสกาในปี ค.ศ.1899 และในปี ค.ศ.1977 เมื่อท่อขนส่งน้ำมันข้ามพรมแดนอลาสกา จากอ่าวพรูโดในอลาสกาไปที่ท่าเรือวัลเดซ ได้สร้างเศรษฐกิจในย่านวัลเดซจึงเติบโตอย่างรวดเร็ว

ปัจจุบัน ท่าเรือวัลเดซได้กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมธารน้ำแข็งและสัตว์ทะเล การตกปลาน้ำลึก และแหล่งเล่นสกี ของบรรดานักท่องเที่ยว



ท่าเรือเอเชียทีค เดอะริเวอร์ฟรอนท์ ย่านเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่18 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ประเทศในแถบทวีปเอเชียกำลังถูกรุกรานจากชาติมหาอำนาจในยุโรป ด้วยเหตุนี้จึงทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาสยามประเทศ เพื่อให้มีความเจริญทัดเทียมประเทศอื่นๆ โดยทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศเดนมาร์ก และทรงก่อตั้งท่าเรือบริษัท อีสท์ เอเชียติก โดยมีนาย ฮันส์ แอนเดอร์ ชาวเดนมาร์ก เป็นเจ้าของ เพื่อทำการค้าไมระหว่างประเทศ ซึ่งท่าเรือนี้ เป็นจุดเริ่มของการเปิดประตูการค้ากับกลุ่มประเทศยุโรป ปัจจุบัน ท่าเรืออีสต์ เอเชียติก ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นย่านร้านค้ากว่า1,500 ร้าน มีทั้งของที่ระลึก เสื้อผ้าแฟชั่น เครื่องประดับ ของตกแต่ง และร้านอาหารนานาชาติ รวมไปถึงร้านอาหารชื่อดัง นอกจากนี้ยังมีโรงละครที่สามารถรองรับผู้ชมได้กว่า 400 ที่นั่ง ซึ่งจะมีการจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย เช่นหุ่นละครเล็ก และการแสดงจากกลุ่มละครใจหูลุยส์



ล่องดูใหม่ละ

จากตัวอย่างท่าเรือในต่างประเทศที่มีการพัฒนาท่าเรือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม หรือเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญ บางท่าเรือนั้นได้ดึงเอาลักษณะทางธรรมชาติ ธรรมชาติ หรือทรัพยากรที่โดดเด่นขึ้นมาเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยว เช่นท่าเรือวัลเดซ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ดึงเอาความสวยงามของธารน้ำแข็ง ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรปลาให้โดดเด่นขึ้น ผ่านกิจกรรมสกีหรือตกปลาน้ำลึก นอกเหนือไปจากการเที่ยวชมทัศนียภาพที่สวยงามของวัลเดซ หรือการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความอยากค้นหาเรื่องราวในอดีต เหมือนอย่างท่าเรือเอเชียทีค เดอะริเวอร์ฟรอนท์ ที่กรุงเทพฯ

พีชเชอร์แมนส์ วาร์ฟ เมืองซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นอีกตัวอย่างของท่าเรือที่มีศักยภาพทั้งทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาท่าเรือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ หรือเรายังจะเห็นได้ว่าท่าเรือบางแห่งนั้น อาศัยการสร้างสิ่งใหม่ขึ้นในพื้นที่ เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร สวนน้ำ ความสวยงามของอาคารสร้างความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้เหมือนกันและสำหรับพื้นที่บ้านอ่าวอุดมนั้นน่าจะมีศักยภาพเหมาะสมในทุกด้าน ทั้งในด้านสถานที่ทางธรรมชาติ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และความที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร การคมนาคมสะดวก และมีผู้คนมากมายไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่และอาหารทะเลมาแต่เดิม อย่างไรก็ตามจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องคำนึงเรื่องของความสะอาดของธรรมชาติ การรักษานิวเคลของสัตว์น้ำให้สมบูรณ์ โครงการพัฒนาทั้งหลายจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิต และการดำเนินการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน หยุดการขยายกิจกรรม หรือการดำเนินการที่ส่งผลต่อวิถีประมดดั้งเดิม รวมทั้งให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือชุมชนบ้านอ่าวอุดมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และสะอาดต่อไป

ใบเมื่อมันต้องมีท่าเรือ





Q & A



นักเรียน : ว่ากันว่าลิงไม่มีป้าจะอยู่ มันเลยต้องลงมาคุยขะกินในชุมชน เราพอจะช่วยกันปลุกป่าคืนให้ลิงได้ไหมครับ เปลี่ยนจากที่ปลุกป่าทางเหนือ มาปลุกป่าให้ลิงอยู่ที่นี่จะดีกว่าไหมครับ

ทำเรื่อง : เราก็ทำทุกอย่างตามกฎหมาย ตามใจคนที่เรามี ส่วนลิงมันลงมาจากป่า เพราะคนชอบให้อาหารมัน คนนี้เสียเสีย ลิงมันก็เลยเสียเสียตาม เอาป้อป้อไปให้ ลิงไม่เคยกินมันก็ติดใจ มันก็เลยลงมาแล้วมาคุยขะ

นักเรียน : ถ้าอย่างนั้นเราเอาป้อป้อไปไว้ในป่าให้ลิงได้มั๊ยครับ



นักเรียน : หนูไปเก็บขยะมา เจอถุงมือกันไฟเป็นร้อยคู่ รองเท้าหนังเทียม แล้วก็ขยะแปลกๆ ที่ชาวบ้านไม่น่าจะใช้ ชาวบ้านบอกว่าพวกเขาไม่ได้ใช้จริงๆ น่าจะมาจากทำเรื่อง

ทำเรื่อง : ก็คงมาจากคนบนเรือแหละ ใช้เสร็จก็โยนทิ้งน้ำ อ่าวไทยเรือวิ่งผ่านเต็มไปหมด ทะเลมันต้องแบ่งกันใช้ เราอยู่อ่าวเดียวกัน ก็ต้องช่วยกันดูแล

นักเรียน : ตอนนี้อยู่บ้านดูแลฝายเดียว



นักเรียน : จังเป็นไปได้อะไรที่เราจะมาคุยกัน จะได้ช่วยกันดูแล

ทำเรื่อง : ใช่ครับ มันต้องมานั่งคุยกันดีๆ อยากรู้ให้แก้งังก็มาบอกกัน รุนแรงไปก็ไม่เกิดอะไร เหมือนวันนั้นอะ บ๊องกันไปทีหนึ่งแล้ว

นักเรียน : ถ้าชาวบ้านชวนทำ MOU สนใจมั๊ยคะ

ทำเรื่อง : ผมเพิ่งให้เงินเขาไปทำเอง



นักเรียน : เข้าใจว่า ตอนนี้ทางบริษัทก็พยายามทำทุกอย่างให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่จะเป็นไปได้ไหมคะว่า เราจะขยับไปอีกขั้นหนึ่ง คือ ขึ้นจิตอาสา ทำมากกว่าที่กฎหมายหลักวิชาการ หรือมาตรฐานกำหนดไว้

ทำเรื่อง : ตอนนี้อยู่ทำอยู่ เขากำหนดแปดสิบ เราทำร้อยสี่สิบ อย่งปล่องไสูงกว่าที่เขากำหนดนะ อาสาแล้วนะ



นักเรียน : ที่ผมรู้มา ชาวบ้านบอกว่า พอมีคนนอกเข้ามาในชุมชนก็มีเรื่องกันมากขึ้น ตรงสะพานปลา ตายกันทุกปี เมมาแล้วก็มาตีกัน เราจะแก้ปัญหานี้ยังไงครับ ชาวบ้านรู้สึกไม่ค่อยปลอดภัย

ทำเรื่อง : เรื่องคนนั้นห้ามไม่ได้ เราได้แต่ดูแลคนของเราให้ดีที่สุด คนของคนอื่นก็ทำอะไรไม่ได้ แต่ผมมั่นใจครับว่าคนของเราไม่เคยทำแบบนั้น



Q & A



นักเรียน: เวลาตรวจสอบ ถ้าเกิดสมมติว่า ทำเรือมาจ้างหนูแล้วผลมันออกมาเกินมาตรฐาน หนูคิดว่า หนูก็คงไม่กล้าพูดหรือค่ะ เพราะเดี๋ยวไม่ได้ตั้งค์ แบบนี้มันจะจริงหรือคะเวลาเราตรวจผล
ทำเรือ: คนที่มาตรวจเชื่อถือได้ครับ มีคนกลาง เป็น Third Party มีนักวิชาการด้วย เขาก็ต้องมีมาตรฐาน พวกเราทั้งสองฝ่ายก็เข้าไปตรวจสอบได้ เมื่อวันก่อนชาวบ้านยังมาดูกันอยู่เลย เราไม่ปิดบัง ให้เข้ามาฟังการนำเสนอ ถ้าสงสัยก็ถามได้เลย

นักเรียน: (คิด) ขนาดพวกหนูเคยเรียนพวกเคมีมา เคยทำการทดลอง ยังตามไม่ทันเลย อาจารย์ก็ยุ่งง มีแต่ค่าตัวเลขเต็มไปหมด ศัพท์เทคนิค พูดก็เร็ว แล้วชาวบ้านทำประมงจะเข้าใจอะไร จะมีอะไรให้ถาม ได้แต่ฟังอย่างเดียว



นักเรียน: เวลาชาวบ้านมีปัญหา เช่น ตื่นเข้ามาหายใจไม่ออก เขาจะทำยังไงคะ

ทำเรือ: เรามี Hot Line แจ้งได้ 24 ชั่วโมง แต่ส่วนใหญ่เขาก็โทรมาหาผม ผมก็ต้องให้ลูกน้องไปเช็ค ส่วนใหญ่มันเป็นแค่พวกเหตุเดือดร้อนรำคาญ ไม่มีอะไร

นักเรียน: บันทึกลงเป็นเอกสารไหมคะ

ทำเรือ: ไม่ครับ

นักเรียน: น่าจะทำนะคะ จะได้ว่าชาวบ้านรำคาญอะไรบ้าง จะได้แก้ไขทีเดียวยไปเลย ไม่ต้องแก้หลายรอบ



นักเรียน: ถ้าเราขอมลงทุนเพิ่มอีกสักนิดเพื่อที่จะได้ใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ มีระบบจัดการ ระบบบำบัด มีระบบป้องกัน เช่น ใช้ของเยอรมัน ญี่ปุ่น ทางบริษัทพอจะทำได้ไหมคะ เพราะเข้าใจว่ามันดีเรื่องของค่าใช้จ่าย

ทำเรือ: เราใช้อยู่ครับ ผมขอมลงทุน มันเป็นกันแบบนี้เพราะเราใช้ของจีนแดงใจครับ ทำทางนู่นยังมาปรึกษาผมเลย ผมก็แนะนำไปแต่เขาก็ไปทำอะไรไม่รู้ เอาถูกไว้ก่อน แต่ไม่มีประโยชน์ อีกร้อยกว่าพวกสินค้าพิษอะไรนี่ผมไม่รับครับ รับแต่ผลผลิตเกษตร



นักเรียน: ถึงแม้ทางบริษัทจะตรวจเช็คระบบ ซ่อมบำรุงอุปกรณ์แล้ว แต่ชาวบ้านก็ยังคงกังวลมากครับเรื่องระเบิด อุบัติเหตุ ไฟไหม้

ทำเรือ: มันคงเป็นที่ระบบเล็กๆ น้อยๆ ครับ จุดนี้ทำอะไรไม่ได้ ส่วนเรื่อง Human Error เล็กๆ น้อยๆ ก็ผิดที่คนแหละครับ

นักเรียน: (คิด) โยนให้คนเรื่อยเลยแฮะ (ถาม) ถ้าอย่างนั้นได้วางแผนอะไรไว้มั๊ยคะ

ทำเรือ: เรามีการทำแผนอพยพแล้ว ชาวบ้านก็รับรู้แต่ยังไม่ได้อ้อมเพราะติดเรื่องการขออนุญาตจากทางเทศบาล ส่วนโรงงานของเรา เราซ่อมแล้วครับ

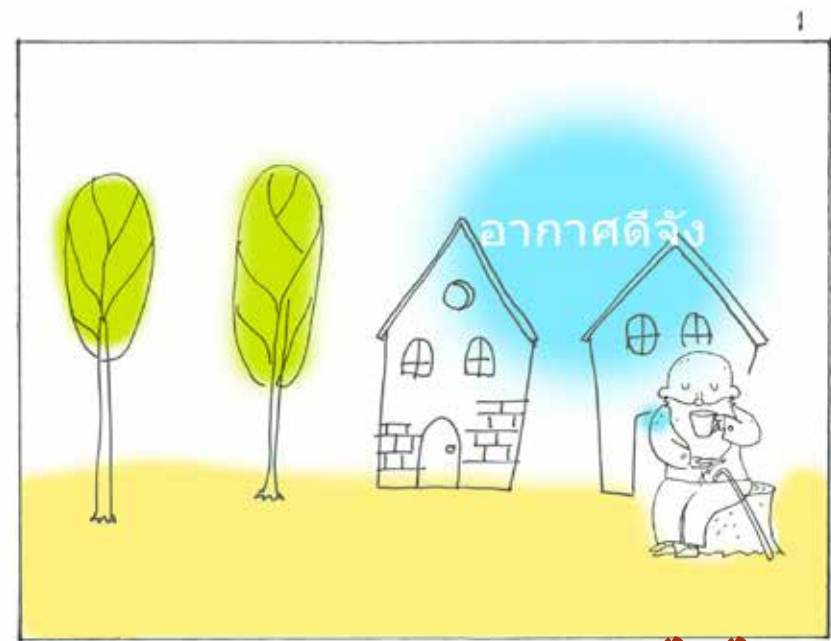


นักเรียน: ผมมาอยู่ไม่กี่วันก็คัดจมูก แสบคอแล้ว เพื่อนๆ ก็ป่วย แล้วชาวบ้านจะเป็นขนาดไหนครับ ทางบริษัทมีการตรวจสอบอย่างไร เช่นพวกสารพิษที่สะสมในร่างกาย

ทำเรือ: อ้อ เรามีตรวจหรืออยู่แล้ว ถ้าเป็นอะไรก็จ่ายให้ แต่ที่ตรวจก็ไม่พบอะไรปอดนะ ส่วนใหญ่แล้วตายเพราะมะเร็งต่อมลูกหมากกับมดลูก เวลาเราปล่อย เราปล่อยแค่ 0.01% เอง อีก 99.9% มันก็ผ่านกระบวนการต่างๆ บางส่วนก็ทำให้บริสุทธิ์ขึ้นแล้วก็ขายต่อ

นักเรียน: (คิด) แค่ 0.01% ดูน้อยนะ แต่ว่า 100% มันเยอะแยะไหนกันนะ สูดมันไปทั้งชีวิตสะสมเกินร้อยพอดี



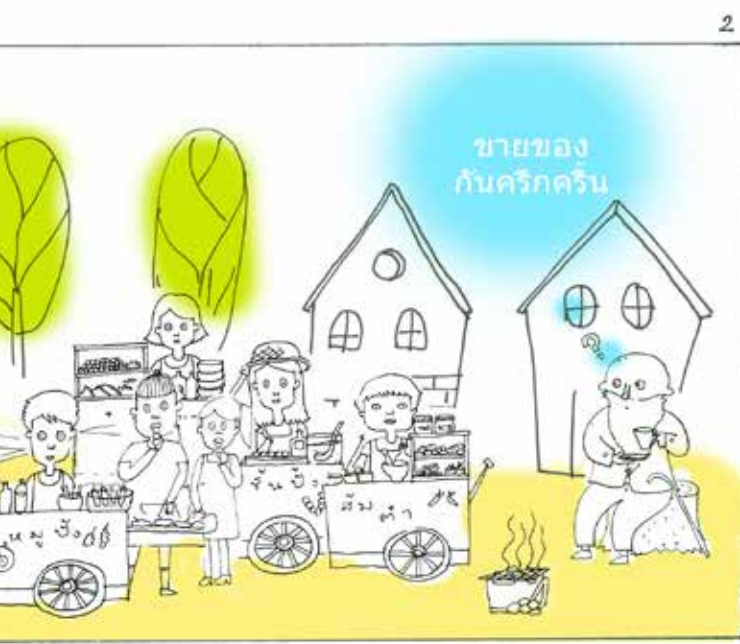


ทำแล้วก็ทิ้งกับไว้....



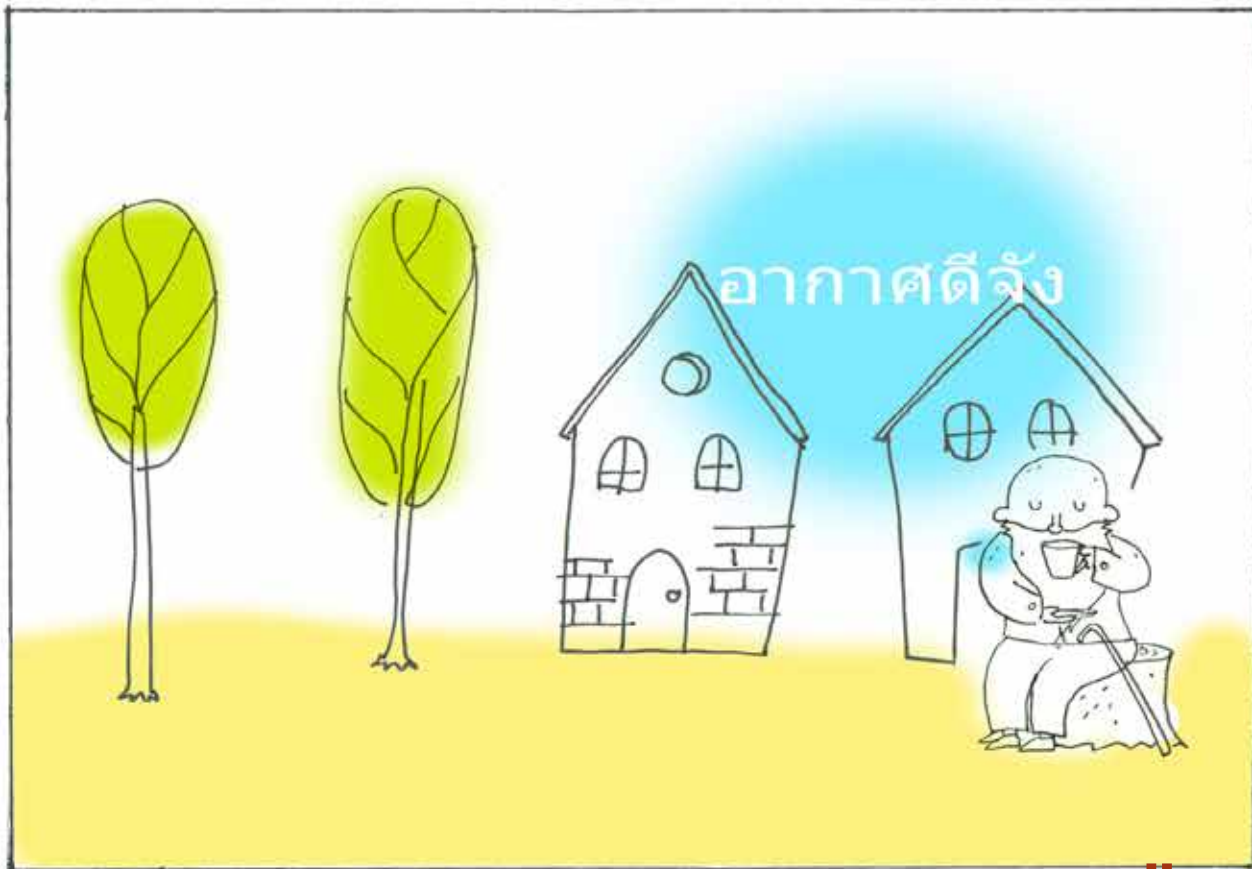
ทำไมไม่มาช่วย





จะใช้วิธีนี้ดี...

ยากันนะ ?



หรือวิธีนี้ ?



